ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

30. 9. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 25 ДИН

БРОЈ 1657

NM

Рипли

Веровали или не!

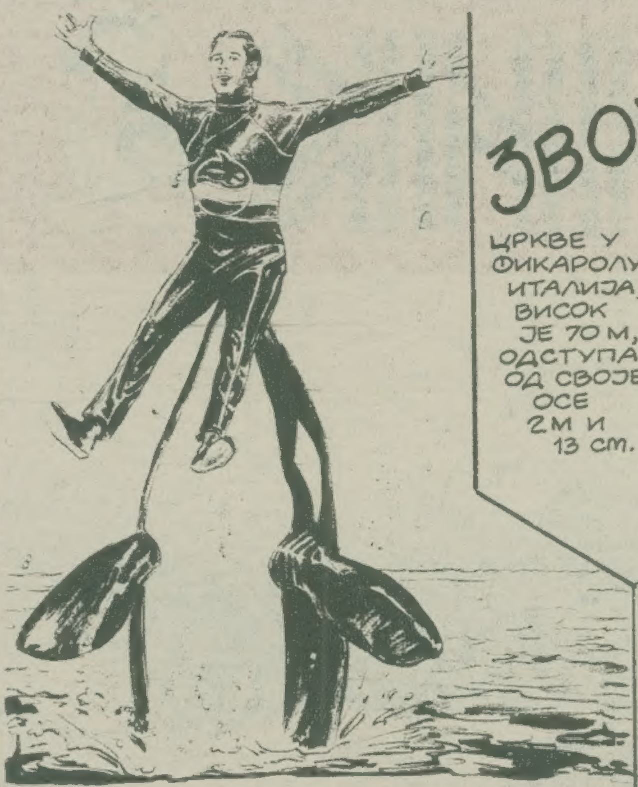

КИТ ДИЗАЛИЦА

ШАМУ, КИТ УБИЦА ИЗ ЗАБАВНОГ ПАРКА У САН ДИЈЕГУ (САД) ДУГАЧАК 4,5М И ТЕЖАК ОКО 2 ТОНЕ СВАКОДНЕВНО ДИЖЕ СВОЈЕ ДРЕСЕРЕ И ДО 3,5М ИЗНАД ВОДЕ.

ЗВОНИК

ЦРКВЕ У ФИКАРОЛУ, ИТАЛИЈА, ВИСОК ЈЕ 70 М, А ОДСТУПА ОД СВОЈЕ ОСЕ 2 М И 13 СМ.

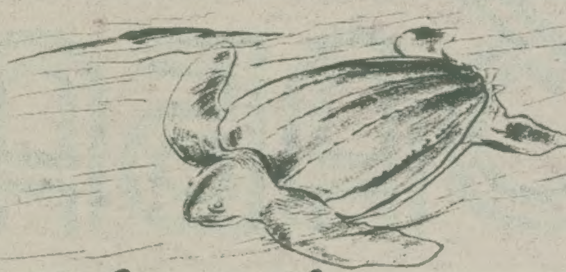

Ковчег Корњача

ЧЕСТО ДОСТИЖЕ ДУЖИНУ ОД 2 М И МАСУ ОД 700 КГ, ПА ИПАК МОЖЕ ДА ПЛИВА БРЗИНОМ ОД 9 М У СЕКУНДИ.

КРАЉЕВСКИ ПОТПИС

ТУРСКОГ СУЛТАНА ИБРАХИМА I БИО ЈЕ КИТЊАСТ И НАЛИК НА ПАУНОВ РЕП. СУЛТАН ЈЕ ДОШАО НА ИДЕЈУ ДА СЕ ТАКО ПОТПИСУЈЕ КАДА ЈЕ У СВОМ ВРТУ ВИДЕО ПАУНА СА ШАРАМА НА РЕПУ КОЈЕ СУ ГА ПОДСЕТИЛЕ НА ЊЕГОВЕ ИНИЦИЈАЛЕ.

ЧАСОВНИК

КОЈИ ЈЕ КРАЈЕМ 1600. ГОДИНЕ ИЗРАДИО ТОМАС ТОМПИОН ЗА ЕНГЛЕСКОГ КРАЉА ВИЛИЈЕМА III, ЈОШ РАДИ ТАЧНО У СЕКУНДУ, А НАВИЈА СЕ САМО ЈЕДНОМ ГОДИШЊЕ. БРИТАНСКИ МУЗЕЈ ОТКУПИО ЈЕ ОВАЈ ЧАСОВНИК 1982. ГОДИНЕ ЗА 861,750 ДОЛАРА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ● ● ●

● ● ● вероватно најбогатију збирку кутија за цигарете има Роберт Кауфман из Њујорка. Његова колекција броји 7495 различитих кутија из 170 земаља.

● ● ● у Нортемптону, Велика Британија, недавно је одржано такмичење у бразом једењу палачинки. Победник је Питер Довдсвил који је за седам минута појео чак 64 палачинке намазане укусним слатким филом.

● ● ● једна Енглескиња која је живела на југу Шпаније на умору је у тестаменту цело своје прилично имање оставила животињама које су јој правиле друштво до краја живота. То су један магарац, пас и 24 мачке. У опоруци је наглашено да се кућа и посед не могу продати или користити за било шта друго све док су њени љубимци у животу.

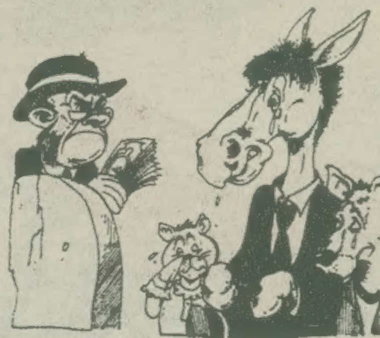

● ● ● вероватно најскупљи „мерцедес" на свету има један шеик који живи у Шпанији. Наиме, ово блиндирано возило које више личи на борна кола, израђено је од нерђајућег челика, а уместо челичних има уграђена дијамантска лежишта, коштало је 300 милиона пезета (око 198 милиона, нових динара).

● ● ● Хичкоков филм „Птице" недавно је постао стварност у баварском граду Траунштајну: јата подивљалих врана насртала су на прозорска скна и разбијала их. Стручњаци сматрају да је до ове најезде птица дошло услед тога што су оне негде у висинама наишле на облак неке хемијске материје која их је потпуно ошамутила.

● ● ● Белгијанац Жилијен Клејс је 19. јула ове године направио највећи ражањ на свету дугачак 225 метара и 30 центиметара. На њему је одједном испечено 1600 килограма меса, а утрошено је 150 килограма угља.

● ● ● један дванаестогодишњи и један петнаестогодишњи дечак из Норвешке недавно су украли кључеве авиона четвороседа типа „цесне 172", власништво аероклуба са југа земље. Узлетање је било лако, али када су се винули високо, авион је почео да пропада и окомито се подиже. На запрепашћење оних који су то све са земље посматрали после отприлике једночасовног лета авион је, пошто је неколико пута додирнуо земљу и дизао се, „меко" слетео.

● ● ● сунцобран који се однедавно може набавити у Великој Британији, на самом врху с унутрашње стране има уграђен мали вентилатор на батерије који ствара благ прохладан поветарац у трекутку када се сунцобран отвори. Они који су се летос на овакав начин штитили од жеге тврде да нису осетили несносне врућине.

СЛУЧАЈНО СНИМЉЕНО

МЕЛИСА ЈЕ ПРЕЖИВЕЛА

Леви мотор се запалио.

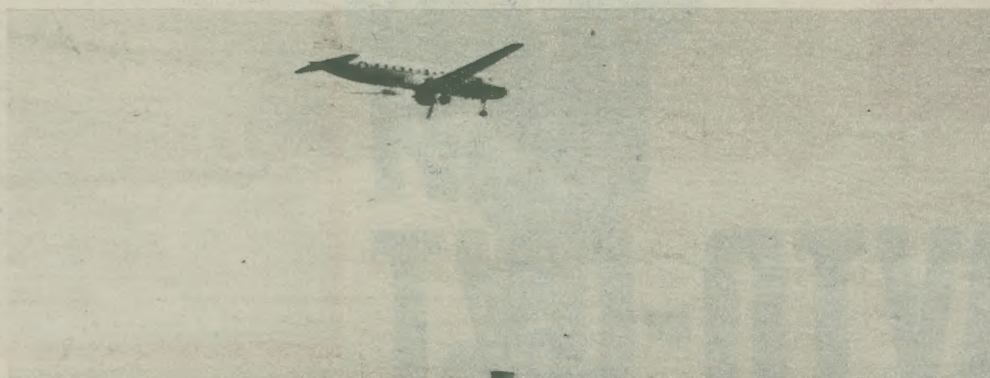

Авион је спреман да слети

РЕЧ СРЕЋА НИЈЕ ДОВОЉНА ДА ИСКАЖЕ КАКО ЈЕ ЈЕДНА МЛАДА ЖЕНА ОСТАЛА ЖИВА КАД ЈЕ АВИОН У КОМЕ СЕ НАЛАЗИЛА ЕКСПЛОДИРАО.

Мелиса Кели, жива, здрава и насмејана.

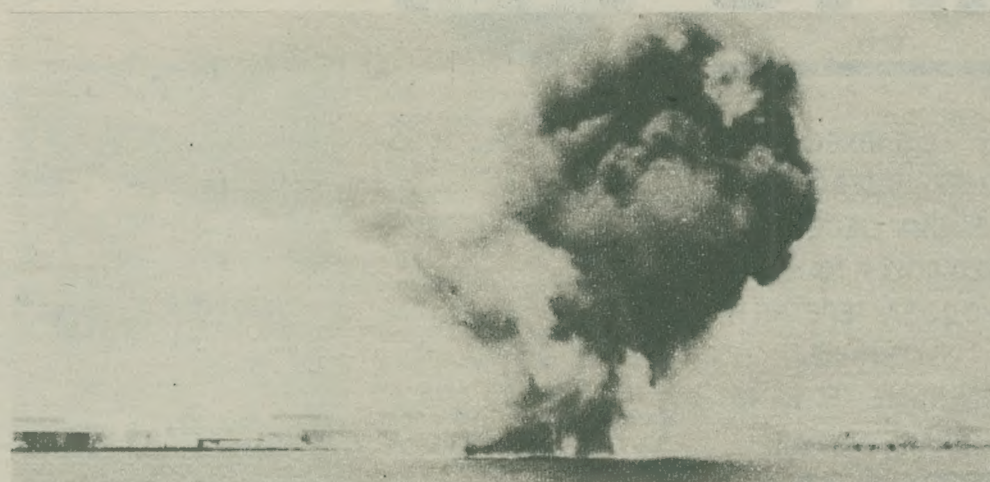

Није стигао до писте. Пао је у реку и експлодирао.

Том Радвански налазио се у свом чамцу на реци Сент Џонс у Флориди и пецао кад је угледао авион из чијег је левог мотора избијао густ дим. Одмах је дохватио свој фото-апарат и снимио страшне тренутке једне катастрофе. Његови су снимци сведочанство о тешкој несрећи и невероватној срећи...

У двомоторном авиону америчке морнарице S-131 налазило се шест чланова посаде и девет путника. Док је летео изнад Флориде, пилот је у једном тренутку јавио да има тешкоћа с левим мотором и да ће одмах слетети на аеродром у Џексонвилу. На несрећу, свега на педесетак метара од писте авион је као камен пао у воду и одмах експлодирао.

Нико није сумњао да су сви путници и чланови посаде погинули. Па ипак Мелиса Кели, електронски техничар, преживела је несрећу с незнатним повредама. Њу је приликом експлозије ваздушни притисак одбацио у воду, довољно далеко од авиона да не страда. Спасилачка екипа пронашла ју је како се чврсто држи за пластичну торбу с одећом која је такође излетела из авиона.

ВАЖНО ЈЕ СЕТИТИ СЕ

ЖИВ САХРАЊЕН

Спасоносно црево: Ром је откопан у последњем тренутку. Испод тона песка једва је увлачио ваздух.

МЛАДОГ АМЕРИКАНЦА РИЧАРДА РОМА ЗАТРПАЛЕ СУ ТОНЕ ВЛАЖНОГ ПЕСКА КОЈИ ГА ЈЕ ГУШИО И ПРЕТИО ДА ГА ЗДРОБИ. ЊЕГОВИ ДРУГОВИ НИСУ ИЗГУБИЛИ ГЛАВУ, СЕТИЛИ СУ СЕ...

Чим се нашао на чврстом тлу, Ром се онесвестио. Пребачен је у болницу где су лекари остали запањени како је остао жив и – неповређен.

Двадесетпетогодишњи Ром из Лавленда у држави Колорадо, тог дана је истоваривао песак из огромног контејнера у велику јаму. При том се саплео, пао доле, а песак је наставио да цури затрпавајући га. Несрећник је почео да дозива у помоћ и, срећом, два друга с градилишта су га чула. Како би му што брже помогли и спасли га језиве смрти досетили су се шта је једино могуће урадити: дограбили су црево дугачко педесет метара и у последњем секунду добацили га Рому који је већ био затрпан до грла. Он је успео да дохвати црево и ставио га у уста да би кроз њега дисао. Тренутак касније већ га је био прекрио песак.

Док је контејнер затворен, на Рому су већ лежале тоне песка који је претио да га здроби. Спасиоци су се одмах дали на посао: никаква машина ту није могла да помогне копали су ручно а путоказ им је било гумено црево. Ипак им је било потребно пуних шест часова да стигну до Рома. Изнемоглом другу везали су јак кожни појас око струка и најзад га извукли из песка.

Ром се одмах онесвестио од исцрпљености и претрпљеног страха, али је у болници брзо дошао к себи. Лекари су били задивљени чињеницом да није претрпео никакву озледу. Одмах је стигла посета. Ричардова супруга, син од месец дана и другови без чије би помоћи сигурно страдао.

БРОДОМ УЗ ДОН И ВОЛГУ

РЕКА ИЛИ АУТО-ПУТ?

Велика бела лађа застала је да предахне на острву Жигуљовски, пред њом су још стотине и стотине километара.

С ПАЛУБЕ „ЧЕРНИШЕВСКОГ" ВИДИМ ДЕСЕТАК ВЕЛИКИХ И МАЊИХ БРОДОВА, ТЕРЕТНЕ И ПУТНИЧКЕ, ДЕРЕГЛИЈЕ, ТЕГЉАЧЕ, ГУРАЧЕ, ЧАМЦЕ. КАПЕТАНИ ПАЗЕ НА СЕМАФОРЕ, СИГНАЛИЗАЦИЈУ, ПРЕТИЧУ, ЗАОБИЛАЗЕ, ТРУБЕ...

Велика бела лађа „Николај Чернишевски" лагано, уз нечујан рад мотора које покреће 3000 коња, напушта пристаниште у Ростову. Са командног моста овог речног лепотана дугачког 125 метара чују се заповести капетана Олега: прамац је усмерен уз широки и мирни Дон, њиме ћемо пловити 564 km, а затим је пред нама 1268 km Волге, све до крајњег циља – Казања, главног града Татарске аутономне покрајине. Пуних једанаест дана и ноћи наш брод ће газити Доном и Волгом.

Дон, по дужини четврта река у европском делу Совјетског Савеза, дремљиво иде ка свом уточишту Црном мору, неких шездесетак километара јужно од Ростова. Често не знаш ни да ли иде, толико је лењ и тих. Прави тихи Дон који је прославио нобеловац Михаил Александрович Шолохов. Седамдесетосмогодишњи писац ни данас не може без њега, живи повучено у родном козачком крају, у станици Вјошенска.

А Дон је тих из сасвим обичних, географских, разлога: висинска разлика извора и ушћа износи свега 190 метара што, како су прецизно израчунали стручњаци даје просечан пад од 0,000096 m! Тражећи себи пут до ушћа широка река се очигледно није много журила јер је, позовимо поново у помоћ статистику, два и по пута дужа него што је најкраће растојање ушћа до утока...

Суза у оку

Унедоглед пружила се степа, каже песник, али то више не важи за обалу Дона, полупустиња је устукла пред фабрикама, далеководима, радничким и викендашким насељима. Уместо бунтовних козака обале су запосели риболовци који покушавају да надмудре смуђа, шарана, јесетру, донску харингу. Док су њихови ратнички настројени преци реку прелазили стојећи на леђима коња и одржавајући равнотежу копљем дугачким преко 3 метра, данас је довољно сести у трамвај и преко неког од бројних мостова стићи на другу обалу или једноставно потерати чамац.

Прва станица наше лађе је Козачко острво, неких 250 километара узводно од Ростова. Данас овде више нема Козака, дођу с обале тек кад пристане неки брод с туристима и за 85 копејки направе укусну аласку чорбу. Према красним пешчаним плажама туристе упућују путокази на немачком или енглеском, за продавницу сувенира они нису потребни јер је она одмах поред пристаништа и у изобиљу нуди „матрјошке", дрвене живо обојене дебељушкасте руске сељанке црвених образа и живахних очију.

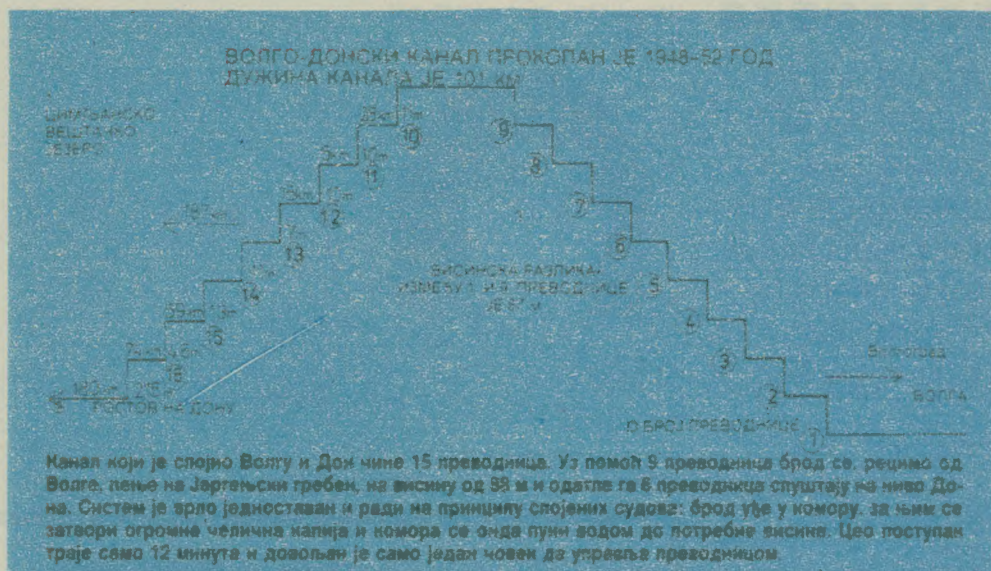

Канал који је спојио Волгу и Дон чине 15 преводница. Уз помоћ 9 преводница брод се, рецимо од Волге, пење на Јаргењски гребен, на висину од 88 м и одатле га 6 преводница спуштају на ниво Дона. Систем је врло једноставан и ради на принципу спојених судова: брод уђе у комору, за њим се затвори огромна челична капија и комора се онда пуни водом до потребне висине. Цео поступак траје само 12 минута и довољан је само један човек да управља преводницом.

А пре шест година, испричали су нам водичи Инекс-туриста који већ шесту годину за наше туристе организује крстарење Доном и Волгом, овде су једне старачке очи засузиле и оживеле. На крстарење Доном и Волгом кренула је једна осамдесетогодишња старица из Ћуприје, пореклом Рускиња са Дона. Пожелела је да пре него заувек склопи очи још једном види крај који је као девојчица, у вихору грађанског рата, напустила.

Стигла је у западну Европу, задевојчила се, упознала нашег човека и са њим отишла у Ћуприју. Годинама је узалудно покушавала да ступи у везу са неким од чланова породице. Наде су готово усахле кад је сазнала да је њено село нестало у таласима великог вештачког Цимљанског језера. И ако је неко од њених био жив, ко зна куд се одселио, огромна је Русија. Ипак, кад је чула да се организује крстарење пределима њеног детињства, није се много колебала и била је један од првих пријављених туриста. Кажу готово није спавала, и дан и ноћ седела је на палуби загледана у пределе кроз које су пролазили.

Када је у цик зоре брод пристао уз импровизован док на Козачком острву, прва је изишла и почела дуг разговор са седокосом старином који је био чувар дока. Разговарали су дуго и одједном су се двоје старих људи бацили у загрљај једно другом. У току дугог разговора сазнали су да су рођени брат и сестра.

И на овом путовању један старац није напуштао палубу: и он је пролазио кроз пределе свог детињства с том разликом што је већ више од двадесет година у вези са својом породицом у Русији. Као десетогодишњег дечака отац га је ставио иза себе на коња и тако су јахали све до Одесе, путеви су им се касније разишли и он се обрео у Југославији где и данас живи као пензионер ЈНА.

Брод иде узбрдо и низбрдо

Дон је одвајкада представљао изузетно важну саобраћајницу Русије, везу централног дела са Црним морем а тиме и Средоземљем. Хиљаде тона жита, дрвета, угља путовале су узводно и низводно. Захваљујући Волгодонском каналу који је прокопан 1948–52. данас је тај промет умногостручен тако да ова река личи на

Бродови пролазе и пролазе, и мали и велики, и теретни и путнички. На фотографији десно тренутак кад се мимоилазе две путничке лађе

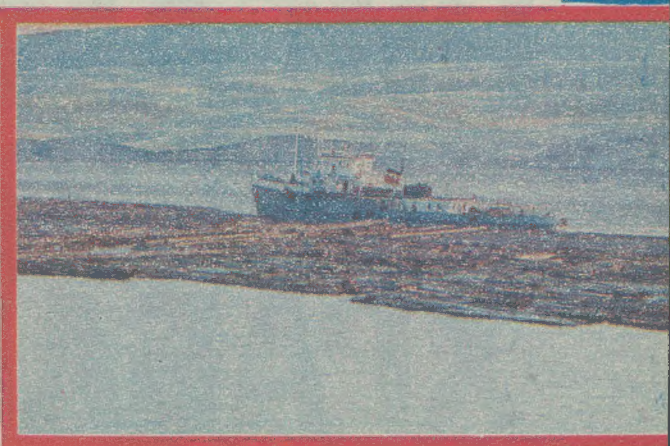

На Волги одавно нема бурлака, људи који су вукли бродове. Данас терет вуку снажне лађе, хиљаде и хиљаде стабала путују уз и низ реку.

прави ауто-пут: десетине малих и великих бродова, теретних, путничких, тегљача, гурача, дереглија, чамаца даноноћно иде горе-доле, пази на семафоре и другу сигнализацију, претиче, понеки и труби.

Идеја да се прокопа канал између Волге и Дона, две најважније руске реке, стара је неколико векова. Прво су Турци нешто покушавали, затим Петар Велики, чак се и Наполеон заносио том идејом да се јужно од Волгограда, на месту где су корита Волге и Дона најближа (неких стотинак километара) прокопа канал који ће и Волги омогућити излаз на Црно море а самим тим и везу са пет мора. Непремостиву препреку представљао је Јергењски гребен висок стотинак метара.

Ни после последњег рата није било могуће ископати канал довољне дубине да би се воде две реке слободно спојиле и донета је смела одлука да се, системом преводница, вода подигне на врх гребена и исто тако спусти. Висинску разлику од 88 метара брод савлађује уз помоћ 15 преводница, а да би се канал напајао водом на Дону код Цимљанска изграђена је брана иза које је настало велико вештачко језеро, највеће у Европи, дугачко 565 km а негде широко и до 45 km.

Ултиматум Стењки Разину

Савладавши попут алпиниста Волго-донски канал наша бела лађа упловила је у праву Волгу, „најрускију од свих руских река", „главну улицу Русије", „хранитељку", „мајку рођену", како је од милоште зову. И са палубе су одмах одјекнули звуци оркестра који је засвирао надалеко познату песму „Волга, Волга, мат раднаја, Волга, руская река...".

Наравно, одмах је ту и прича о настанку песме која каже да се бунтовни Стењка Разин са једног похода у Персију вратио са прелепим заробљеником, кћерком персијског владара. Љубав је, каже даље прича, одмах букнула. Стењка се изменио, имао је времена само за своју „красавицу" и готово да је заборавио ратничке походе. Пријатељи су дуго ћутали надајући да ће се њихов Стењка поново њима окренути, али кад су видели да од тога нема ништа, свом вођи су поставили ултиматум: или она или они. Несрећна девојка завршила је у немирним таласима Волге.

Многа места уз Волгу везана су за име тог познатог вође побуњених сељака, и не само њега. И Јемељан Пугачов је свог коња појио у Волги. Ту су рођени Лењин, Горки, Шаљапин, Валентина Терјешкова... На десној обали, код села Смеловска, високо у небо диже се обелиск: ту је 12. априла 1967. у 10.55 ч по московском времену атерирао први космонаут у свету Јуриј Гагарин. Овде се спустио и други космички брод „Васток II" са космонаутом Титовим...

Река која то више није

Волгоград. Два симбола: Мамајев курган, поприште стаљинградске битке, једно од пресудних у последњем светском рату, и Хидроелектрана „Волгоград", највећа у Европи, али тек трећа у СССР... Тољати, град подигнут у пустари пре 12 година, данас има пола милиона становника и огромну фабрику аутомобила са чије траке, тако су нам рекли, сваког минута силази 2,5 аутомобила... Уљановск, родни град Владимира Иљича Лењина, с огромним меморијалним комплексом посвећеном вођи октобарске револуције. На многим зградама спомен-плоче са натписима: „Овде је Лењин похађао школу... Овде је читао... Овде је...". Ту је и кућа у којој је Иван Гончаров написао свог „Обломова"...

Козаке је данас тешко препознати, и они су се прилагодили времену, рецимо, припремају чорбу или роштиљ за туристе.

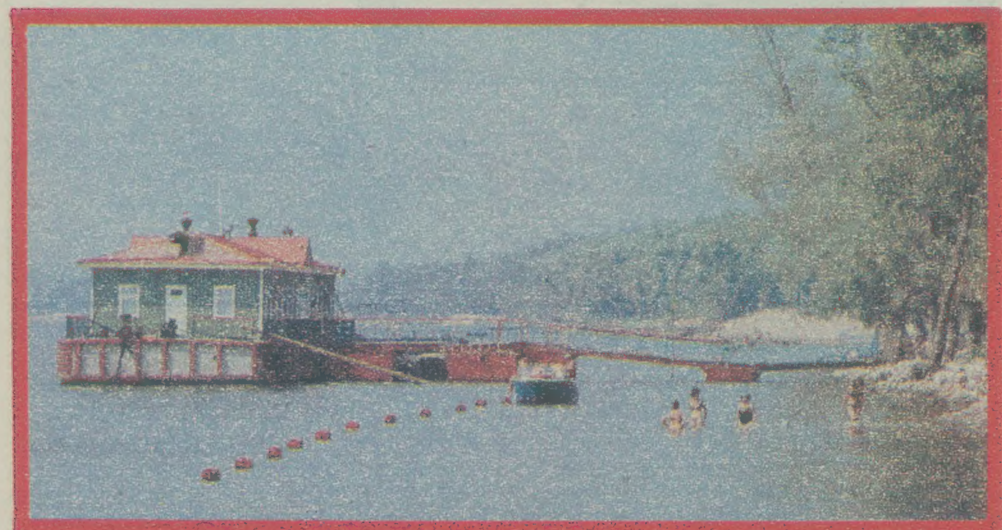

Пристаништа на Волги разликују се од оних уобичајених: то су заправо велики сплавови који се по потреби могу преместити с једног места на друго.

Бела лађа даље плови уз Волгу. Али, да ли је то Волга? На њој је сада изграђено десетак великих вештачких језера која су знатно изменила изглед реке и њене непосредне околине. И не само што су изменили изглед реке какву највише знамо уз причу и са слика, већ је Волга, са жаљењем причају наши домаћини, и прилично загађена отпадним водама из индустријских центара који су никли поред реке. Тешко је сада наћи делић где она тече слободно, без брана и вештачких језера, између ниских и стрмих обала на којима се на шумским чистинама или усред степе указују стара руска села с дрвеним кућама.

Готово да више и нема старе, романтичне Волге. Ово је сад нека друга река, река радница, која обавља многобројне послове: носи бродове, покреће турбине хидроцентрала, натапа поља... Можда тако и треба.

Казањ, главни град Татарске аутономне покрајине, са својом прекрасном белом тврђавом, кремљом који је Иван Грозни освојио тек у осмом покушају. Путовање Доном и Волгом је завршено. Док напуштамо белу лађу са палубе поново одзвањају звуци песме „Волга, Волга...".

Петар МИЛАТОВИЋ
Снимио:
Зоран СЕКУЛОВИЋ

НИСАМ ЗНАО ДА САМ ХРАБАР

ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ

МЛАДИ АМЕРИЧКИ НОВИНАР, КОЈИ ЈЕ САМ СЕБЕ СМАТРАО КУКАВИЦОМ, СТИГАО ЈЕ У МАРСЕЈ СА ОПАСНИМ ЗАДАТКОМ: ХИТНО ПОМОЋИ ИЗБЕГЛИЦАМА ИЗ ОКУПИРАНЕ ЕВРОПЕ ДА СЕ ПРЕБАЦЕ У САД. ВИШЕ ОД ДВАДЕСЕТ ГОДИНА ПОСЛЕ РАТА НИЈЕ СЕ ЗНАЛО ЗА ПОДВИГ КОЈИ ЈЕ ИЗВЕО.

Стигавши средином 1940. године на југ Француске, Веријан Фрај имао је само једно на уму: како да се што пре повеже с људима који су се бежећи из својих земаља пред фашистичким терором затекли у Марсеју. Међу њима била су многа славна имена – напредни интелектуалци, писци, уметници, научници. Они се још нису ни освестили а већ је и Француска у којој су се склонили окупирана. Остао је „слободан" само јужни део где је на власти била издајничка влада маршала Петена. За избеглицу је и Марсеј постао сувише врућ терен.

Фрај се сместио у хотел „Сплендид". Цео његов пртљаг састојао се од кофера с најпотребнијим стварима, три и по хиљаде долара и списка оних које је по сваку цену требало спасти. Задатак је био необичан баш као што је то био и стицај околности који је мирног Американца довео у ову опасну ситуацију.

Изабрали смо вас

Фрај је завршио студије на Харвардском универзитету и прво запослење нашао као новинар у листу „Атлантик мантли". До тада га политика није много занимала, али кад је почео да пише силом прилика морао је да се укључи у светска збивања. У лето 1931. упознао је Ајлин Хју, убрзо се венчао са њом и прешао да живи у Њујорк.Ту му се указала шанса. Као успешном новинару који је пратио спољну политику понудили су му место уредника у озбиљном листу „Ливинг Ејџ", под једним условом – да буде дописник из Европе, заправо из хитлеровске Немачке.

Јула 1935. двадесет седмогодишњи Веријан допутовао је у Минхен. Ту се убрзо својим очима уверио у страхоте које собом носи Хитлер и његов нов поредак. између осталог био је сведок кад су једне ноћи припадници Националсоцијалистичке партије дивљали уништавајући све јеврејско на шта наиђу.

Фрај се идуће године вратио у САД сасвим измењен. Свету је претила ужасна опасност од рата, а јавност преко океана није о томе тако рећи ништа знала. Почео је на све могуће начине да упозорава своје сународнике на оно што се збива у Европи и опасност од светског рата. Управо је почетком септембра 1939. носио у редакцију коментар под насловом „Пољуљани мир" кад је објављена вест да је Хитлер напао Пољску. Више није могао да седи скрштених руку. Придружио се групи коју су предводили познати антифашисти Рајнхолд Нибур и Карл Франк. У почетку су водили акцију прикупљања помоћи за Американце који су се из било ког разлога затекли у Европи где је Трећи рајх окупирао једну по једну земљу. Кад су јуна 1940. организовали велики пријем на који су дошле многе угледне личности Америке и успели су да прикупе три и по хиљаде долара као помоћ, већ су биле окупиране Данска, Норвешка, Холандија, Белгија и Француска.

Новац више није био довољан, то је свима било јасно. Тада је Ерика Ман, кћи великог немачког писца Томаса Мана, предложила да се неко пошаље у Француску и оданде, са лица места, помогне људима који су тамо избегли да се домогну САД. На велико изненађење Веријана Фраја група је за овај задатак једногласно одабрала управо њега. Он који је помало био салонски писац, новинар оштар на речима али прилична кукавица у животу, нашао се пред великим изазовом. Сад је у његовим рукама била судбина на десетине људи.

Њих троје у купатилу

Чим се распаковао, не губећи драгоцено време, Фрај је кренуо у потрагу за људима са списка. Први са ким се повезао био је Хајнрих Ман, писац чија је слава у то време била већа од његовог млађег брата Томаса. Хајнрих је уживао толику популарност у својој земљи да је на изборима 1932. био један од кандидата социјалдемократа. Није зато ни чудно да се Хитлер, дошавши на власт 1933. године, одмах „побринуо" да Хајнриха протера из Немачке. Фрај је Мана затекао у једном малом стану преко пута хотела „Сплендид". Био је ту са својом знатно млађом супругом Нели.

Веријан Фрај за мање од годину дана помогао је да хиљаду петсто људи пребегне из Француске.

Нашао се и са Лионом Фојхтвангером чија је судбина била веома занимљива. Овај историчар који је, између осталог, обрађивао и јеврејско питање депортован је у концентрациони логор у близини Нима. Неким случајем његову фотографију из логора видела је Елеонора Рузвелт и успела, преко многобројних веза, да га оданде избави. Он је после тога живео прилично безбедно у кући америчког вицеконзула Харија Бингема.

После првих контаката Фрај убрзо није имао потребе да трага за људима са листе. Вест да је он у граду проширила се таквом брзином да су сви они почели да долазе њему. Да би акцију могао успешно да спроводи, Фрај је одлучио да смисли „покриће". Без већих проблема добио је од власти дозволу за отварање „Америчке социјалне установе за помоћ избеглицама". Углађеном господину Веријану се веровало. Нико није посумњао да иза фирме те установе стоје сасвим друкчији планови.

Фрају су у раду помогли двадесет петогодишњи економиста Алберт Хиршам звани Бимиш, избеглица из Немачке, и Миријам Девенпорт коју је на постдипломским студијама уметности затекла окупациона власт у Француској. Она није желела да се врати у САД све док не изради могућност да са њом пође и младић, Југословен. Њих троје је од јутра до мрака радило на анкетирању избеглица. О сваком појединцу уписивали су основне податке, адресу су, из разумљивих разлога, изостављали. Некима су давали новац уколико је било потребно, препоруке за амерички конзулат и, оно што је било и најважније говорили им да буду спремни за евентуалан пут.

Пошто би и последњи избеглица у току дана изашао из канцеларије, Фрај, Бимиш и Миријам окупили би се у купатилу, одврнули све славине да шум воде прикрије њихов разговор у случају да их неко прислушкује и претресали проблеме протеклог дана. Важне документе склањали су у отвор ископан иза огледала.

Фрајов помоћник Алберт Хиршман Бимиш, показује избеглици пут којим ће се пребацити на територију Шпаније а сам је једва успео да то изведе кад је на њега дошао ред. Данас је професор социологије на Принстону и још га зову Бимиш (сјајан) – надимак који му је Фрај дао пре 40 година.

Цртач стрипова – фалсификатор

Највећи проблем био је – како побећи из земље.

Нико није могао да напусти земљу без излазне визе а све молбе достављале су се Гестапоу. Ко год би је затражио, био би ухапшен и депортован у

Марк Шагал није хтео у Америку, у „културну пустош". Постављо је Фрају на стотине питања и био срећан тек кад је чуо да и тамо има крава.

логор. Морем је било бесмислено и покушавати: на марсељску луку добро су пазили Немци и петеновци. Једина шанса били су Пиринеји. Знало се, да без обзира на чврсту везу Хитлера и Франка и „симпатије" са којима је португалски Салазар гледао на фашизам (иако се Португалија за време другог светског рата прогласила независном), и један и други дозвољавали су избеглицама да прођу кроз њихове земље. Само, требало је пронаћи начин да се људи кришом пребаце преко француске границе без излазних виза и уђу у Шпанију легално.

Бимиш је предложио да се иде преко малог рибарског места Сербер на југоистоку Француске удаљеном од Марсеја око 360 километара. Ту су гранични прелази били тако размештени да војници једне земље нису могли да виде оне са друге стране јер их је делило брдо. Бимиш је тврдио да је то најбољи а можда и једини начин.

За све који су бежали требало је обезбедити пре свега личну карту (без које није било могуће путовати у Француску) и наравно – пасош. Како је само мали број могао да путује под властитим именом требало је обезбедити велику количину пасоша и фалсификовати их. Док личне карте није било тешко набавити са пасошима је био велики проблем. Једини извор била је црна берза, на којој су достизали фантастичне цифре, и преко чешког конзулата. Ту је радио извесни Воћок који је на све начине помагао избеглицама. Фрај је обилно користио и један и други извор.

За фалсификовање докумената ангажовали су аустријског цртача стрипова Била Фрајера. Он је у Француску побегао 1938. када су Немци умарширали у Беч. Преко дана сликао је портрете и од тога се издржавао, а ноћу је фалсификовао документа користећи при том највише холандске и белгијске пасоше. Пажљиво је жилетом исецао оригиналну фотографију и лепио нову а онда фантастично прецизно на слику „враћао" део печата.

Први који се послужио Фрајеровим умећем био је Конрад Хајден који је у делу „Фирер" свету открио истину о Хитлеру и његове намере, срећно је стигао у Лисабон као трговац Силберман.

За Хајденом отишао је Емил Гимбел, велики математичар и пацифиста кога је Хитлер такође протерао због „накарадних" идеја, затим Ханс Натонек, антинацистички расположени чешки новинар, доктор Ото Мејерхоф, биохемичар, добитник Нобелове награде...

Има ли у Америци крава?

Највише проблема имао је Фрај са Хајнрихом Маном и чешким писцем Францом Верфелом. Они су се плашили да путују сами, па је Веријан морао да их прати. На марсељској станици нашли су се 12. септембра. Били су ту Франц и његова супруга Алма, Хајнрих и Нели Ман са сином Големом и, наравно Веријан Фрај. Без обзира на Фрајово упозорење да понесу што мање ствари Алма Верфел појавила се са дванаест кофера.

Касно после подне стигли су у станицу Сербер. Пребацивање до шпанске границе пало је у петак 13. септембра, што је по Нели Ман био рђав предзнак. Једва су је убедили да мoрају напред. Успели су неопажено да се попну уз брдо и избегну француске граничаре. Хајнрих је све време гунђао да мрзи то што се искрадају као највећи криминалци... Само два дана касније већ су били у Лисабону одакле су могли безбедно да се пребаце у Америку. Фрај је могао да се врати у Марсељ и настави са операцијом спасавања избеглица.

Нови проблем појавио му се кад је почело да му понестаје новца. Био је приморан да се повеже са познатим корзиканским гангстером који је пристао да му даје новац под условом да сваки избеглица понесе одређену суму у САД, коју он није могао друкчије да изнесе из Француске.

Од јесени 1940. до позног лета 1941. Фрај је успео да помогне да из земље пребаци око хиљаду петсто људи. Међу њима били су и велики сликари Марк Шагал и Макс Ернст, француски песник и есејист Андре Бретон и многи други. За то време Фрај се готово осушио, изгубио је преко десет килограма. Поред непрестаног страха да бегунци и читава акција могу бити откривени, набавке новца и пасоша имао је и других проблема, поготово с великим људима.

Тако се Шагал противио бекству за Америку, није желео да оде у „културни пустош". Дуго се колебао и постављао разноразна питања Фрају. Интересовао се, на пример, има ли у САД крава и био веома задовољан кад је добио потврдан одговор.

Акција је завршена 29. августа 1941. године. Фрај је коначно и сам могао да отпутује из Марсеља. Човек који је толикима помогао, замало није остао у Француској – виза за боравак била му је истекла. Чекао је неколико дана у страху да ли ће му правити проблема да се пасош продужи. Петог септембра нови пасош, са неопходним визама, стигао му је на амерички конзулат. Фрај је могао да се врати у САД.

Кад је стигао у Лисабон, послао је писмо мајци у коме је последња реченица гласила: „Пробудио сам у себи храброст а био сам чврсто убеђен да је немам".

* * *

По повратку у своју земљу Фрај је убрзо био заборављен. И у личном животу и на послу претрпео је крах. Тешко је налазио послове у мањим листовима, готово га се више нико није ни сећао. Сетили су га се тек априла 1967. – тада је у француској амбасади у Америци организована мала свечаност на којој је Фрају уручено високо одликовање – крст француске легије части. Веријен се тада одлучио да свету објави истину. Почео је да пише књигу о марсељским данима. Смрт га је затекла необављеног посла. Умро је сам, у свом стану 12. септембра 1967. године. Документи о његовој храбрости су недавно откривени.

В. С.

БАТИНЕ КОЈЕ СЕ ПАМТЕ

Г. ПРЕТПЛАТНИК

Пре неки дан добих писмо од сина из армије. Испод поздрава стајаше и оно у писмима често употребљавано П.С. „Тата молим те прегледај оне моје књиге, међу њима је и „Цитадела" која је узета из књижнице. Врати је".

После овога писма почех да тражим „Цитаделу" све до момента кад ми се подигла коса на мојој доста ћелавој глави. Разлог овога мог узбуђења је новински лист ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК, 1 динар, излази уторником и петком, ГОДИНА I – БРОЈ 1, уторак 28. фебруар 1939.

Сећање ми се тада врати на давну 1940. годину када је мој отац био претплаћен на лист ПОЛИТИКУ, а ја на ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК. Новине нам је доносио поштар кући а на њима је био налепљен листић са назнаком претплатника за оца Г. Миливој Д. Рајковић учитељ Банатско Карађорђево, а за мене г. Драгољуб М. Рајковић, ђак, Банатско Карађорђево. Новине су нам тако данима стизале али је оно г. Драгољуб мене стално интересовало. Ово моје интересовање трајало је све до једног црног петка када смо се и ја и отац нашли код куће пре подне јер сам тога дана ишао по подне у школу. Стигоше нам новине и ја сав важан упитах: „Тата, зашто ти добијаш новине са великим Г. а ја са малим."

– Зато што си ти мало...

Не чекајући да заврши мисао чух себе како говорим:

– А ти си велико г....

И ЈАО! После ове моје изговорене реченице кад „Уча" поче да спроводи педагошке методе по мојим образима својим фискултурним длановима а моја глава да лети лево-десно као кад Парлов тренира на лопти. Ко зна како би се све завршило и докле би трајао овај његов метод васпитања да ме мајка није спасла.

После овог догађаја и даље је стизао „Политикин забавник", али га ја више нисам читао, само сам га уредно одлагао у орман где су ми стајале књиге. Ишло је то тако једно два месеца, све до једног дана када смо ја и мој школски друг Мићо Блануша почели да шутирамо „крпењачу" коју смо направили од неких старих чарапа.

Створи се „Уча" код нас и позва нас у кућу. Ми уђосмо.

– Лепо момци да сте ту. Испричајте ми нешто што сте прочитали у последњем „Забавнику".

Мићо га није ни читао од мојих батина иако смо га раније заједно с уживањем читали. Био је обавештен са моје стране да Забавник више не примам. Он погледа у учитеља и таман хтеде нешто да каже, кад пуче први шамар на његовом образу па на мом и на нашу срећу то се понови свега неколико пута.

Затим отац изнесе једно десетак примерака Забавника и нареди: – Читајте. Док ми све бројеве у наредним данима не прочитате, нема друге игре. Бићете пропитани.

"Уча" је одржао своје обећање. Иако је био летњи распуст уредно смо морали да одговарамо на постављена питања из „Забавника" а пошто смо се показали добри ђаци, добили смо по кесицу „цукрица" тј. бомбона и одобрење да можемо поново да шутирамо крпењачу.

Политикин забавник нисам куповао све док ми син није завршио први разред осмољетке и затражио да му га купујемо. Њега нико није морао терати да га чита нити смо га икад пропитивали.

ДРАГОЉУБ РАЈКОВИЋ
Смедерево
(хонорар 1500,00)

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

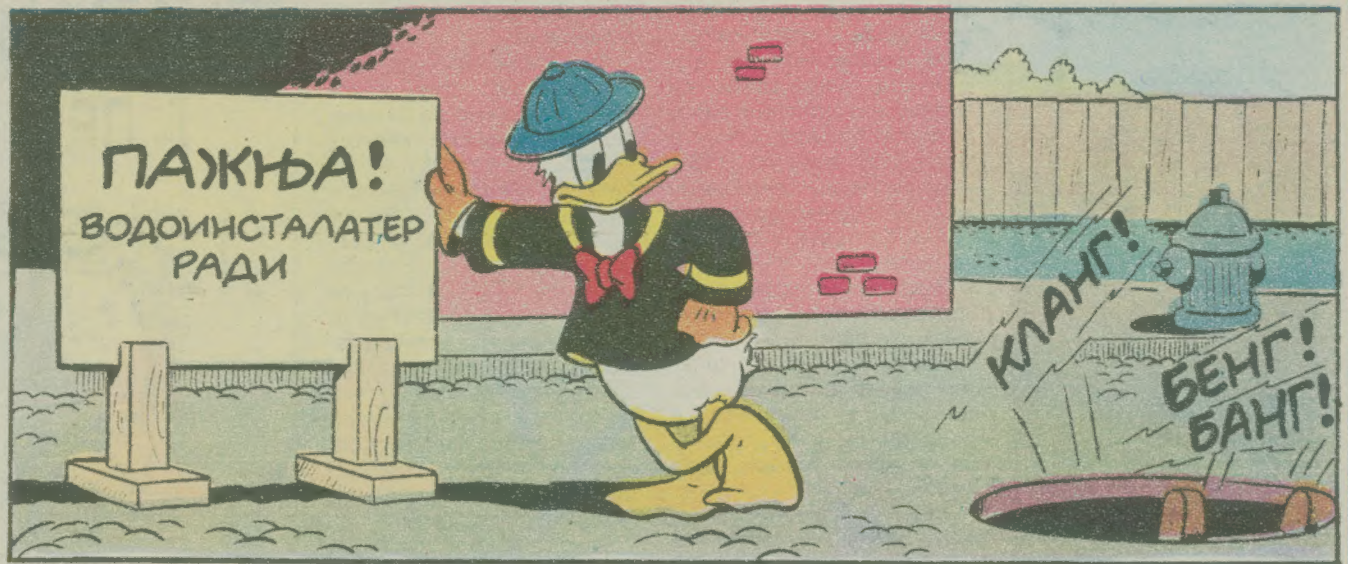

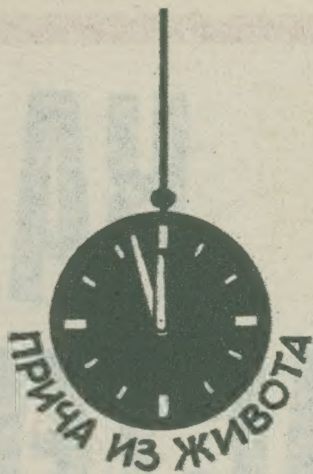

КИНГОВА ТАЈНА

ПЕРЛ ЈЕ ИЗБЕЗУМЉЕНО ДОЗИВАЛА ПСА ДА СКОЧИ СА ПРОЗОРА КУЋЕ КОЈУ ЈЕ ВАТРА СВЕ ВИШЕ ОСВАЈАЛА. АЛИ ПАС СЕ, НА ЊЕНО ИЗНЕНАЂЕЊЕ, ВРАТИО У ПЛАМЕН.

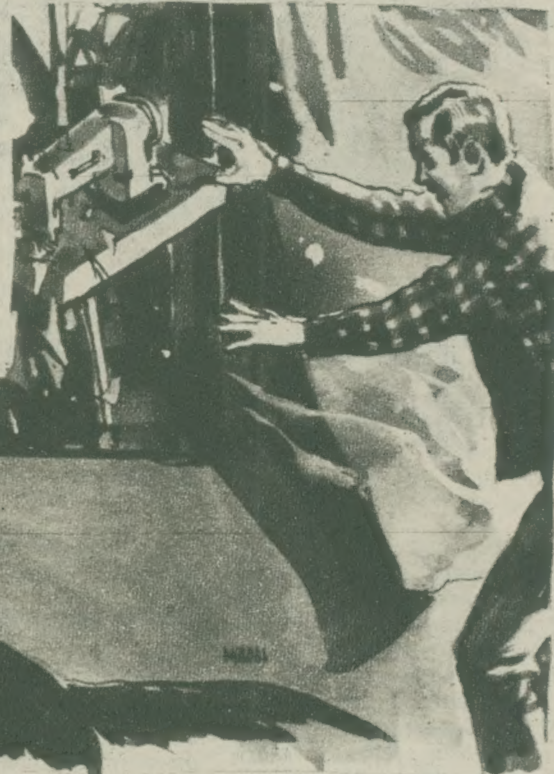

Карлсонови су и ту новогодишњу ноћ 1977. као и неколико претходних, провели у кући Хауардове сестре која је становала на суседном имању. Откако су се преселили у мали град Гранит Фолс на обронцима Каскадских планина у североисточном делу САД, Перл и Хауард живели су правим фармерским животом. Шесторо деце полако се расуло, одлазили су на студије, оснивали властите породице. Са њима је остала само седамнаестогодишња ћерка Ферн која је помагала око послова на имању. Враћајући се са прославе она је прва угледала малу чупаву лопту крај пута – пса. Кад је спазио почео је тужно да цвили. Њих троје су се упитно погледали, Ферн се сагнула и без речи га понела кући.

Животиња је била у ужасном стању, очигледно неко је од беса вежбао гађање на њој, па је промрзлом кученцету сва длака била улепљена од крви. Срећом, метак је само лакше ранио пса у главу и он је још давао знаке живота.

Сместа су сели у кола и одвели га у дежурну ветеринарску станицу где су му указали неопходну помоћ. Још у колима Карлсонови су се договорили да куче неће моћи да задрже на фарми. Разлог: само на неколико месеци пре тог догађаја угинуо је њихов љубимац, пас алзашке расе који је са њима провео равно петнаест година. Кад су њега изгубили, зарекли су се да им више ниједан пас неће прећи преко прага. Ово је, наравно, било нешто друго – морају помоћи несрећној животињи да ојача, па ће је онда неком поклонити.

Пас се веома брзо опоравио и почео да трчкара по имању. Растао је невероватно брзо, испоставило се да је мешанац, вероватно алзашког овчара и ескимског пса. Сам је себи одредио посао: почео је да се стара о свим животињама на фарми – бринуо се да пилићи не залутају, да прасићи и свиње не залазе у оне делове где су Карлсонови гајили цвеће. Једном речи постао је „краљ фарме", како га је Ферн у шали називала па му је то и остало као име – Кинг.

Прошло је неколико месеци од тренутка кад су га нашли промрзлог у снегу. Нико више није спомињао његов одлазак. Прећутно су се споразумели да без Кинга више не би могли да замисле живот. А он као да је осећао да су га усвојили – трудио се да оправда њихово поверење.

Једног поднева кад се Перл вратила из куповине, наишла је у дворишту на чудну сцену. Кинг се окомио на неког незнанца, сатерао га је у ћошак и са мале удаљености, држећи га на оку, режао на њега. Човек је покушао да објасни да је трговачки путник, да га је „тај проклети пас" заробио и не пушта га. Перли је незнанац деловао прилично сумњиво, али је ипак убедила Кинга да не скочи на њега. Пас је то невољно урадио и испратио је непознатог до капије лајући. Предвече, кад се Хауард вратио са прегледа из болнице, испричао је Ферн и Перл да у граду све бруји од вести да неки лопов обија куће у том крају. Хаурду је то потврдио и шериф код кога је уз пут свратио.

Године су пролазиле, живот на фарми Карлсонових текао је без већих проблема све до новембра 1980. Тада се Хауард разболео: пребачен је у болницу са тешким запаљењем плућа. Крајем децембра на своје инсистирање изашао је да би са породицом дочекао новогодишње празнике. На Перлину жалост од све деце са њима је била опет само Ферн која је допутовала са мужем и сином (у међувремену се удала и одселила).

Била је то прва нова година коју су проводили у кући, Хауард је био исувише слаб да би игде ишао. За вечеру су по традицији имали печену ћурку. То су били ретки тренуци кад је и Кингу било дозвољено да са њима буде у трпезарији. Иначе, знало се његово место – спавао је у малој просторији која се налазила уз кухињу. Ако је желео да изађе напоље имао је мала врата кроз која је несметано, одгурнувши их шапом или њушком, могао зачас да се нађе у дворишту. После вечере сви су се повукли у своје собе, па и Кинг.

Како се ватра појавила, шта је изазвало, Карлсонови никада нису открили. Када је почела да се шири, сви су спавали дубоким сном. Кинг је прво пробудио Перл. Онако сањива она није ни стигла да се зачуди откуд он у њеној соби, како је успео да уђе. Зубима је стргао прекривач са кревета и гурајући је благо њушком и лајући натерао да устане. Она је покушавала да га одгурне љута што је буди. Кад је коначно устала, осетила је како је очи пеку од дима који је испуњавао целу собу. Било је то довољно да се у тренутку освести – кућа гори! Отрчала је до врата да пробуди остале. Пламени језици лизали су већ уз степенице. Очигледно, већ је читаво приземље било у пламену.

Улетела је у Хауардову собу и почела да га дрма. Једини излаз био је да скоче са прозора. Срећом, приземље је било допола укопано у земљи, па први спрат, на коме су се налазиле све спаваће собе, и није био много висок. Чула је Ферн и њеног мужа како покушавају да умире дете које је плакало на сав глас. Помислила је: „Добро је, сви ћемо бити спасени". Прво је натерала Хауарда да скочи, за њим је полетела и она.

Призор је био језив, читава кућа је била у пламену који се страховитом брзином ширио. У општој пометњи Перл је угледала Кинга на прозору Фернине собе и почела да га дозива да скочи. Пас је погледао као да жели нешто да јој каже и вратио се унутра. Перл је почела избезумљено да вришти јер је тек тада схватила да су само она и њен супруг на сигурном – Ферн је са мужем и сином још у кући. Кинг је то знао и није хтео да их остави.

Фернин супруг Мајкл после им је причао да су изгубили драгоцене минуте умирујући малог Џонија. Нису ни били свесни да се ватра шири таквом брзином и да им кућа замало није постала гробница. Кинг је око њих скакао и лајао на сав глас, али они нису обраћали на њега пажњу. А када су коначно кренули ка прозору, било је касно. Нису могли да га отворе од ватре. Мајкл је узео радио, то је било прво што му се нашло под руком и бацио у намери да разбије стакло и направи довољно велик отвор кроз који би могли да искоче. Рупа је била сувише мала. Онда је дохватио шиваћу машину и њу бацио на стакло. Рескирајући да их захвати пламен споља искочили су све троје, Џони, Ферн па Мајкл. Последњи је кућу која се рушила као да је од карата направљена напустио, наравно – Кинг.

Карлсонови породични дом изгорео је до темеља. Срећом сви укућани били су спасени и то захваљујући храбром Кингу. Али, како је ушао у кућу? Тек су после неколико дана и Кинговог одбијања да једе решили мистерију – прогризао је врата од кухиње. У устима је имао дубоке ране у које су се зариле треске од дрвета.

Кинг је те године проглашен за „пса године". Добио је златну огрлицу и хиљаду долара награде. Карлсонови су заједно са својим љубимцем одлетели на Флориду да приме признање. Окупљеним новинарима изјавили су:

Кинг је заиста најбољи пас на свету!

В. С.

УТАКМИЦА МОЈЕ МЛАДОСТИ

КАД ПОРАСТЕМ БИЋУ -

Осмех само за фото-репотрера – живот у школи није ни издалека тако лак.

Лутке све више служе за украс. Машту јапанске деце опседају сада углавном роботи и свемирци.

ОД ПЕЛЕНА ДО УПИСА НА ФАКУЛТЕТ ЖИВОТ МАЛОГ ЈАПАНЦА ПРЕТВОРИО СЕ У ПРИПРЕМУ ЗА ПРИЈЕМНИ ИСПИТ. ТЕК ТАДА ЋЕ МОЋИ ДА СЕ ОПУСТИ, ОБУЧЕ ФАРМЕРКЕ, ПУСТИ БРАДУ, ИДЕ У КАФАНЕ И ЧЕКА ДИПЛОМУ, ПОСАО, АЛИ ДОТЛЕ – ДОТЛЕ ЈЕ ПАКАО.

Нагли напредак Јапана и прерастање у економску силу изазивају пажњу целог света. Са свих страна упућују се људи од науке, економисти, социолози, новинари, да сазнају и свет обавесте о „тајни" тако брзог успеха. Многи описују високу аутоматизацију коју је земља постигла у индустрији и у олакшавању живота становника великих градова, социолози проучавају промене настале у друштву, али се мало ко осврће на свет јапанског детета који мора да се промени у таквој једној збрци.

Даљински управљач у колевци

Из света старинских игара и забава на улици мали Јапанац нагло је бачен у свет аутоматизације, урбанизације и позапађњивања земље, свет који родитељи њихових родитеља не могу никако да повежу са оним у коме су одрасли. Градови су нагло порасли, потали испресецани аутопутевима који као да јашу изнад кућа на високим стубовима, земља је избушена тунелима за подземну железницу, а тамо где су некад каскали коњићи или, касније, ишао спори парњак „фантастичном" брзином од 25 километара на сат сада јури суперекспрес „шинкансен" који лако прелази и брзину од 200 km. У тај свет густог и добро организованог саобраћаја са станицама од по десетак излаза, у свет аутомата где све може да се купи на притисак дугмета, у свет телевизије са десет програма који трају од раног јутра до после поноћи, у свет робота који већ замењују људе на разним пословима, у свет компјутера који могу да се носе и у џепу, у све то је бачен мали Јапанац и у свему томе треба да се снађе, па му баш није лако.

Дете још и не прохода а хвата даљински управљач телевизора, да на њему потражи омиљене цртане филмове, чим стане на ноге игра се електронским играчкама снабдевеним компјутерима које су (на жалост) способне и да му замене друга у игри, а већ вожња покретним степеницама постаје досадна кад се зна да постоје и покретни тротоари, лифтови бржи од многих аутомобила који се отварају на заповест фото-ћелија, а ових дана и врата којима само треба гласно рећи да се отворе и она то и ураде.

Али све то изгледа није толико погубно за психу малог детета јер за традицију везани Јапанци не желе да се одрекну и лепих ствари из прошлости: обичаја, одеће, изгледа унутрашњости куће. Ма колико волели западњачки намештај у већини кућа собе за спавање биће прекривене старинским, асурама-татамијем разапетим на рамовима, ма колико се у ресторану често јеле шницле, шпагети или пилетина са кромприћима, дан неће проћи без традиционалне супе „мисоширу", пиринча, смотуљка морских алги и мало куване, пржене или чак живе рибе.

Лето је препуно традиционалних празника, па, иако за јапанску децу креће месец дана касније него за нашу (распуст почиње тек у јулу) ипак има тренутака у којима могу да се опусте и забављају обучена у традиционална кимона.

Када дођу празници родитељи деци обавезно облаче лепа шарена памучна кимона-јукате, воде их на вашаре да једу слаткише и шећерлеме, пију и код нас већ заборављени клакер и играју старинске дечје игре лоптама од хартије, гледају ватромете и певају лепе старе песмице из детињства њихових бака.

Тестови за – обданиште

Прави шокови долазе тек са образовањем. Нагла урбанизација и раст великих градова направили су од Токија, Осаке, Кобеа и других праве мегалополисе. Они просто гутају градиће, села, све што им се нађе на путу. Јокохама, лучки град који је имао част да први буде са престоницом Токијем повезан железничком везом и сматрао се веома удаљеним од њега, сада је само

— АМЕРИКАНАЦ

једна од многобројних станица на мрежи токијске градске железнице, а кад се возом из Токија ноћу крене на југ, светла у прозорима кућа не престају све док се не стигне до стотинама километара удаљене Осаке. У таквим градовима свако је постао ближи универзитету и природно пожели да се на њега и упише. Али места за омладину земље која броји сто двадесет милиона људи нема и од пре неких петнаестак година почела је ригорозна селекција за упис на факултете.

Припреме за веома обимне писмене тестове за пријем на универзитет прво су трајале месецима, па читаву годину, а сада практично почињу од пелена. Пошто су државне установе и министарства, већа предузећа и компаније уобичајили да нове службенике узимају редовно са факултета који имају бољи наставни кадар и ниво наставе, постало је правило да кад се положи испит на одређеном факултету то већ обезбеђује и диплому и запослење у одређеној установи. Онда се то пренело на средње школе (јер су факултети на пријемне испите примали чешће ученике појединих школа), па на основне и најзад обданишта (!). Није више уопште неуобичајено да обданиште распише оглас за пријем деце, наведе да је услов полагање теста интелигенције, а онда, негде, дода и да његови штићеници обавезно стижу до елитних универзитета као што су Токио, Васеда или Кеио.

Када се дете врати из школе мора да иде на што више разних часова и курсева балета, клавира, да учи да рачуна на старинској рачунаљци, да учи енглески и све оно за шта родитељи мисле да може да му помогне у развијању интелигенције потребне за полагање пријемног испита једног дана, а после свега тога долази „ђуку".

Полиција дежура на мостовима

Ђуку су приватне школе отворене у последњих десетак година у којима наставници у пензији или они који су једноставно напустили посао у школи да би тако стекли пуно новца, терају ђаке да уче, пишу задатке и кад све то заврше припремају их лагано за наредни пријемни испит. Један од ђукуа пред којима се чека на ред има за наставника бившег официра који сваког минута шиба децу која дигну поглед са књиге, а ни у другим таквим „установама" сила није неуобичајена ствар. У ђукуу дете остане до једанаест увече понекад и онда уморно крене натраг на спавање да би ујутро опет било у школи.

Има много јапанских родитеља који су против ђукуа, али када сам запитао једног од њих зашто ипак дете тамо шаље.умара га и троши новац, он је само слегао раменима и рекао да би се дете нашло у чуду када једино не би ишло у ђуку, да не би имало са ким да се игра у време док сви уче, а на крају крајева, пошто ђуку ипак дају некакве резултате, дете не би положило пријемни испит

За мале Јапанце права је песма научити оних две хиљаде знакова које знају до средње школе и не представља им проблем да науче оне ствари које уче и наша деца, али су у грозној ситуацији када знају да треба да запамте и у главу натрпају ону гомилу података потребну за полагање пријемног испита, гомилу коју ту треба задржати све до тог испитног тренутка и гомилу коју више никада после тога неће употребити.

Цео овај систем створио је велике проблеме јапанској породици. Кад на крају деца уморна од учења не покажу резултате тешко су разочарана па ни самоубиства нису ретка. Није случајно што се појачава број дежурних на железничким платформама и полицајаца на улицама. У време када се полажу пријемни испити родитељима се саветује да децу сачекују испред школе и буду са њима све време, нарочито ако испит не положе. Има и таквих родитеља, нарочито мајки, које опседнуте могућношћу да им дете једном доспе у сам друштвени врх, постају прави монструми који су у Јапану већ добили и своје име „образовна мама" (кјоику мама).

Овакве грознице постепено слабе када дете зађе у неке средње разреде, па онда мало и може да се опусти. Тада у слободном времену може да гледа омиљене „цртаће", међу којима је у последње време било превише оних о „освајачима из свемира" па их је тек ових дана мало потисну мали Холанђанин Нилс који се дружи са гускама, домаћи препаметни дечак Икју и мали самурај Хаттори-кун. И најмања деца у потрошачком Јапану имају своју моду па се ти њихови јунаци из цртаних филмова, сликовница и стрипова појављују и на мајицама, оделима, капама, кесицама са бомбонама, омотима чоколада, а мала Араре-ћан девојчица разрогачених очију, која је увек нешто зачуђена, продаје чак и мајкама јапанске деце вегету за кување (јер деца увек иду са мамом у куповину, па се она прва и хватају за кутију на којој је њихова пријатељица).

* * *

Уопште, живот у Јапану је једна права трка у којој многи побеђују, али многи и губе и буду избачени на споредну стазу. Зато родитеље Јапанчића стално притискају неке бриге. Било да је реч о послу на коме имају сталне бриге за успон у хијерархији, било да се брину за дечију будућност, увек о нечему имају да брину. Вероватно је због тога један дечко који је тек пошао у школу и већ почео да се умара од захуктаности система у који је упао, а гледајући телевизијске рекламе на којима мајонез или пиво рекламирају насмејани плавокоси западњаци, тако различити од озбиљне маме и натмуреног тате, на питање шта би желео да буде кад порасте, као из топа рекао: „Желео бих да будем Американац".

Драган МИЛЕНКОВИЋ

ЗАШТО УМИРУ КИТОВИ

Масовна самоубиства китова су веома честа појава и представљају својеврсну загонетку за чијим решењем већ годинама трагају научници широм света. Последња масовна смрт ових сисара забележена је прошле године на обалама Масачусетса у Америци. Тврдило се да их је изненадила осека, па више нису били у стању да пронађу пут ка отвореном мору, чак и кад је оно поново надошло. Угинуло их је преко шездесет

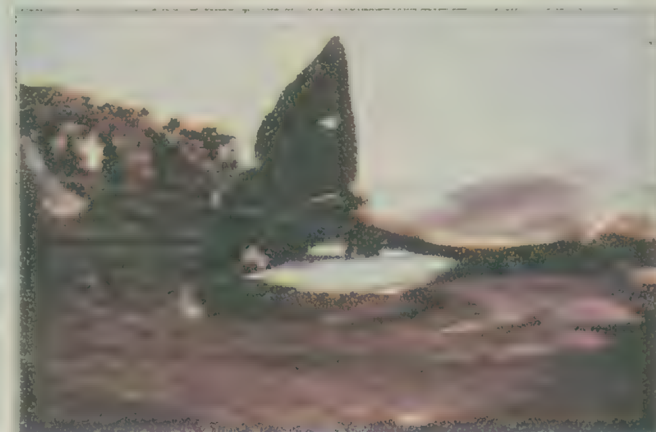

Кита самоубицу извлаче на обалу – на једној плажи на Азорским острвима.

Аутопсија извесног броја китова, још од времена кад су забележени први овакви случајеви, открила је у њиховим ушима присуство великог броја паразита, у ствари црва из породице Stenurus globicephalae. Одмах је закључено да њихово непријатно присуство у средњем уху изазива губитак моћи за оријентацију ових џинова који су иначе непогрешиви путници.

Енглези Кетрин Пери, специјалиста за сисаре, и Мајкл Мур етолог који се бави изучавањем животиња навика животиња никако се не слажу са овом теоријом. Они тврде да се паразити настањују у њиховом средњем уху али не и у унутрашњем које им иначе служи за оријентацију, и то уз помоћ система који се стручно назива еколокација: емитују ултразвук који се одбија од околних предмета и враћа се као ехо. Двоје научника своју тврдњу поткрепљују и примером групе делфина која је пре извесног времена неочекивано скончала на источним обалама Сједињених Држава, а код њих нису откривени чак ни трагови црволиких паразита.

Ако се има у виду да описану смрт китова не треба буквално схватити као самоубиство, јер у свету животиња све је подређено самоодржању а не уништењу – поготово не самоуништењу – постало је јасно да се узроци ове појаве морају тражити на другом месту. Маргарет Клиновска са универзитета у Кембриџу објавила је хипотезу по којој су за неславну масовну смрт китова криве такозване магнетске буре, веома честе у пролеће и с јесени, али у новије време и утицај човека – преко подводних експлозија и уопште буке коју бродови стварају испод морске површине.

Д. В.

ЛЕЖИМ И ПЛЕВИМ

Плевљење корова у многим развијеним земљама радници обављају седећи у малој приколици коју вуче трактор. На тај начин људи се много мање умарају него да клече или чуче на земљи и плеве. У Швајцарској су сада прикачили за трактор дугачку приколицу у којој радници удобно леже(!) и слободним рукама чупају коров. Лежећи на меканим „постељама" радници се тако још мање замарају. За један час један оплеви површину од 10 ари, а брзина којом се креће трактор износи 500 метара на сат.

ТАМО-ОВАМО-ТАМО...

Кад човека обузме страст према путовањима тешко може остати миран. А управо је жеља да види ново и непознато натерала Египћанина Ахмеда Хасана да се тајно укрца на теретни брод „Малбера" који је саобраћао на линији Порт-Саид – Лондон. У току пловидбе слепи путник је откривен кад се гоњен глађу усудио да завири у бродску кухињу. Капетан је одлучио да га искрца чим стигне у Енглеску. Међутим, како Хасан није имао ни пасош ни улазну визу, британске власти одбиле су да га приме на своје тле. Шта је могла компанија да учини него да путника бесплатно повезе натраг. Али, у Порт-Саиду се све поновило. Сада су египатски чиновници забранили Хасану да напушта „Малберу" и за све време колико је брод био усидрен у луци поставили специјалног полицајца који је мотрио на излаз.

Пролазили су месеци и Хасан који није имао документа возао се тамо и овамо а ниједанпут није ступио на копно. Срећом, смрт од глади није му претила јер су морнари с „Малбере" обилно хранили сапутника. Тек после пуне две године услишена је молба бродске компаније „да се више не извргава подсмеху" и египатске власти дозволиле су Хасану да остане у својој земљи.

БЕЦ ЗА ПРИЈАТЕЉСТВО

Становници малог немачког града Енцклостерле и посетиоци који се у њему затекну немају никаквих проблема кад желе да склопе пријатељство, односно ако су усамљени. Наиме, у овом градићу могу свуда да се купе беџеви који људима омогућавају да успоставе контакт какав им одговара. Ако носе црвени кружић на мајици, то ће значити да су у потрази за неким са ким ће разговарати. Уколико закаче беџ зелене боје – недостаје им партнер за шах, плави – за картање. Поред ових постоји и низ других боја које кажу: поведи ме на плес, проведи са мном пријатно вече па чак и ожени се са мном! Откако су ове значке уведене 1977. године, град је процветао: психолози и психијатри, кажу, готово да и немају више посла.

ЈАБУКЕ, ЕНГЛЕЗИ И ИНДУСИ

Ко не зна да су јабуке права ризница витамина: A, свих врста B, C, E, RR. Оне су корисне и због својих шећера-фруктозе, глукозе и сахарозе а такође и по органским киселинама – јабучној и лимунској. Али, испоставило се да у јабуци има и таквих материјала које их чине незамењивим у исхрани. У зидовима ћелија и соку има пектинских материја које, иако их организам не вари и не апсорбује до краја, имају за човека првоаразредан значај. Ови пектини упијају отровне материје, неутралишу их и изводе из организма.

Интересантно је да су индијски лекари, који иначе у својој пракси користе различито воће, јабуку одувек сматрали не само изванредном храном већ и леком. С њима се слажу и Енглези који имају и пословицу: „Једна јабука на дан – доктор ван". Индуси би их, међутим, обавезно исправили: само ујутру, само зреле и не једну већ три-четири...

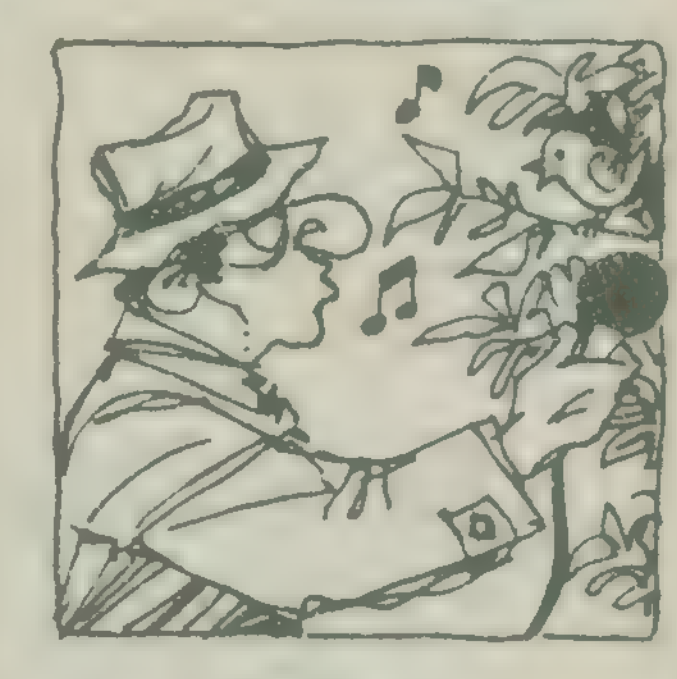

У ИЗВОЂЕЊУ МАЂАРСКИХ ПРИМАДОНА

Мађар Михаљ Орсаг поседује колекцију – птичијих песама. Овај научник-орнитолог већ петнаестак година обилази шуме и за то време успео је да помоћу микрофона и магнетофона забележи више од хиљаду „мелодија" у извођењу пернатих уметника. Један део овог необичног концерта сада могу да чују и други љубитељи очаравајућих трилора: недавно су се у Будимпешти појавиле три плоче с цвркутањем, ћурликањем, пућпурикањем...

ЈЕДИ И ЋУТИ!

У једној посластичарници у Сан Франциску гужва не престаје. Не би то било нимало чудно да ову збрку не праве родитељи који децу терају да поједу што веће порције сладоледа! Разлог за ово неуобичајено понашање одраслих је веома једноставан – власник Тед Хансен специјализовао се за прављење сладоледа искључиво од поврћа: шаргарепе, парадајза, пасуља и других махунастих биљки, затим аспарагуса, разних салата, спанаћа. Деца су у почетку уживала у чика Тедовом сладоледу али, оног тренутка кад су открила од чега справља њихову омиљену посластицу, охладиле су се.

– Није то проблем само са децом – каже Тед Хансен – већ и са старијима. Док не знају од чега правим сладолед, одушевљени су. Чим им саопштим да је то дивно црвено или зелено сладолед од шаргарепе или спанаћа, лица им добију кисео израз.

Али, своју децу упорно вуку у посластичарницу понављајући: „То је здраво".

КАМЕЛИЈА ИЗ СОБЕ 305

У бразилском граду Порто Алегре основан је пре неколико година јединствен хотел – у њему су гости собне биљке! Идеју за овај биљни Интерконтинентал дали су професори експерименталне школе „Рузвелт". Свесни чињенице да се људи који одлазе на одмор суочавају са проблемом коме оставити биљке на чување. Једно крило зграде претворили су у прихватилиште за зелене љубимце. Интересовање је неуобичајено велико – у овај хотел појединци доносе саксије и из удаљених делова Бразила. Разлог није само то што ће неко водити рачуна о њиховом цвећу већ што се добро зна да ће ту бити извршен и детаљан „преглед". Наиме, уколико је биљка нападнута неким паразитом или из неког другог разлога не успева добро, ту ће је излечити. Корист је обострана кад се зна да о собним љубимцима воде рачуна ученици ове школе који тако долазе до џепарца.

Док у Бразилу постоји прихватилиште за биљке на северном делу континента, у Сједињеним Америчким Државама, организована је служба која на позив долази у стан. Уколико власник неке собне биљке има проблема са њеним здрављем, довољно је да окрене телефон и у року од неколико часова у кућу ће му доћи „биљни доктор". Позив наплаћује хиљаду динара (нових). Међутим, то није све. У Даласу у држави Тексас постоји „биљна болница" – лекари и сестре обучени су, а како би друкчије него у – зелено.

КЛЕОПАТРА – ПОЛИГЛОТ

Војсковођа Сципион Африканац могао је позвати сваког римског грађанина по имену. Понтски краљ Митридат научио је језике двадесет два народа и хвалио се да никад није морао да унајмљује преводиоце. Клеопатра је, по сведочењу Плутарха, знала све дијалекте Блиског истока. Сенека је могао без грешке да понови две хиљаде имена и то истим редоследом као што их је чуо, а исто тако и да изрецитује двеста стихова које му је неко прочитао само једном. Филолог Скалигер је за три недеље научио напамет „Илијаду" и „Одисеју".

Све ово остало је забележено јер је памћење одувек било високо цењено.

СПАСТИ ТАЏ-МАХАЛ!

Познати споменик индијске архитектуре маузолеј Таџ-Махал у опасности је. Индустрија града Агре, у чијој се близини Таџ-Махал налази, нагло се развија и ваздух у околини све је загађенији. Зидови Таџ-Махала су од белог мермера и украшени мозаиком од разнобојних каменчића. А мермер нема љућег непријатеља од индустријског дима и киселих киша које настају од индустријског смога.

Индијска влада предузима све мере да би се Таџ-Махал сачувао. У Агри су престале да раде две термоелектране, железнички депо премештен је у друго насеље у одређеној зони забрањено је подизање нових индустријских објеката. Ускоро ће маузолеј бити ограђен широким појасом зеленила: око њега ће бити посађене хиљаде и хиљаде дрвећа и жбунастог растиња.

ПЛАЋАЊЕ УЗ ПОЉУБАЦ

Новост долази из Јапана. Најновије картице за плаћање у овој земљи не само да су другачије од осталих већ представљају новост која је заиста неочекивана: да бисте доказали да сте власник рачуна на основу кога је картица издата, не морате да дајете личну карту на увид нити да потписујете било шта већ само да пољубите аутоматског механичког контролора. Дакле, отисак усана уместо отиска прстију потврђује ваш идентитет.

Нама остаје једино да претпоставимо да су технички веома напредни и прецизни Јапанци размишљали и о томе како да се „пољупци" не слажу један на други – бар из хигијенских разлога.

ЖАБЕ, ЧУВАЈТЕ СЕ!

У Великој Британији постоји таква потражња за жабљим батацима да је увоз из Француске, који је до сада покривао тржиште, постао недовољан. Однедавно енглески снабдевачи увозе жабе и из Индије. Љубитељи ове посластице чак тврде да су индијске жабе укусније.

ВИДИМО СЕ У ЗАЛИВУ ХА-ХА

Живот је за прве досељенике Њуфаундленда био тежак. Одушка свом расположењу и јаду давали су смишљајући прилично чудне називе за места која су открили или населили. У овој канадској провинцији данас тако постоје: Безимени затон, Погрешни рт, места звана Празна корпа, Изгладнела црева, Чиста нужда, једно Суморно острво и затон Бродоломника.

Било је, разуме се, и оних са више осећања за хумор и више оптимизма, па захваљујући њима Њуфаундланђани данас имају залив Ха-ха и затон Неслану шалу.

НАЈЗАД И ПАРКИНСОН

Познато је колико је тешко борити се с Паркинсоновом болешћу, па није чудно што научници непрекидно траже нова средства и методе како би се успешније супротставили овом тешком обољењу. Недавно се у штампи појавила кратка вест да су шведски лекари извели пресађивање ћелија у мозак оболелог и постигли да се његово здравље знатно побољша. Очигледно, успели су да при том активирају оне ћелије мозга које контролишу активност коре при извођењу покрета. Из саопштења се види да се пацијент осећа боље и да се болест повлачи.

ВЕТЕРИНАР ВЕЛИКОГ СРЦА

МИЛЕ, ПОМОЗИ!

СТАРИЦА ЈЕ ПЛАЧУЋИ ДОНЕЛА НА ПРЕГЛЕД СВОГ ЉУБИМЦА. НЕКОЛИКО САТИ КАСНИЈЕ БИЛА ЈЕ ВАН СЕБЕ ОД РАДОСТИ.

Доктор Драгић. Нема власника или љубитеља животиња у Београду коме није познато ово име.

– Нико о псима не може да говори тако као наш Миле – кажу у београдском Кинолошком друштву. – Али, пазите, није то његова главна особина. Он је најплеменитији лекар у граду...

Миле Драгић: крупан, смирен, насмејан. Све што ради сматра обичним. Зазире од фото-апарата: „Снимајте моје пацијенте, ја нисам фотогеничан".

А Милетови пацијенти нису баш обични болесници: то су зечеви, птице, змије, мајмуни, коњи, мачке, сијасет разних кућних љубимаца које Београђани држе у својим становима. Више од свих – псе. А Миле је ветеринар, магистар управо за њих.

И мене је спасао доктор Драгић: његове руке су лево. Дају ми инјекцију. Тако сам остао жив.

Зар нам није лепо? Доктор Драгић је излечио моје јаре, а ја више нисам съм. Баш му хвала!

Отац Милорада Драгића био је лекар и требало је да његов син настави породичну традицију. Сви су у кући волели животиње, Миле нарочито, још од раног детињства. Како није успео да се упише на медицину, одлази на Ветеринарски факултет, с намером да се после прве године студија „пребаци" на факултет који припрема будуће лекаре. Међутим, та прва два семестра заувек ће одредити будући живот овог стручњака: више није могао да замисли живот без рада са животињама и помоћи кад оболе. А лечећи њих, упознао је многе људске судбине, нарави, животе.

– Данас, тридесет година откако сам ветеринар, мислим да је ветерина у ствари „дечија медицина" – објашњава Миле. – Јер, као ни мала деца, ни животиње не умеју да кажу шта их и где боли. И ако нам не помогне власник својим запажањима на нама је да што је могуће пре и боље помогнемо повређеној или оболелој животињи. Довољно је видети тужне очи неког пса и та жеља постаје врло снажна. А да и не говоримо о његовом газди...

Драма усамљене баке

У Градски сточарско-ветеринарски центар у Овчи, где ради доктор Драгић, дошла је једног јутра старица и са сузама у очима довела свог пса, обичног „џукца", али паметног и изузетно привржeног. Усамљени у милионском граду, њих двоје су живели свој обични лепи живот у љубави и међусобној пажњи. Бакица је свог четвороногог пријатеља, јединог у старости, неговала и волела, „разговарала" са њим, а он јој је заузврат доносио новине с киоска и верно седео уз њене ноге. Међутим, када је бака приметила да је болестан, за њу је почела драма.

– Дошла је у нашу амбулу је неизвесно па сам до излаза испратио баку, која се гушила у сузама. Ни сам нисам веровао да можемо помоћи њеном љубимцу. Али, као што понекад бива, медицина, односно ветерина, учинила је у овом случају право чудо. Дао сам псу инјекцију и већ предвече он је био весео и – лакше дисао. Велика је била и моја радост. А тек старичина кад су јој увече моји сарадници одвели живог и здравог њеног миљеника. Ето, вреди лечити животиње само због тих незаборавних тренутака кад у ствари људима учинимо живот лепшим.

Колико је таквих случајева било за протеклих тридесет година не зна ни сам доктор Драгић. Много, веома много. Наравно, понекад оболелој животињи нису могли да помогну ни ветерина, ни лекови, ни огромно искуство овог стручњака, упорност и топлина које уноси у лечење. Каже да је заједно патио са власницима када није могао да помогне њиховим миљеницима. Све што је тада могао да учини било је да животињи којој нема помоћи учини крај ланту, сама и изгубљена. Уз њу је био и њен животни пратилац – тај пас – прича доктор Драгић. – Једва сам умирио старицу и прегледао пса. Да напоменем, ми имамо најсавременије лабораторије, рендген, уређаје за снимање главе, тумора... Животињама, по потреби, вадимо крв и лабораторијски обрађујемо. Једноставно, лечимо их готово као људе. – Утврдио сам да пас има срчану астму и морао је да остане у амбуланти. Његово здравствено стање би-

Љубитељи паса могу да дођу у Градски сточарско-ветеринарски центар у Овчи код Београда, за тридесетак хиљада старих динара стекну верног пријатеља и спасу га сигурне смрти. Ја сам један од њих!

што безболнијим и краћим – специјалном инјекцијом.

Пас стар 77 година!

– Једног дана дође код мене уплакана девојка са зечицом у наручју – прича доктор Драгић. – Каже, треба да се окоти, мучи се, а она се плаши да ће угинути. Воли је бескрајно. Дам зечици инјекцију и она ускоро окоти девет здравих зечића. Колика је била радост те девојке! Није знала како да ми захвали. Међутим, ја сам само одмахнуо руком, пожелевши све најлепше њој, њеној дугоухој миљеници и зечићима.

Или, наставља ветеринар, донесе власник мацу на цепљење, уверен да је мушко и да ће бити мачор и по. Дао му име Џеси, кад тамо утврдим да је у питању женско, мачка, и после газдиног разочарања, ја будем и нека врста кума: на оно „џеси" додам само „ка", па се растанемо као пријатељи.

Међутим, иако о свим животињама говори са нескривеном љубављу, напомињући да је тужно кад градска деца не знају како изгледа крава или коњ, доктор Драгић не крије да су му прва љубав ипак – пси. То највише користи његов једанаестогодишњи кокер-шпанијел Рики, који већ у дубокој старости куња поред Милетових ногу. Рики, у ствари, има пуних 77 година, јер седам година људског одговара једној години псећег живота!

Доктор Драгић не би био онакав каквог га знају да не испољи своју познату топлину.

– У Градски сточно-ветеринарски центар скупљамо све напуштене псе. Уколико их неко не преузме, те луталице су осуђене на смрт, јер су често носиоци заразних болести, могу да шире и беснило, нападају. А међу њима има дивних, паметних паса. Свима нам је жао кад морају да умру. А за тридесетак хиљада старих динара свако ту може да одабере умиљато штене или лепог одраслог пса. Јер, као и људи који су патили, тако и пси тешког живота знају и те како да воле и цене љубав. Градски сточно-ветеринарски центар налази се у Овчи код Београда, Овчарски пут 42, а телефон је 764-088.

Иван ЛОНЧАР

МОСТ НА РЕЦИ ИСТ

БРУКЛИНСКА ЛЕПОТИЦА

Изградња Бруклинског моста, у то време најдуже висеће конструкције, стајала је 18 милиона долара. Данас би за то требало 700 милиона долара!

ТАЈ РЕБЛИНГ ЈЕ ЛУД, ПРИЧАЛО СЕ НА СВЕ СТРАНЕ ЈЕР ЈЕ У ТО ВРЕМЕ НАЈДУЖА СЛИЧНА ГРАЂЕВИНА БИЛА ДВОСТРУКО КРАЋА

Градски оци Њујорка одлучили су 1867. да преко Ист реке треба подићи мост који би повезивао Манхатан и Бруклин, расписали су конкурс и најзад поверили посао већ познатом архитекти Џону Реблингу, досељенику из Пруске. Конструктор је одлучио – изградиће висећи мост који ће се издизати над водом читавих четрдесет метара а само у централном делу биће дугачак 480 м.

Тај Реблинг није читав, шушкало се на све стране. Није ни чудо: тада најдужи сличан мост, у Синсинатију на реци Охајо, био је два пута краћи. Али, Реблингу ни на крај памети није било да одустане од пројекта, чак је и сина Вашингтона, такође инжењера, послао у Европу да се упозна са најновијим достигнућима тамошњих градитеља. Вашингтон је остао у Европи готово годину дана. Само што се вратио, отац му је умро надгледајући почетне радове: оклизнуо се на мосту, повредио ногу и на изглед лака повреда букнула је у тетанус. Тако је Џон Реблинг био прва жртва грађевине која ће следећих година однети још двадесет живота.

Вашингтон је преузео очеве послове. Четрнаест дугих година још недовољно искусни конструктор борио се да заврши бруклинску лепотицу, како је мосту од почетка тепао. С једне стране радови који су споро одмицали, с друге – водећи политичари, неповерљиве колеге, финансијери и новинари нису га остављали на миру.

Први кесони направљени од дрвета спуштени су у реку 1870. године – почели су исцрпљујући подводни радови. Готово сви радници, највише је било Ираца и Италијана, патили су од такозване кесонске болести – болова у мишићима и зглобовима, несвестице која је понекад завршавала и смрћу. Иако су услови постајали све тежи, посао није могао да се прекида. Вашингтон се није мицао са грађевине. Даноноћно је бдео, а кад је најзад и он посустао, почео је да надгледа радове из своје канцеларије не испуштајући телескоп из руке. Стубови су се стидљиво помаљали, а кад су коначно завршени елегантно се извијајући осамдесетак метара изнад реке Ист, радовао се као дете.

Сад је требало урадити најважније – направити централни део моста. Придржаваће га четири главна кабла направљена не од гвожђа, као што се раније радило, него од челика. То је било нешто ново. Сваки кабл састојао се од 5.296 галванизованих челичних жица. Поред четири главна, баш како је и Џон Реблинг замислио, постављено је хиљаде мањих који су придржавали платформу. Најзад, маја 1883, Бруклинским мостом прошла су прва возила и пешаци. И они некад најгласнији и најсумњичавији прилазили су Вашингтону тапшући га по рамену.

Мада су касније, 1906. и 1912. на реци Ист подигнута још два моста, ниједан није достигао лепоту и елеганцију Бруклинског. Сваког дана преко њега пређе око сто хиљада аутомобила (камионски саобраћај је забрањен), најмање хиљаду и по пешака и више од хиљаду бициклиста. Сваких десет година, отприлике, враћају му стари сјај – тридесетак фарбара ради овај посао око осамнаест месеци.

В. С.

Ноћ кад је стара дама напунила сто година. Сваког дана овуда прође око сто хиљада аутомобила (камионски саобраћај је забрањен), хиљаду и по пешака и више од хиљаду бициклиста.

НОВА НАУКА АЛЕЛОПАТИЈА

И БИЉКЕ РАТУЈУ

У БОРБИ ЗА ОПСТАНАК РАСТИЊЕ СЕ СЛУЖИ ХЕМИЈСКИМ И ДРУГИМ ОРУЖЈЕМ, СКЛАПА МЕЂУСОБНЕ САВЕЗЕ ПРОТИВ ЗАЈЕДНИЧКИХ НЕПРИЈАТЕЉА, А КОРИСТИ И ПОМОЋ ИНСЕКАТА И ЖИВОТИЊА.

Има ли спокојнијег призора од врта у летњу зору? Чист ваздух пун мириса цвећа, птице цвркућу, а тек разбуђене бубице тихо зује... На први поглед савршен склад.

Ипак, научници налазе све више доказа да је и то пуно привида. Иза те смирености у ствари се води тешка борба за опстанак, у којој се користе сва расположива оружја и „смишљају" нова. На изглед безазлене биљке стварају разне хемијске материје да би се одбраниле од непријатеља и друге да би привукла савезнике. Начин како растиње користи своје хемијско оружје против других биљака проучава нова, млада наука – алелопатија.

За разлику од других живих бића која, кад треба да избегну опасност или потраже храну, трче, лете, пливају или гмижу, растиње је укопано на једном месту. Међутим, само оно је у стању да, користећи сунчеву енергију, од неорганских материја ствара органске, да производи храну за сав остали живи свет, од микроба до човека.

Да би преживеле и поред своје непокретности, биљке су кроз еволуцију морале да створе разна одбрамбена оружја: трнове, бодље и велики број хемијских средстава.

Свако поднебље има своје отровне биљке – од трава до гљива. Поменимо само олеандар од чијег једног листа може умрети човек, или бобице имеле, које могу усмртити краву.

Пошто су биљни отрози боље проучени, откривено је да поједино растиње производи посебне хибриде – отрове за друге биљке и инсектициде – отрове за инсекте. Али да би биљка опстала у зеленом свету она не мора неминовно да убије свог противника. Често је довољно да га ослаби или удаљи од себе. Дуван, на пример, садржи довољно отровног никотина тако да је испарење његова листа довољно да паралише биљну ваш.

Листови храста, бора и још неког растиња у чијем соку има танинске киселине, изазивају у пробавним органима биљоједа хемијске промене желудачних сокова (енцима), тако да онемогућују варење.

Лукавство бојом и мирисом

Растеривање и уништавање непријатеља није једина битна брига растиња у природи. Неопходни су и савезници, нарочито за размножавање. Да би привукле такве помагаче, многе биљке су милионима година развијале и стварале дивно шарено цвеће и мирисе. Данас се зна да су поједини биљни мириси истоветни са онима које одају женке инсеката када желе да привуку мужјака ради оплођивања. У истом циљу привлаче их биљке да на своја тела прикупе полен с прашника и пренесу га на тучак, те омогуће да се заметне плод. Пошто се тај посао обави цвет одбацује шарене латице, јер му више нису потребне, као ни мириси.

Плод, који служи за размножавање већине биљака, добија привлачан омот – по боји, мирису и укусу – опет да би привукао савезнике, који ће га разнети на све стране око матичне биљке.

Састав плода често је такав да може задовољити разне потребе. Кад птица поједе укусан плод јагоде, рибизле, трешње или зрно грожђа, провариће омот, а семенку или коштицу ће избацити несварену обично далеко од места где је нашла ту храну. Зато семенка има тако јаку опну.

Разне друге биљке обезбеђују своје семе сложеним хемијским једињењима која их штите од бактерија и гљивица које га нападају под земљом. Неке од тих биљних супстанци и човек користи као антибиотике.

Насупрот томе поједино растиње развило је отрове који ометају клијање семена других биљака у њиховој близини. Тако корен ораха лучи материју југлон, која отежава раст парадајза и кромпира, јабуке и детелине.

Кад су прва стабла еукалиптуса пренсена у Европу, ботаничари су приметили да под тим дрветом успева само веома мали број биљака. С лишћа еукалиптуса капали су сокови отровни за много растиње. Међутим, у његовој постојбини, на њега су се навикле готово све врсте биљака, па мирно расту под његовим гранама.

Како се бране врбе

После великих пожара у шумама или саванама, кад је сав земљини зелени покривач уништен, научници су уочили одређени редослед по којем биљке природним путем поново освајају згариште. Прво као извидница наступају корови. Њих затим протерују разне траве, а кад се састав земљишта мало побољша стижу и више биљке, да би се тек после 40 година јавило – дрво. Ту ниже биљке утиру пут вишим.

Што се дубље задире у тајне тог зеленог света, постаје све јасније да је за њихов опстанак међусобна сарадња исто толико важна колико и одбрана или напад.

Утврђено је да неке врсте врба штите себе, али и мање биљке у својој околини, на тај начин што повећавају производњу инсектицида који шаљу у своје лишће. Извесно дрвеће, опет, одговара на нападе инсеката тиме што ствара хормоне који спречавају њихово размножавање. Та одбрана сопственог живота и своје биљне околине није безазлена. Ниже биљке што расту под тим дрвећем изумирањем и труљењем обогаћују тло, а тиме и исхрану својих заштитника. Има примера да се биљке допуњују, па се удруженим отровима боље супротстављају инсектима-напасницима, што је утврђено на универзитету у Калифорнији.

Али уз сву борбу за опстанак, поједине биљне врсте живе у природној равнотежи која траје од постанка живота на нашој планети. Њу више од свих међусобних сукоба нарушава човек својим уништавањем околине која му омогућује да живи.

П. Т.

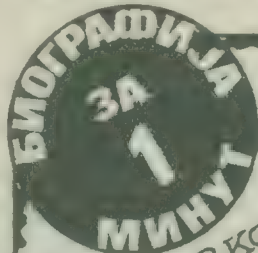

ХЕМИЧАР КОЈИ ЈЕ ЉУДИМА ОЛАКШАО ПАТЊЕ!

ЛУЈ ПАСТЕР

КАД СУ МУ 1885. ГОДИНЕ ДОВЕЛИ МАЛОГ ЏОЗЕФА МАЈСТЕРА КОГА ЈЕ УЈЕО БЕСАН ПАС, ПАСТЕР ЈЕ ДЕЧАКУ ДАО СЕРУМ И ИЗЛЕЧИО ГА... КАСНИЈЕ ЈЕ ОСНОВАН „ИНСТИТУТ" ПАСТЕР ГДЕ СЕ ПРАВИЛА ВАКЦИНА И ЉУДИ СЕ ВИШЕ НИСУ ПЛАШИЛИ БЕСНИЛА. ИЗУЧАВАО ЈЕ И МИКРОБЕ – СИЋУШНЕ КЛИЦЕ КОЈЕ СЕ МОГУ ВИДЕТИ САМО ПОД МИКРОСКОПОМ. ОТКРИО ЈЕ ДА ПОСТОЈЕ БЕЗОПАСНИ КАО И ВЕОМА ШКОДЉИВИ МИКРОБИ И НАШАО ЈЕ НАЧИН ДА СЕ УБИЈУ ШТЕТНИ МИКРОБИ У МЛЕКУ. ТАЈ НАЧИН КОРИСТИ СЕ И ДАНАС СВУДА У СВЕТУ А ПОЗНАТ ЈЕ ПОД ИМЕНОМ – ПАСТЕРИЗАЦИЈА. ОСТАВИО ЈЕ ЗНАЧАЈНА ДОСТИГНУЋА ИЗ ОБЛАСТИ СТЕРЕОХЕМИЈЕ, ФЕРМЕНТАЦИЈЕ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ, А ЊЕГОВИ РАДОВИ О АСЕПСИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ПРАВУ РЕВОЛУЦИЈУ У МЕДИЦИНИ.

РОЂЕН У ФРАНЦУСКОМ ГРАДУ ДОЛУ 1822, УМРО У МЕСТУ СЕН КЛУ 1895.

ШЕСТ ЛОНДОНСКИХ ПРАВЕДНИКА

ПРВУ ПОЛИЦИЈУ НА СВЕТУ ОРГАНИЗОВАО ЈЕ ЈЕДАН ПИСАЦ!

Читава три дана пијана разбојничка руља пустошила је по западном делу Лондона. Проваљивала је у куће и палила их, крала, уништавала радње и нападала грађане који би се затекли на улицама. Било је то 1749. Нереди су почели пљачкањем неког морнара у једној улици крај Темзе да би се као пожар проширили на читав Лондон.

У то време није било начина да се стане на пут оваквим рушилачким испадима који су били готово редовна појава у животу града јер регуларне полицијске снаге тада још нису постојале. Градски оци били су због тога ван себе од брига.

Перо и мач

На положају главног градског судије одговорног за мир и ред у Лондону налазио се Хенри Филдинг, човек чије се име дотад помињало само када су се водили разговори о позоришту и књижевности. Годинама је Филдинг био вођа једне позоришне дружине а своју прву комедију „Љубав под више маски" написао је још као двадесетогодишњак! Све до своје тридесете године издржавао се Филдинг, који је у познатој школи у Итону проучавао класичне језике и књижевност а на чувеном холандском Универзитету у Лајдену право, писањем заједљивих политичко-сатиричних комедија. Али, у Енглеској се тада заводи позоришна цензура и Филдинг, који је имао бројну породицу, губи главни извор прихода и прихвата се свог другог занимања – права. За Филдинга позоришног писца то је значило несрећу али за енглеску књижевност био је то огроман добитак. Адвокатура и бављење судским пословима остављају му ипак довољно времена да пише не само чланке и студије из области криминалистике, но и за књижевни рад. Већ његов први роман „Џозеф Ендорс" подиже прашину у Лондону јер је био написан сасвим другачије но што су дотад писани романи. У њему има ироније и хумора, критике енглеског друштва, самилости, човечности и мудрости.

Место главног градског судије Филдинг добија 1740. године, а уз њега и кућу у улици Боу и годишњу плату од 300 фунти, „најпрљавији новац на свету", како је сам говорио јер га је зарађивао борећи се против одметника од друштва. Непосредно пре избијања великих нереда појављује се Филдингов „Том Џонс", и данас још увек један од најзначајнијих романа енглеске књижевности који смо и ми имали прилике да видимо на филмском платну и на телевизији.

Слепи кљун

Радост од успеха романа потпуно су замрачиле бриге како да се нередима стане на пут. Филдинг најпре доноси Уредбу о нередима према којој су изгредници могли да буду осуђени чак и на доживотну робију. Он је, међутим, знао да за сузбијање насиља сама Уредба није довољна: били су потребни људи који би изгреднике довели пред суд. Стога је у листу чији је био издавач објавио следећи оглас: „Моле се све будуће жртве лопова и провалника да одмах писмено јаве или лично доставе њихов што подробнији опис господину Хенрију Филдингу у његову кућу у улици Боу, са назнаком места, времена и околности под којима је извршено кривично дело".

Одзив је био огроман и Филдингова врата нису се више затварала ни дан ни ноћ. Охрабрен тиме он је одлучио да са својим полуслепим братом Џоном оснује дружину за хватање лопова. Дружина се састојала од шест добровољаца које су грађани Лондона ускоро почели да називају „лондонским праведницима", „поштеним добровољцима" или „гониоцима из улице Боу". И тих „шест лондосних праведника" били су у ствари претече данашњих полицајаца, а дужност им је била да обезбеде слободно кретање лондонским улицама.

– Тражим од вас – обратио се Филдинг овим људима – да под мојим руководством очистите град од пробисвета и разбојника.

За неколико месеци Филдингови „прогонитељи лопова" постали су уобичајена појава на лондосним улицама. Једном приликом „дружина праведника" упала је на маскенбал који се одржавао у некој коцкарници. Дружину је предводио Филдинг, који је у 4 ујутру изненада затражио да сви гости скину маске. Тада се открило да се међу њима налази и неколико вештих џепароша кји су само чекали згодну прилику да остале госте „олакшају" за новац и накит.

Филдингов рад је, после његове смрти 1754, наставио његов полубрат који је у међувремену стекао титулу сера. Познат међу криминалцима као „Слепи кљун", сер Џон је био у стању да само по гласу препозна више од 3000 џепароша!

Својим идејама о организацији криминалистичке службе Џон Филдинг је био деценијама испред свог времена. То је, између осталог показао и оснивањем листа „Недељни позив на хајку" који је давао податке о свим врстама прекршаја. У њему је први пут употребљен израз „полиција" који потиче од грчке речи полис – град. Овај лист је претеча данашњих „Поллицијских новина", које се и данас бесплатно деле полицајцима широм Енглеске, а доносе обавештења о људима ван закона.

Пустошења лудог лорда

Сер Џон је, осим тога основао и први „летећи одред" – коњичку патролу од осам полицајаца, и поставио гасне светиљке по мрачним и опасним стазама у Кенсингтону, Вестминстеру и Хајд парку. Данашња Централна кривична агенција у којој се држе сви судски записници такође је његово дело. „Слепи кљун" је умро 1780. у години када је учињен још један значајан корак у развитку британске полиције. Те године је лорд Џорџ Гордон организовао и наоружао протестанте који су захтевали укидање неких по католике повољних закона. Гордон, који је и иначе сматран полулудим, повео је 2. јуна своју руљу пљачкаша и убица у шестодневно пустошење Лондона. Први пут су „Гониоци из улице Боу" били немоћни да зауставе поплаву убистава, пожара и пљачки. Изгредници су срушили неколико католичких богомоља, опљачкали куће многих грађана-католика, претили да ће запалити Лондонску банку и умало се нису пробили у Парламент. Затим су 6. јуна извршили напад на познати затвор Њугејт и ослободили велики број ништа мање дивљих и неодговорних осуђеника. Њихов терор се несметано наставио све док се није умешала војска која је растерала дружину и похватала коловође.

У Гордоновом пустошењу погинуло је око 200 људи, а око 250 је било рањено. Тек тада је енглеска влада схватила да се ред у Лондону и осталим градовима не може одржавати само помоћу малобројних добровољаца већ да се мора створити редовна и јака полиција.

П. С.

Брик Брадфорд

by Paul Norris

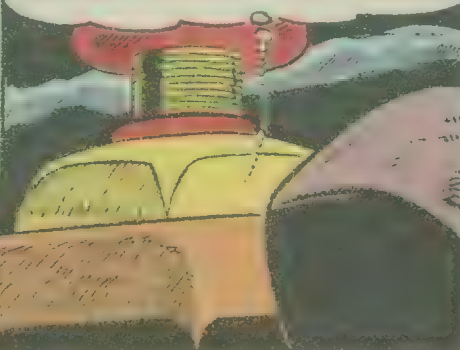

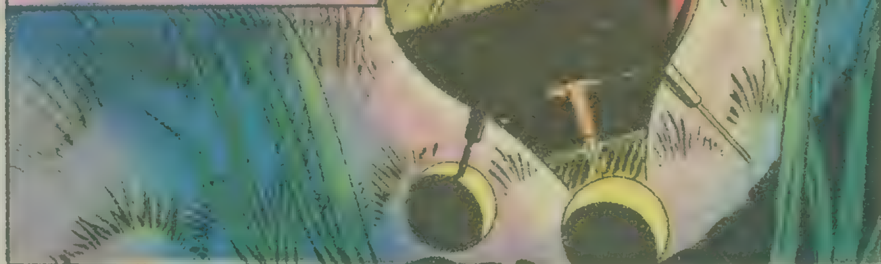

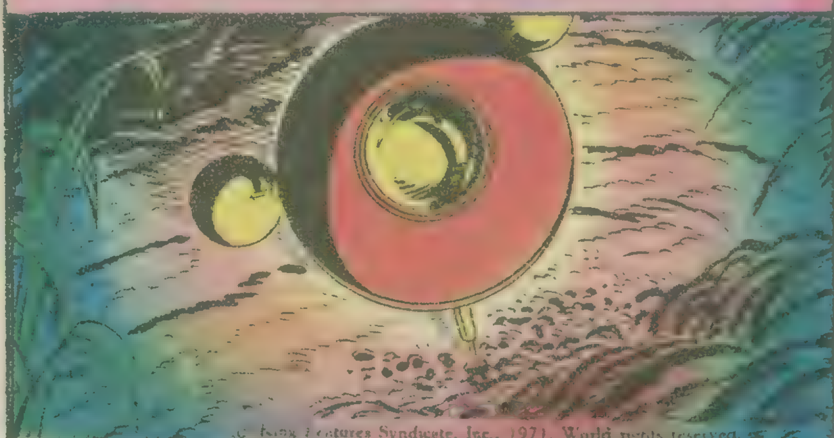

ЛИК ОРИЈАН: ТАЈНА СЕДАМ СВЕТЛОСТИ

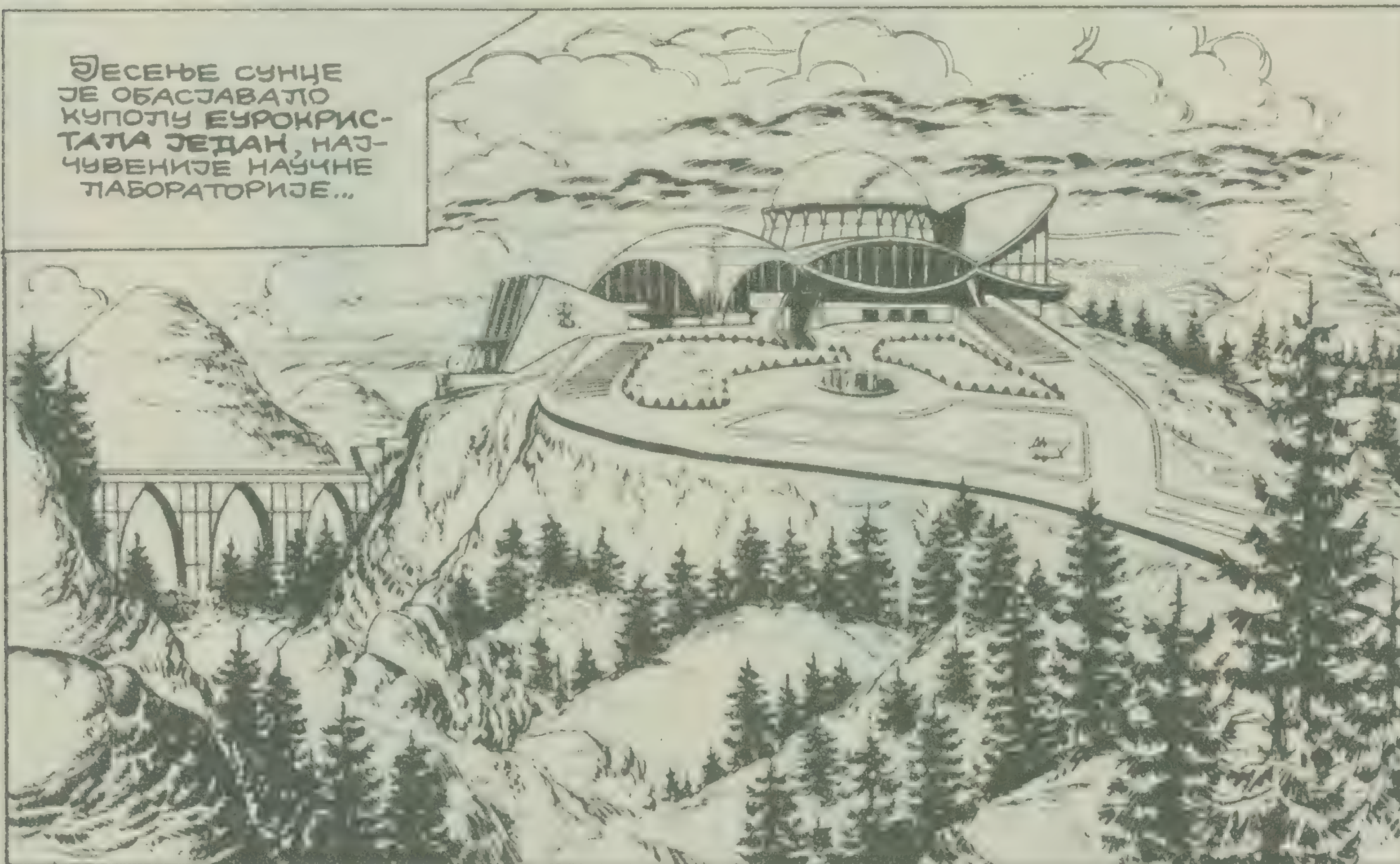

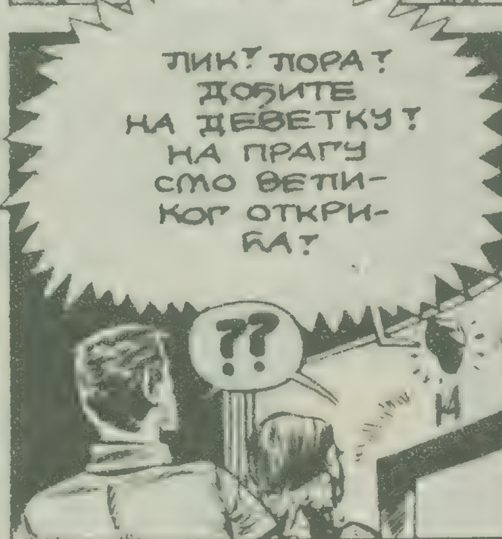

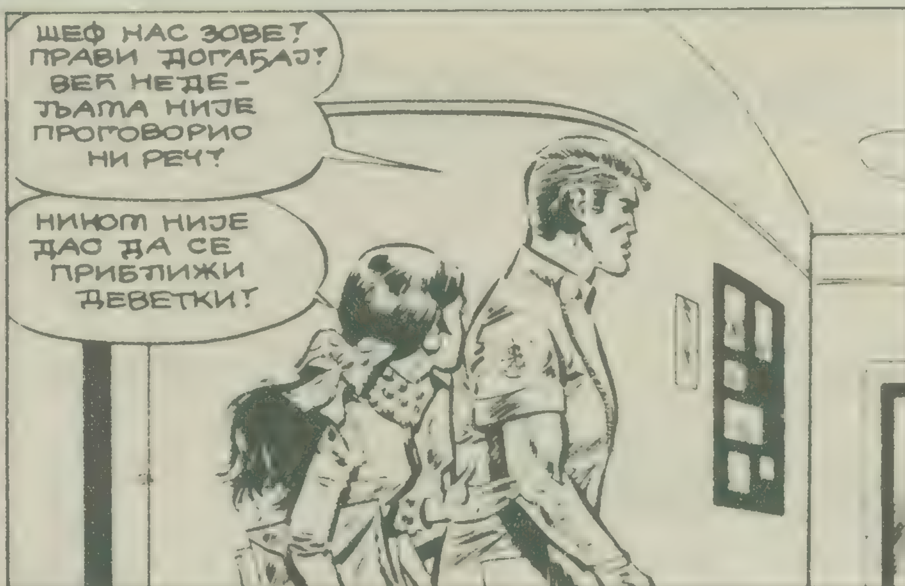
ШЕФ НАС ЗОВЕ! ПРАВИ ДОГАЂАЈ! ВЕЋ НЕДЕЉАМА НИЈЕ ПРОГОВОРИО НИ РЕЧ!
НИКОМ НИЈЕ ДАО ДА СЕ ПРИБЛИЖИ ДЕВЕТКИ!

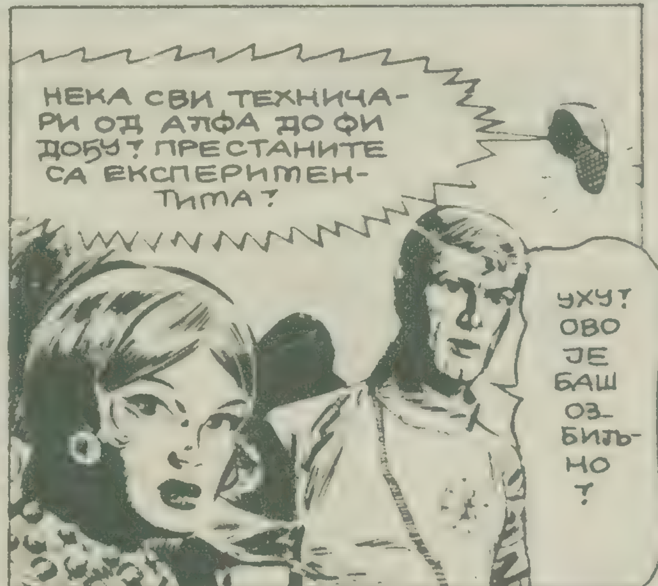
НЕКА СВИ ТЕХНИЧАРИ ОД АЛФА ДО ФИ ДОЂУ! ПРЕСТАНИТЕ СА ЕКСПЕРИМЕНТИМА!
УХУ! ОВО ЈЕ БАШ ОЗБИЉНО!

ТО СУ ТЕХНИЧАРИ КОЈИ РАДЕ НА ШИРЕЊУ СВЕТЛОСТИ?
ТАЧНО! УГО КАЛА СПРЕМА РЕВОЛУЦИОНАРНУ ТЕОРИЈУ ИЗ ТЕ ОБЛАСТИ!

ПРЕМА ЊЕМУ, СВАКИ ЗРАК СВЕТЛОСТИ УТИЧЕ НА ДУЖИНУ ЖИВОТА ОРГАНИЗМА КОЈИ ОСВЕТЉАВА! АЛИ, СМАТРА ДА ТО НИЈЕ ИСТО У СВАКОМ ДЕЛУ АТМОСФЕРЕ!
БАШ ЈЕ КОМПЛИКОВАНО!

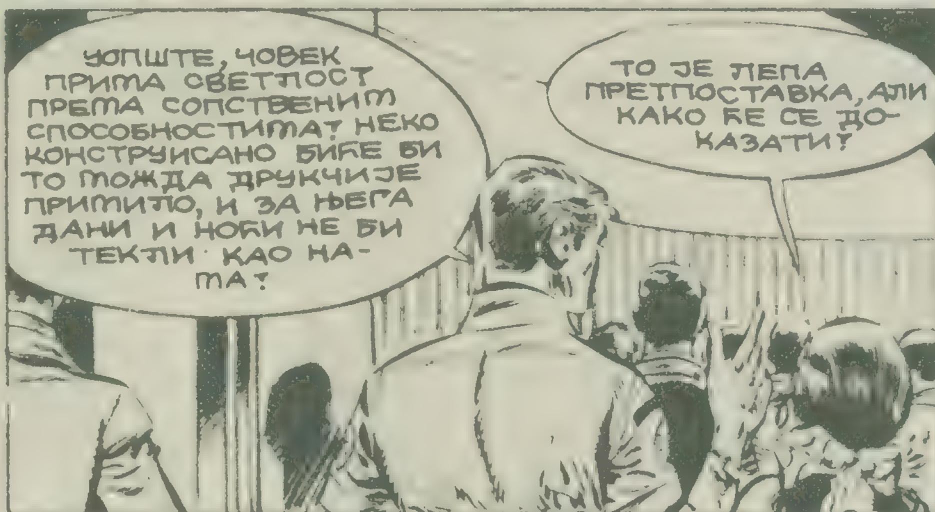
УОПШТЕ, ЧОВЕК ПРИМА СВЕТЛОСТ ПРЕМА СОПСТВЕНИМ СПОСОБНОСТИМА! НЕКО КОНСТРУИСАНО БИЋЕ БИ ТО МОЖДА ДРУКЧИЈЕ ПРИМИЛО, И ЗА ЊЕГА ДАНИ И НОЋИ НЕ БИ ТЕКЛИ КАО НАМА!
ТО ЈЕ ЛЕПА ПРЕТПОСТАВКА, АЛИ КАКО ЋЕ СЕ ДОКАЗАТИ!

ИСТРАЖИВАЧИ ЕУРОКРИСТАЛА ЈЕДАН! ИМАМ ЗА ВАС РАДОСНУ ВЕСТ: ДУГОГОДИШЊИ САН О ЧЕТВРТОЈ ДИМЕНЗИЈИ МОЖДА ЋЕ ПОСТАТИ СТВАРНОСТ!
!!??
© EDITIONS LOMBARD

ЧЕТВРТА ДИМЕНЗИЈА? ТО ЈЕ НЕМОГУЋЕ!
ПСТ! МОЖДА ЈЕ ТО НАЗИВ ЗА НЕКИ ЈОШ НЕПОЗНАТ ФЕНОМЕН?

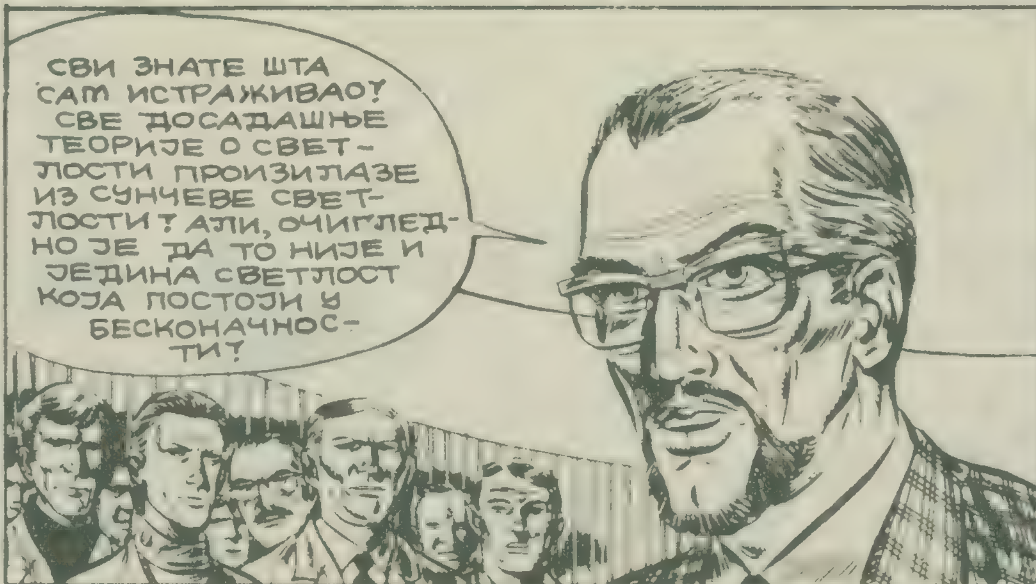
СВИ ЗНАТЕ ШТА САМ ИСТРАЖИВАО! СВЕ ДОСАДАШЊЕ ТЕОРИЈЕ О СВЕТЛОСТИ ПРОИЗИЛАЗЕ ИЗ СУНЧЕВЕ СВЕТЛОСТИ! АЛИ, ОЧИГЛЕДНО ЈЕ ДА ТО НИЈЕ И ЈЕДИНА СВЕТЛОСТ КОЈА ПОСТОЈИ У БЕСКОНАЧНОСТИ!

НЕКОЛИКО ВЕЛИКИХ ТЕОРЕТИЧАРА ЈЕ ПРОУЧАВАЛО ОВАЈ ПРОБЛЕМ! АЛИ, СВЕ СЕ ТО МОЖЕ ДОВЕСТИ У ПИТАЊЕ!

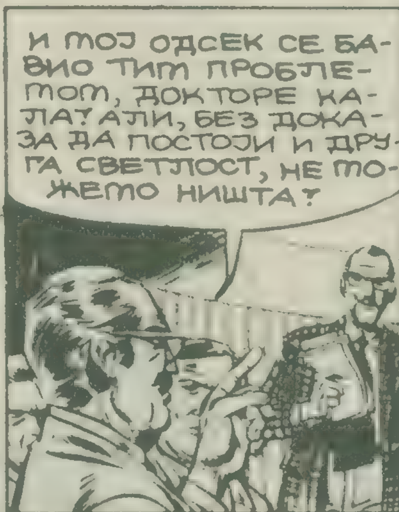
И МОЈ ОДСЕК СЕ БАВИО ТИМ ПРОБЛЕМОМ, ДОКТОРЕ КАЛА! АЛИ, БЕЗ ДОКАЗА ДА ПОСТОЈИ И ДРУГА СВЕТЛОСТ, НЕ МОЖЕМО НИШТА!

ДРАГИ КОЛЕГА, ЈА ВАМ ПРИЛАЖЕМ ТЕ ДОКАЗЕ!

ГОВОРИО САМ ВАМ О БЕСКОНАЧНОСТИ! ВАСИОНСКА ИСТРАЖИВАЊА И ИСПИТИВАЊЕ МЕТЕОРА СУ МИ ПОМОГЛИ ДА НАПРАВИМ ГИГАНТСКИ КОРАК У НАУЦИ! ЕВО РЕЗУЛТАТА!

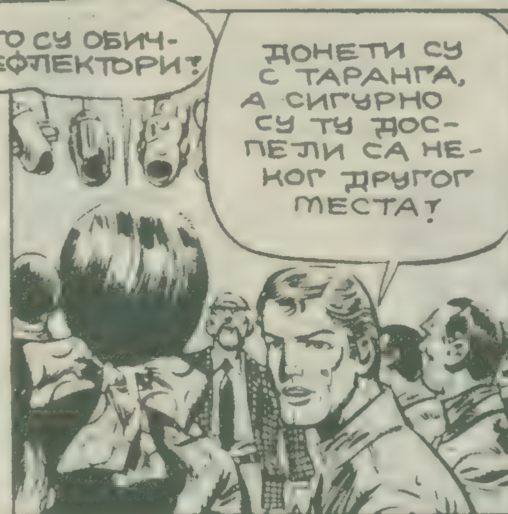
АЛИ, ТО СУ ОБИЧНИ РЕФЛЕКТОРИ!
ДОНЕТИ СУ С ТАРАНГА, А СИГУРНО СУ ТУ ДОСПЕЛИ СА НЕКОГ ДРУГОГ МЕСТА!
EDITIONS LOMBARD

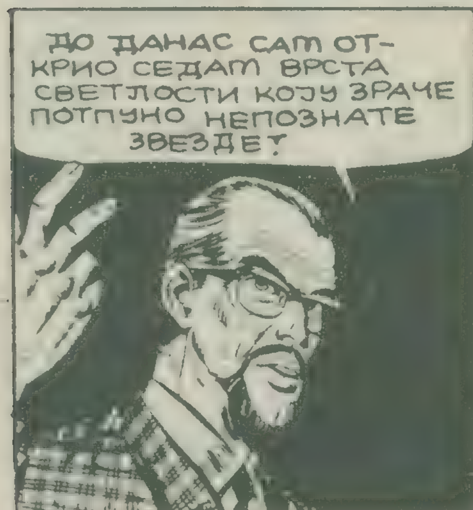
ДО ДАНАС САМ ОТКРИО СЕДАМ ВРСТА СВЕТЛОСТИ КОЈУ ЗРАЧЕ ПОТПУНО НЕПОЗНАТЕ ЗВЕЗДЕ!

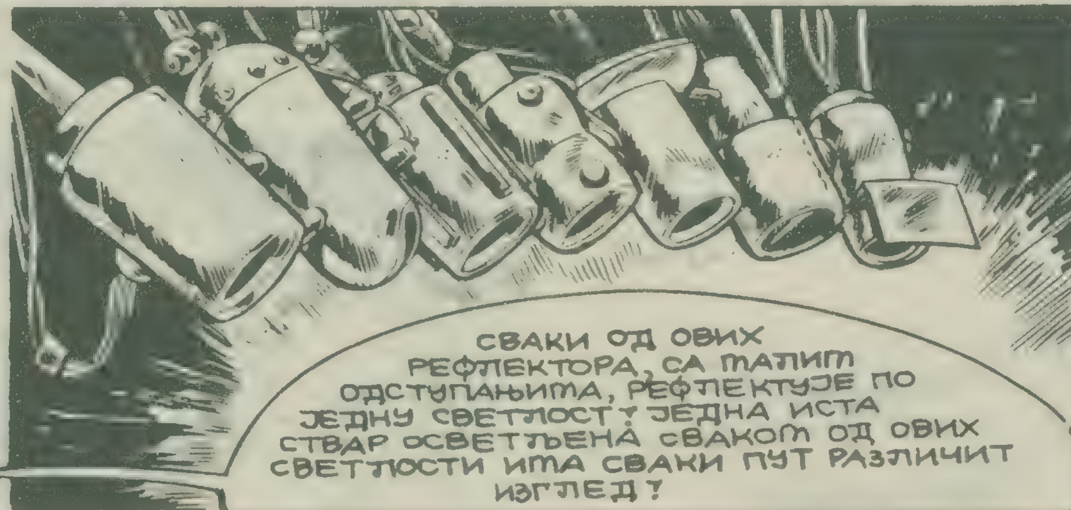
СВАКИ ОД ОВИХ РЕФЛЕКТОРА, СА МАЛИМ ОДСТУПАЊИМА, РЕФЛЕКТУЈЕ ПО ЈЕДНУ СВЕТЛОСТ! ЈЕДНА ИСТА СТВАР ОСВЕТЉЕНА СВАКОМ ОД ОВИХ СВЕТЛОСТИ ИМА СВАКИ ПУТ РАЗЛИЧИТ ИЗГЛЕД!

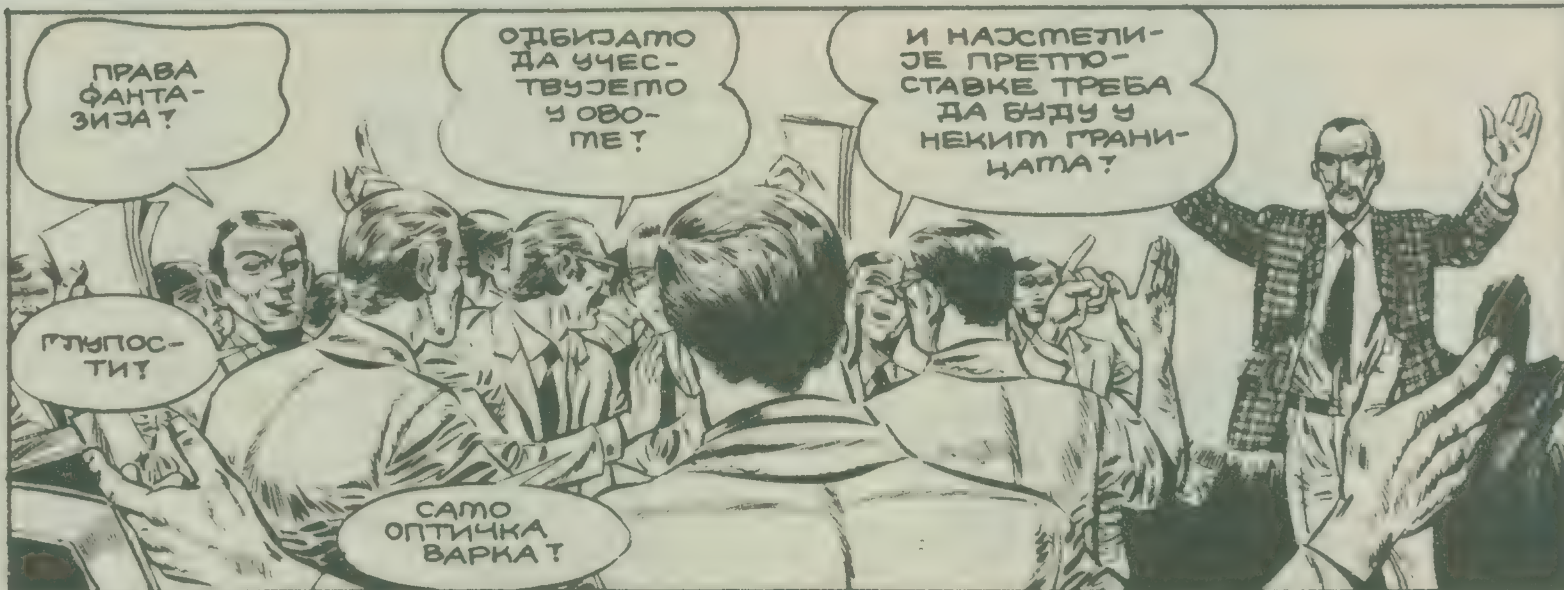
ПРАВА ФАНТАЗИЈА!
ОДБИЈАМО ДА УЧЕСТВУЈЕМО У ОВОМЕ!
И НАЈСМЕЛИЈЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ТРЕБА ДА БУДУ У НЕКИМ ГРАНИЦАМА!
ГЛУПОСТИ!
САМО ОПТИЧКА ВАРКА!

РАЗУМЕМ ВАШЕ УЗБУЂЕЊЕ! И ЈА САМ ПРОШАО КРОЗ ТУ ФАЗУ, АЛИ ДОЗВОЛИТЕ ДА ЗАВРШИМ!

ОВАЈ ПРЕДМЕТ ЈЕ ОСВЕТЉЕН ОБИЧНОМ СВЕТЛОШЋУ!

АЛИ, НА СЕДИШТИМА ЋЕТЕ НАЋИ ЗАШТИТНЕ НАОЧАРЕ! СТАВИТЕ ИХ, КАО ЈА!

ПРВИ РЕФЛЕКТОР! СВЕТЛОСТ ЗВЕЗДЕ АСКА, ГАЛАКСИЈА ТАН!

ОХ!
ЛИК! ПРЕДМЕТ СЕ ТРАНСФОРМИШЕ!

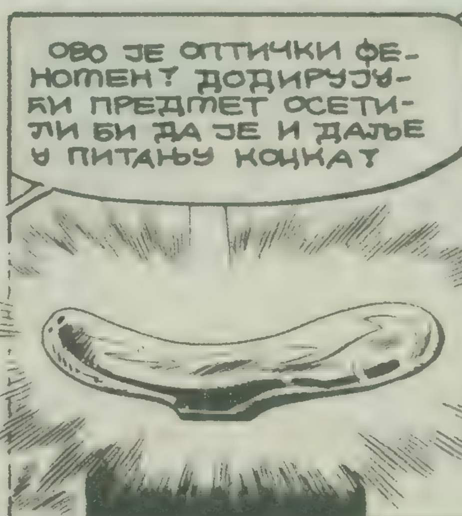
ОВО ЈЕ ОПТИЧКИ ФЕНОМЕН! ДОДИРУЈУЋИ ПРЕДМЕТ ОСЕТИЛИ БИ ДА ЈЕ И ДАЉЕ У ПИТАЊУ КОЦКА!

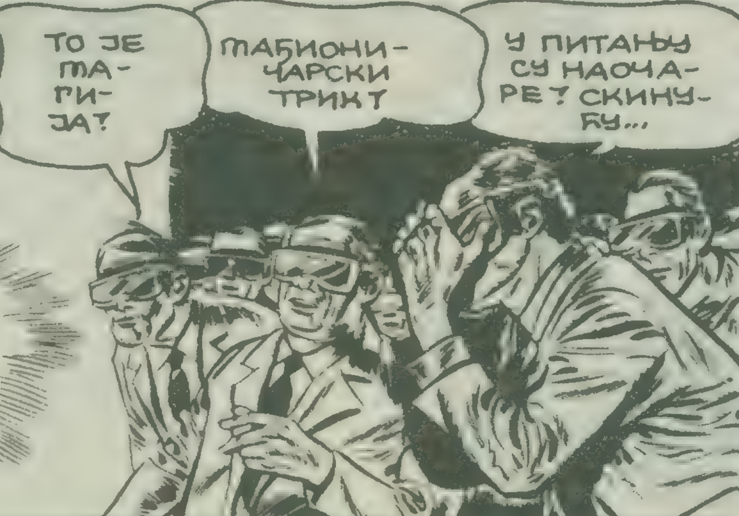
ТО ЈЕ МАГИЈА!
МАЂИОНИЧАРСКИ ТРИК!
У ПИТАЊУ СУ НАОЧАРЕ! СКИНУЋУ...

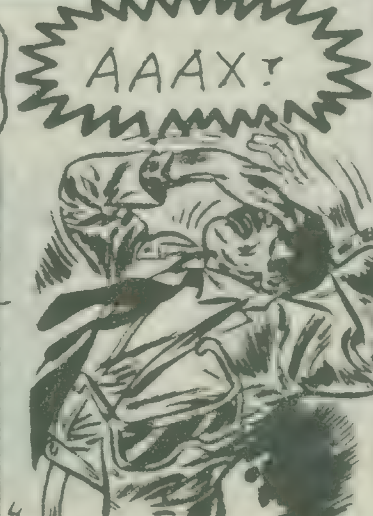
АААХ!

НИСТЕ СМЕЛИ СКИДАТИ НАОЧАРЕ! ОПОМЕНУО САМ ВАС!
МОЈЕ ОЧИ!

ЛИК, ИСКЉУЧИТЕ СВЕТЛО! ДЕСНИ ПРЕКИДАЧ! ЗОВИТЕ ПОМОЋ, БРЗО!

ПОМОЗИТЕ ДАНИЈЕЛСУ! ЈА ЋУ СЕ ПОБРИНУТИ ЗА ЛАМПЕ!
НЕ, ОЗРАК! НЕ ИСПОД ЗРАКА!

ВРАТИТЕ СЕ! У ОПАСНОСТИ СТЕ!
НАГЛУВ ЈЕ! ЈА ЋУ!

ЖАО ТИ ЈЕ, ПРОФЕСОРЕ!
?

НИЈЕ ПОВРЕЂЕН?
НЕ, АЛИ ЗА МАЛО!
!

ИЗВИНИТЕ, ПРИШЛИ СТЕ СУВИШЕ БЛИЗУ ЗРАЦИМА, А ТО ЈЕ ОПАСНО!
РАЗУМЕМ! ХВАЛА, МАЛИША!

КАЛА ЈЕ ГЕНИЈЕ, АЛИ СУВИШЕ НЕОПРЕЗАН! ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ПРЕДУЗМЕ МЕРЕ ОПРЕЗА!
НИЈЕ ПРЕДВИДЕО!

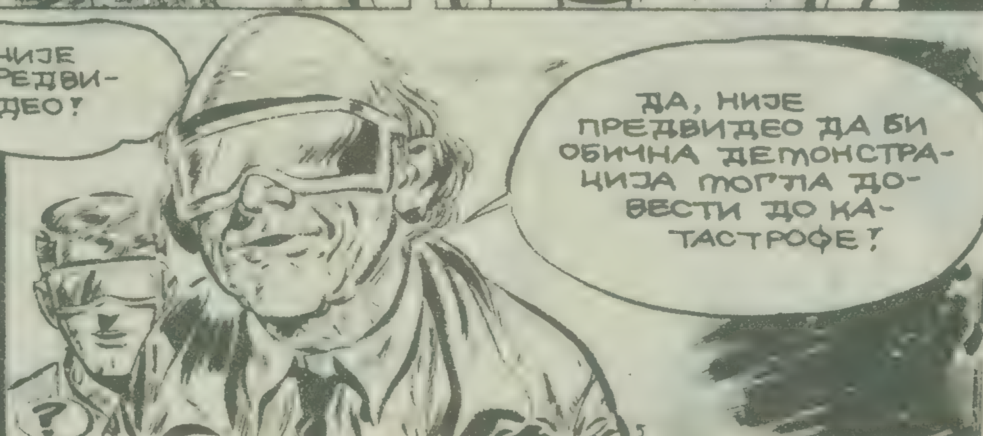
ДА, НИЈЕ ПРЕДВИДЕО ДА БИ ОБИЧНА ДЕМОНСТРАЦИЈА МОГЛА ДОВЕСТИ ДО КАТАСТРОФЕ!
?

КАКО МУ ЈЕ, ДОКТОРЕ?
НИЈЕ СТРАШНО, АЛИ МОРАЋЕ ИЗВЕСНО ВРЕМЕ ДА ПРОВЕДЕ У МРАКУ!

ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ЗНАМ ДА ВИ НИСТЕ ВАРАЛИЦА, КАЛА! АЛИ, ПРИЗНАЈТЕ ДА НАС НИСТЕ ДОВОЉНО ПРИПРЕМИЛИ ЗА ОВАЈ ЧУДНИ СПЕКТАКЛ!

ПОГРЕШИО САМ АЛИ, РАЗУМИТЕ МЕ... ЧИМ САМ ДОШАО ДО ОТКРИЋА, НИСАМ МОГАО ВИШЕ ДА ИЗДРЖИМ!
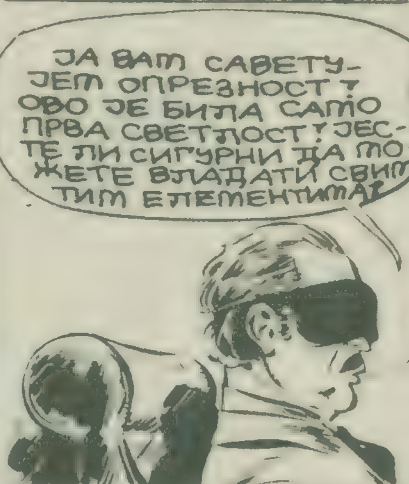

ЈА ВАМ САВЕТУЈЕМ ОПРЕЗНОСТ! ОВО ЈЕ БИЛА САМО ПРВА СВЕТЛОСТ! ЈЕСТЕ ЛИ СИГУРНИ ДА МОЖЕТЕ ВЛАДАТИ СВИМ ТИМ ЕЛЕМЕНТИМА?
У ПРАВУ СТЕ! ЈОШ ЋУ САЧЕКАТИ! ТРЕБА СВЕ ПОНОВО ПРОВЕРИТИ!

ОБАВЕСТИЋУ КОЛЕГЕ! ЛОРА, ЗАМОЛИТЕ ЛИКА ДА ИСКЉУЧИ СВЕ РЕФЛЕКТОРЕ, ЈЕДАН ПО ЈЕДАН!

ПОЗНАЈЕМ ДОБРО КАЛУ... СИГУРНА САМ ДА СУ ЗРАЦИ МНОГО ОПАСНИЈИ...
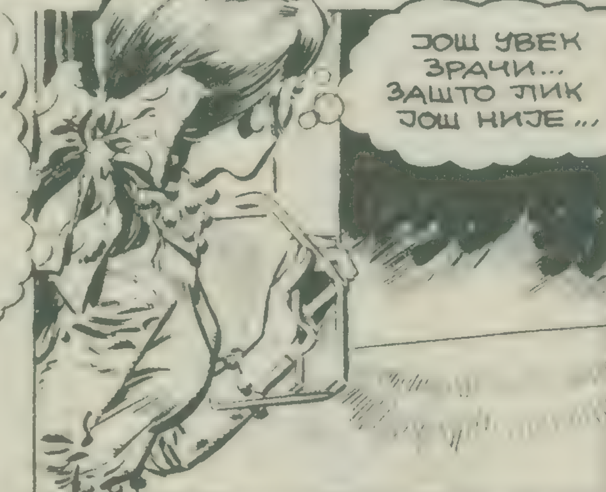
ЈОШ УВЕК ЗРАЧИ... ЗАШТО ЛИК ЈОШ НИЈЕ...

ТРЕЋИ РЕФЛЕКТОР! ШТА ОН ПРИКАЗУЈЕ?
ОГРОМНУ СНЕЖНУ ЛОПТУ! ДИВНО! УКЉУЧИТЕ ЧЕТВРТИ!
!!??!
© EDITIONS LOMBARD

НЕМОГУЋИ СТЕ! ПОНАШАТЕ СЕ КАО КЛИНЦИ! ОДМАХ ДА СТЕ ПРЕСТАЛИ!
САМО СМО СЕ МАЛО ЗАБАВЉАЛИ, ЛОРА!

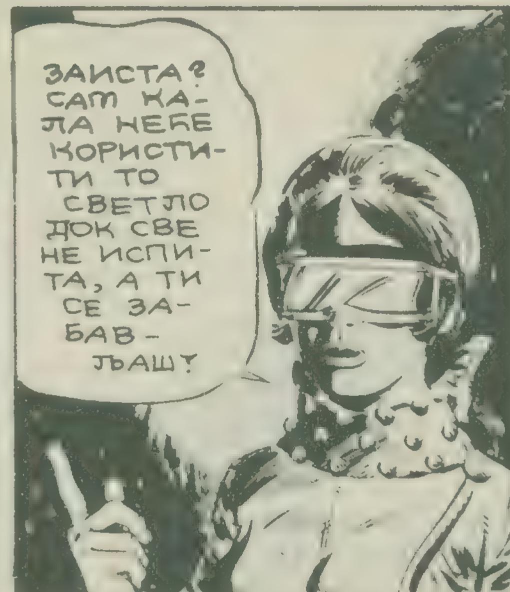
ЗАИСТА? САМ КАЛА НЕЋЕ КОРИСТИТИ ТО СВЕТЛО ДОК СВЕ НЕ ИСПИТА, А ТИ СЕ ЗАБАВЉАШ!

ЛОРА ЈЕ У ПРАВУ! ИСКЉУЧИЋУ СВЕ!

МОГЛИ СТЕ ДА ПРОУЗРОКУЈЕТЕ ПРАВУ КАТАСТРОФУ!
ПРЕДМЕТ ОПЕТ ИМА ОБЛИК КОЦКЕ! ФАНТАСТИЧНО!

ПРЕДУЗЕЛИ СМО СВЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ! ТОЛИКО САМ ОПРЕЗАН ДА НИ САД НЕ ЖЕЛИМ ДА ДОДИРНЕМ ОВО!

ГЛЕДАЈТЕ! ТРАГОВИ ОПЕКОТИНА!

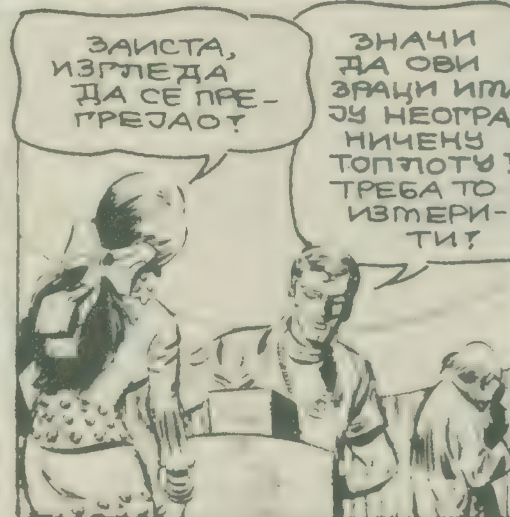
ЗАИСТА, ИЗГЛЕДА ДА СЕ ПРЕГРЕЈАО!
ЗНАЧИ ДА ОВИ ЗРАЦИ ИМАЈУ НЕОГРАНИЧЕНУ ТОПЛОТУ! ТРЕБА ТО ИЗМЕРИТИ!

ДОБРО СИ УРАДИЛА, ЛОРА, ШТО СИ НАС ПРЕКИНУЛА!
НИЈЕ ТИ ДОБРО?

ИМАМ НЕКИ ЧУДАН ОСЕЋАЈ ПРАЗНИНЕ!
МОРАШ БРЗО КОД ДОКТОРА!

ОВО ЈЕ ВЕЛИКО ОТКРИЋЕ, КАЛА!
ДА, АЛИ ПО ДЕФИНИЦИЈИ НИЈЕДНА ОД ОВИХ СВЕТЛОСТИ НЕ БИ МОГЛА ДА СЕ ПРИМЕНИ НА ЗЕМЉИ!
НИСАМ СМЕО ДА ЕКСПЕРИМЕНТИШЕМ...

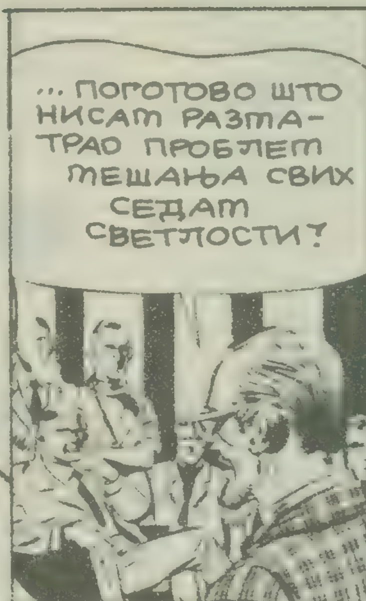
... ПОГОТОВО ШТО НИСАМ РАЗМАТРАО ПРОБЛЕМ МЕШАЊА СВИХ СЕДАМ СВЕТЛОСТИ!

ИДЕМО У АМБУЛАНТУ!
ПРОФЕСОРЕ ОЗРАК, ОСЕЋАТЕ ЛИ И ВИ ИСТО...
© EDITIONS LOMBARD

ПРОФЕСОРЕ!

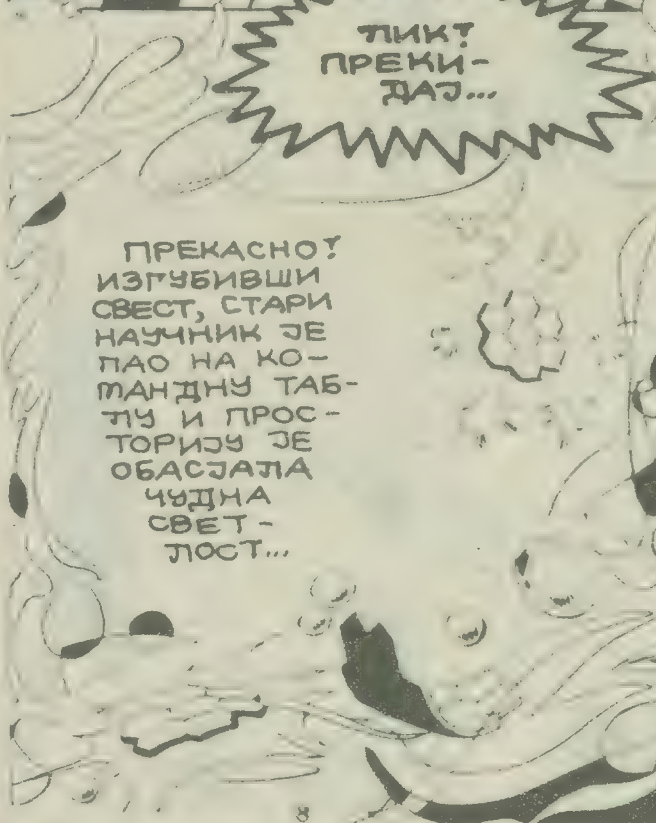
ТИК! ПРЕКИДАЈ...
ПРЕКАСНО! ИЗГУБИВШИ СВЕСТ, СТАРИ НАУЧНИК ЈЕ ПАО НА КОМАНДНУ ТАБЛУ И ПРОСТОРИЈУ ЈЕ ОБАСЈАЛА ЧУДНА СВЕТЛОСТ...

ГРОМ И ПАКАО! ЛИК! ЛОРА! ИЗГУБЉЕНИ СУ!

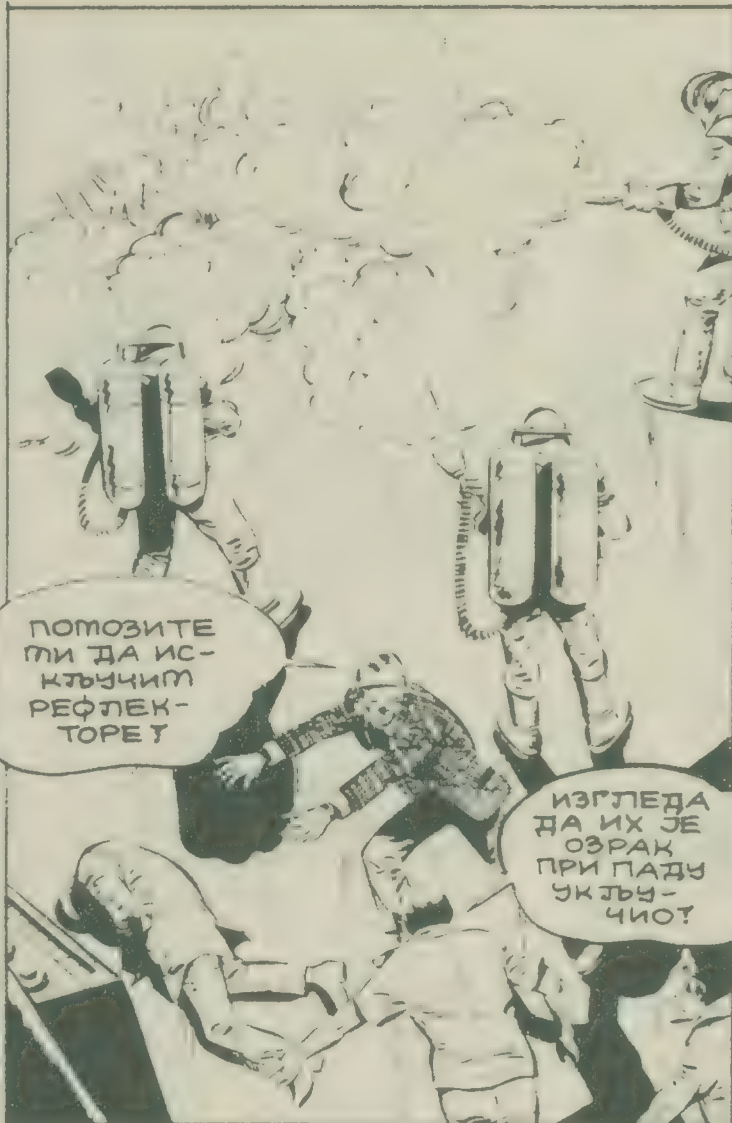
ПОМОЗИТЕ МИ ДА ИСКЉУЧИМ РЕФЛЕКТОРЕ!
ИЗГЛЕДА ДА ИХ ЈЕ ОЗРАК ПРИ ПАДУ УКЉУЧИО!

ОТКУД ДА СЕ НАЂУ БАШ ИСПОД РЕФЛЕКТОРА? СТРАШНО! БИЋКЕ У ЛАБОРАТОРИЈИ СУ СТРАДАЛЕ ОД САМО ДВЕ УНАКРСНЕ СВЕТЛОСТИ!
КЛИК!
КЛИК!

НЕ ДИРАЈТЕ ИХ! ПРЕУЗИМАМ СВЕ НА СЕБЕ!
НЕМА ЗНАКОВА ЖИВОТА! САМО ОБДУКЦИЈА МОЖЕ...

ПРЕНАГЛИЛИ СТЕ, КОЛЕГА! ЖИВИ СУ! АЛИ, КАКО?

ДА ВИДИМ...

!!!...

И?
У РЕДУ ЈЕ!

ЗАУЗМИТЕ СЕ ЗА ОЗРАКА! ОСТАВИТЕ МЕ НАСАМО С ЊИМА ДА ИХ ПРЕГЛЕДАМ!

ВРАЋАЈУ СЕ У ЖИВОТ, А, ИПАК... НЕ... НЕМОГУЋЕ... ТО БИ БИЛО СУВИШЕ СТРАШНО... МОРА ДА СЕ ВАРАМ...
10

ШТА ЈЕ ТО БИЛО СА НАМА?
СВЕТЛО СЕ УПАЛИЛО! ОДЈЕДАНПУТ!

ЧИТАВИ СМО! А, И ВИ СТЕ ТУ, КАЛА!

ХВАЛА! СПАСЛИ СТЕ НАС НАЈГОРЕГ!
НЕ! НЕ ДОДИРУЈТЕ МЕ!

ЗРАЦИ СУ НАС ЗАРАЗИЛИ, ЗАР НЕ, КАЛА?
КАЖИТЕ НАМ ИСТИНУ! ПОДНЕЋЕМО ШОК!
ПА... ОВАЈ... ЈОШ НЕ ЗНАМ!

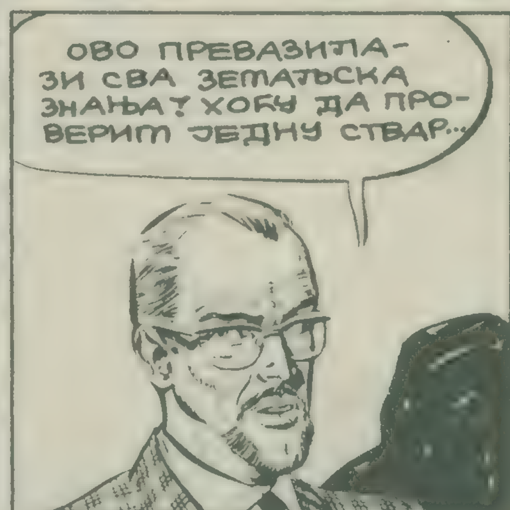
ОВО ПРЕВАЗИЛАЗИ СВА ЗЕМАЉСКА ЗНАЊА! ХОЋУ ДА ПРОВЕРИМ ЈЕДНУ СТВАР...

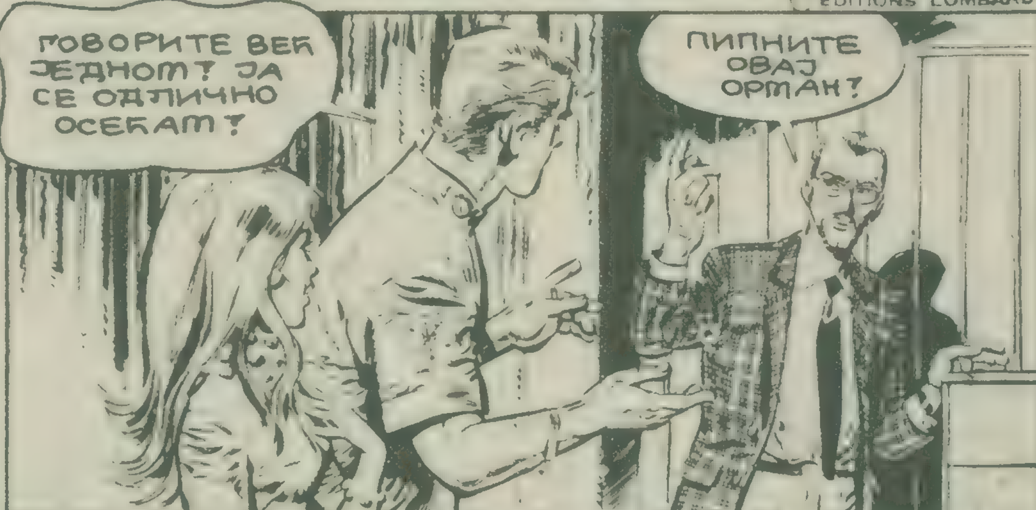
ГОВОРИТЕ ВЕЋ ЈЕДНОМ! ЈА СЕ ОДЛИЧНО ОСЕЋАМ!
ПИПНИТЕ ОВАЈ ОРМАН!

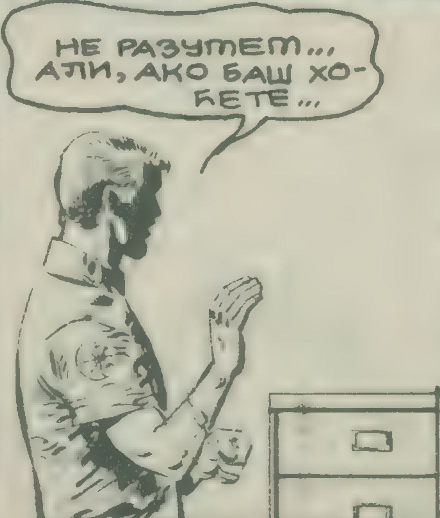
НЕ РАЗУМЕМ..., АЛИ, АКО БАШ ХОЋЕТЕ...

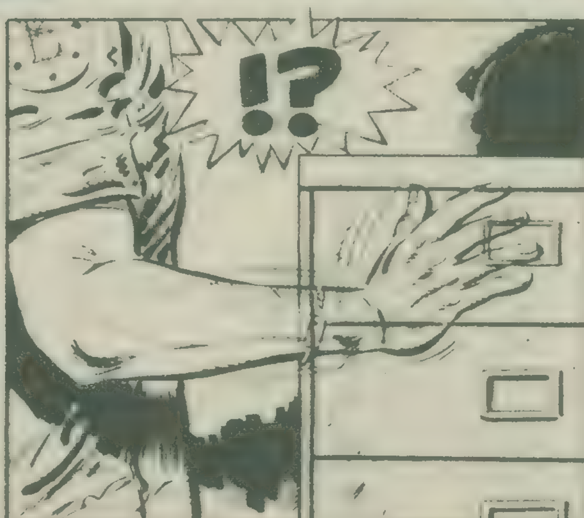
!?

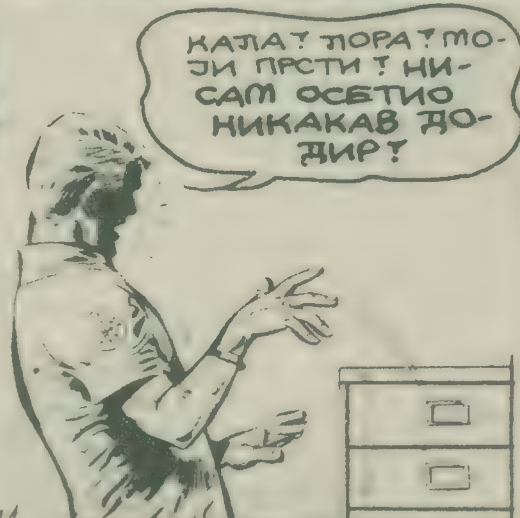
КАЛА! ПОРА! МОЈИ ПРСТИ! НИСАМ ОСЕТИО НИКАКАВ ДОДИР!

СВЕТЛОСТ НАС ЈЕ ТРАНСФОРМИСАЛА! ШТА НАМ СЕ ТО ДЕСИЛО, КАЛА?
ФИЗИЧКИ СЕ НИСМО ПРОМЕНИЛИ!
НЕ МОГУ ТО ДА ОБЈАСНИМ! МОГУ САМО ДА НАСЛУЋУЈЕМ!

ВИ НЕ МОЖЕТЕ ВИШЕ БИТИ У КОНТАКТУ СА ЗЕМАЉСКИМ БИЋИМА И СТВАРИМА! НА ВАС ВИШЕ НЕ ДЕЛУЈУ ЗАКОНИ НАШЕ ФИЗИКЕ!

АЛИ, МИ СМО ЖИВИ, КАЛА! ЖИВИ!
ПО МОМ МИШЉЕЊУ, ВИ САД ПРИПАДАТЕ СВЕТУ КОЈИ ЈОШ НЕ ПОСТОЈИ!

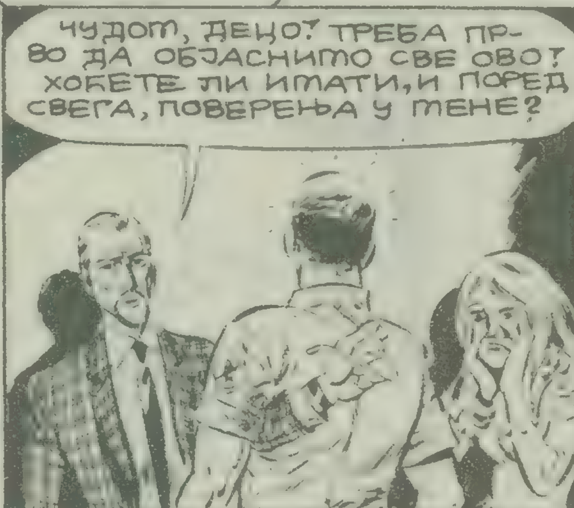
ЧУДОМ, ДЕЦО! ТРЕБА ПРВО ДА ОБЈАСНИМО СВЕ ОВО! ХОЋЕТЕ ЛИ ИМАТИ, И ПОРЕД СВЕГА, ПОВЕРЕЊА У МЕНЕ?

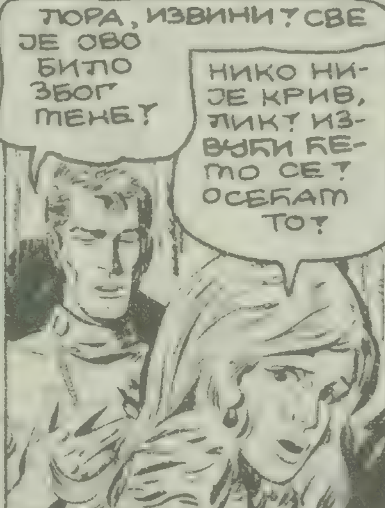
ЛОРА, ИЗВИНИ! СВЕ ЈЕ ОВО БИЛО ЗБОГ МЕНЕ!
НИКО НИЈЕ КРИВ, ЛИК! ИЗВУЋИ ЋЕМО СЕ! ОСЕЋАМ ТО!

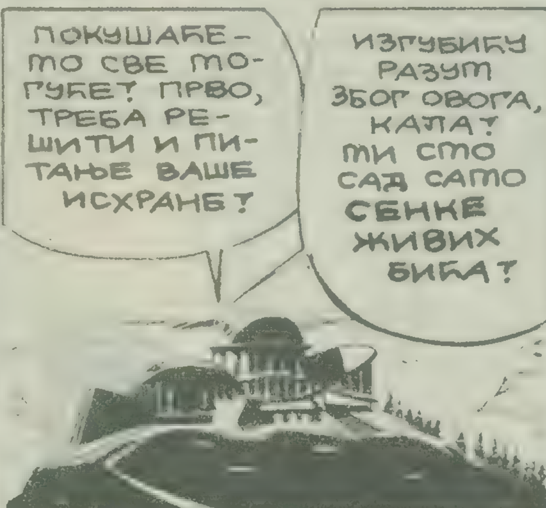
ПОКУШАЋЕМО СВЕ МОГУЋЕ! ПРВО, ТРЕБА РЕШИТИ И ПИТАЊЕ ВАШЕ ИСХРАНЕ!
ИЗГУБИЋУ РАЗУМ ЗБОГ ОВОГА, КАЛА! МИ СМО САД САМО СЕНКЕ ЖИВИХ БИЋА!

ЗНАЧИ ДА И ЈА НЕ МОГУ ДА ОПИПАВАМ СТВАРИ? НЕ МОГУ ДА ВЕРУЈЕМ!

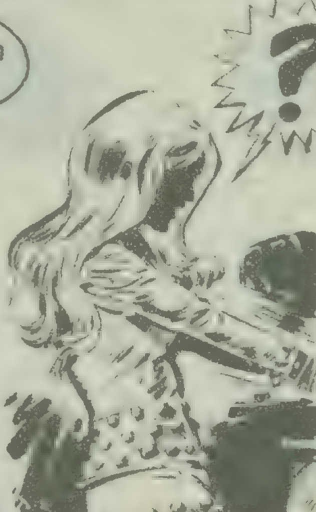
?
12

ЛИК! КАЛА! ПОГЛЕДАЈТЕ МОЈЕ РУКЕ!
?!

ХТЕЛА САМ ДА ПОДИГНЕМ ПИСАЋУ МАШИНУ И...
ОСТАО ЈЕ САМО СВЕТЛУЦАВИ ПРАХ!

КАЛА, СПАСИТЕ НАС! ПОЛУДЕЋУ! ОВО ЈЕ ПРАВИ КОШМАР!

КОНТРОЛИШИ СЕ, МАЛА! ПАНИКА НИЈЕ ОД ВЕЛИКЕ ПОМОЋИ!

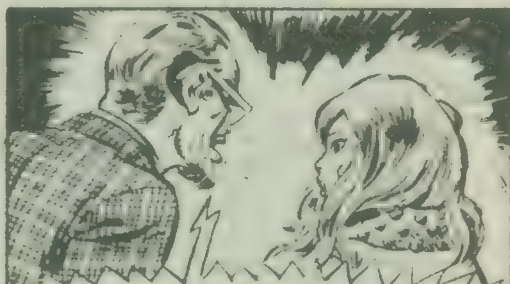
ЂУРКИЦЕ ЈЕДНА, ПРЕСТАНИ ДА ДРХТИШ! ИОНАКО ИМАМО ДОСТА ПРОБЛЕМА!

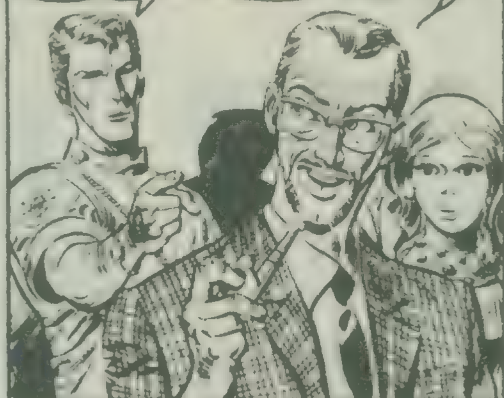
КАЛА, ПОНАШАТЕ СЕ КАО ГРУБИЈАН! ВИДИТЕ ДА ЈЕ НА ИВИЦИ НЕРВНОГ СЛОМА!
БАШ ЗАТО! ПОМОГЛО ЈЕ!

У ПРАВУ ЈЕ! ХВАЛА ВАМ, КАЛА!
НЕ ЗНАМ КАКВЕ ПОСЛЕДИЦЕ БИ ОСТАВИО ШАМАР? ПРЕЂИМО НА СТВАР, ДЕЦО!

ВЕРОВАТНО БИХ НА ОСНОВУ ОВОГА МОГАО ДА УТВРДИМ ВАШЕ ЗРАЧЕЊЕ... АЛИ, ТРЕБА МИ ВРЕМЕНА!

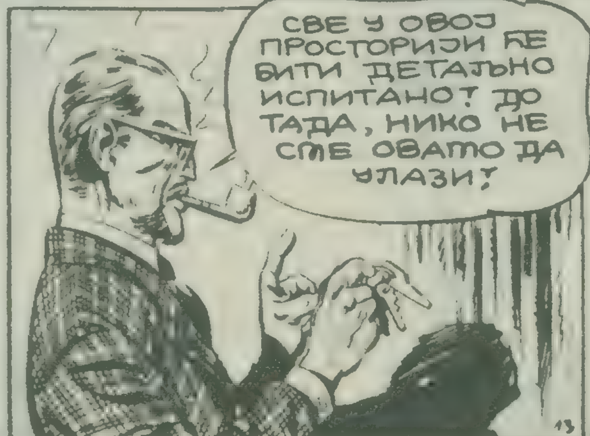
СВЕ У ОВОЈ ПРОСТОРИЈИ ЋЕ БИТИ ДЕТАЉНО ИСПИТАНО! ДО ТАДА, НИКО НЕ СМЕ ОВАМО ДА УЛАЗИ!
13

ШТО СЕ ВАС ТИЧЕ, ПРИВРЕМЕНО ЋЕТЕ БИТИ ИЗОЛОВАНИ! ЈЕР, ПРЕ НЕГО ШТО ПОКУШАМО ДА ВАС ИЗЛЕЧИМО, МОРАМО СВЕ ЗАШТИТИ, ПОШТО СТЕ ВИ САДА ОПАСНИ ЗА ОКОЛИНУ!
!!?

ПОЂИТЕ ЗА МНОМ! ИЗВЕШЋУ ВАС ОДАВДЕ, ДА НЕ ИЗАЗОВЕТО РАДОЗНАЛОСТ!

ОВАЈ КЉУЧ НЕ ОДГОВАРА!
МОЖДА ЈЕ ОТКЉУЧАНО?

ЛИК! ТВОЈА РУКА!
ДО ЂАВОЛА! ЗАБОРАВИО САМ!

МОЖДА МОГУ...

БИО САМ У ПРАВУ! ТО ЈЕ ФАНТАСТИЧНО!
ЛЕГЕНДА ЈЕ ПОСТАЛА СТВАРНОСТ!

ЖИВОТ ДУХА БИ МОГАО БИТИ И ЗАНИМЉИВ!

ЕВО КЉУЧА! ШТА ЈЕ ТУ СМЕШНО, ЛОРА?
ХА! ХА! ХА!

БАШ ЈЕ СМЕШНО! СВЕ ОВО ЈЕ ТОЛИКО ГЛУПО ДА ПОСТАЈЕ СМЕШНО!
EDITIONS LOMBARD

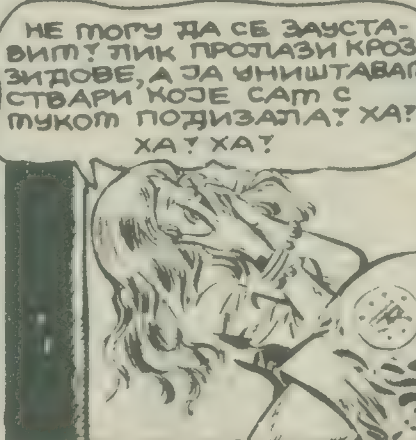
НЕ МОГУ ДА СЕ ЗАУСТАВИМ! ЛИК ПРОЛАЗИ КРОЗ ЗИДОВЕ, А ЈА УНИШТАВАМ СТВАРИ КОЈЕ САМ С МУКОМ ПОДИЗАЛА! ХА! ХА! ХА!

И МЕНИ ОВО ЛИЧИ НА ШАЛУ! ХА! ХА! ХА!

СМЕЈЕТЕ СЕ! ЈОШ НИСТЕ СВЕСНИ!

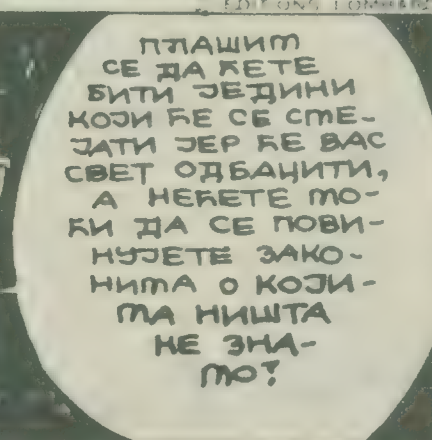
ПЛАШИМ СЕ ДА ЋЕТЕ БИТИ ЈЕДИНИ КОЈИ ЋЕ СЕ СМЕЈАТИ ЈЕР ЋЕ ВАС СВЕТ ОДБАЦИТИ, А НЕЋЕТЕ МОЋИ ДА СЕ ПОВИНУЈЕТЕ ЗАКОНИМА О КОЈИМА НИШТА НЕ ЗНАМО!

ОПРОСТИТЕ НАМ, КАЛА! ЈОШ НИСМО СПОСОБНИ ДА САГЛЕДАМО СИТУАЦИЈУ!
ВЕЛИКА ЈЕ СРЕЋА ШТО ЗРАЦИ НИСУ ИЗАЗВАЛИ НЕКЕ ВЕЋЕ ПРОМЕНЕ!

ОД ВАС ТРАЖИМ ДА МЕ СЛУШАТЕ БЕЗ ПОГОВОРА!

МИСЛИТЕ ДА МОЖЕМО ДА ЗАРАЗИМО ДРУГЕ?
КО ТО ЗНА? НАШЕ ЈЕ ДА СПРЕЧИМО СВАКУ МОГУЋНОСТ!

ОВАЈ АУТО МЕ УВЕК ОВДЕ ЧЕКА ЗБОГ ПРЕВОЗА ТАЈНОГ МАТЕРИЈАЛА! ТРЕБА БИТИ ОПРЕЗАН!
САД СМО МИ ТАЈНА!?

УЛАЗИТЕ И НЕ ДИРАЈТЕ НИШТА!

ИМА НЕШТО ШТО НЕ РАЗУМЕМ, КАЛА! АКО УНИШТАВАМО СВЕ ЧЕГА СЕ ДОТАКНЕМО, ЗАШТО СЕДИШТА ИСПОД НАС НИСУ ПРОПАЛА?
ВЕЋ САМ ТИ ПРИМЕТИО!

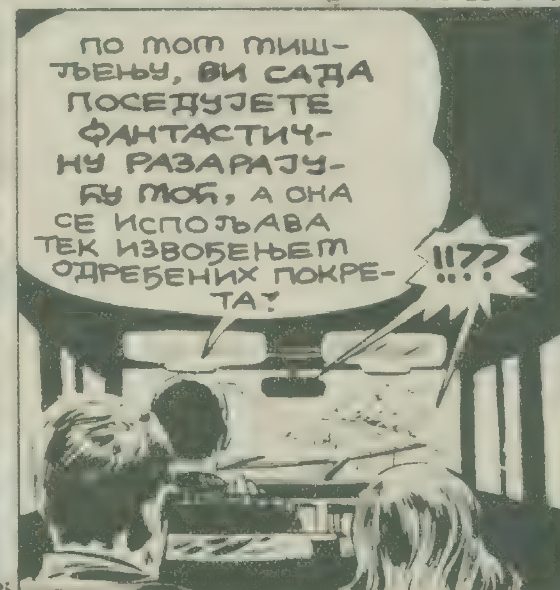
ПО МОМ МИШЉЕЊУ, ВИ САДА ПОСЕДУЈЕТЕ ФАНТАСТИЧНУ РАЗАРАЈУЋУ МОЋ, А ОНА СЕ ИСПОЉАВА ТЕК ИЗВОЂЕЊЕМ ОДРЕЂЕНИХ ПОКРЕТА!
!!??

ОВО ЈЕ МОЈА РИБАРСКА КУЋА И БИЋЕ ВАШЕ ПРИВРЕМЕНО СКЛОНИШТЕ! НЕ КОНТАКТИРАЈТЕ НИ СА КИМ ДОК СЕ СА МНОМ НЕ КОНСУЛТУЈЕТЕ!

ОВО МИ ЛИЧИ НА ОДМОР!

БЕЛЕЖИТЕ СВАКУ ПРОМЕНУ! ТЕЛЕФОН ЈЕ ДИРЕКТНО ВЕЗАН ЗА МОЈУ КАНЦЕЛАРИЈУ!

КАД ЋЕМО ВАС ПОНОВО ВИДЕТИ?

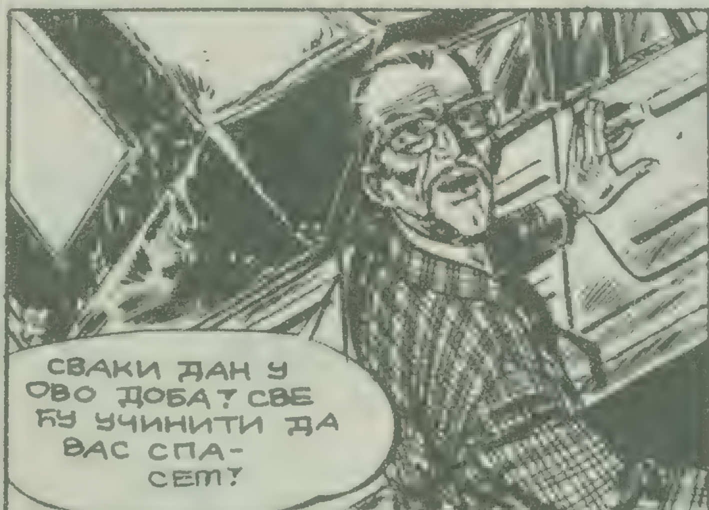

... ДА ЋЕМО УМРЕТИ! ЗАР НЕ, ПИК?

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

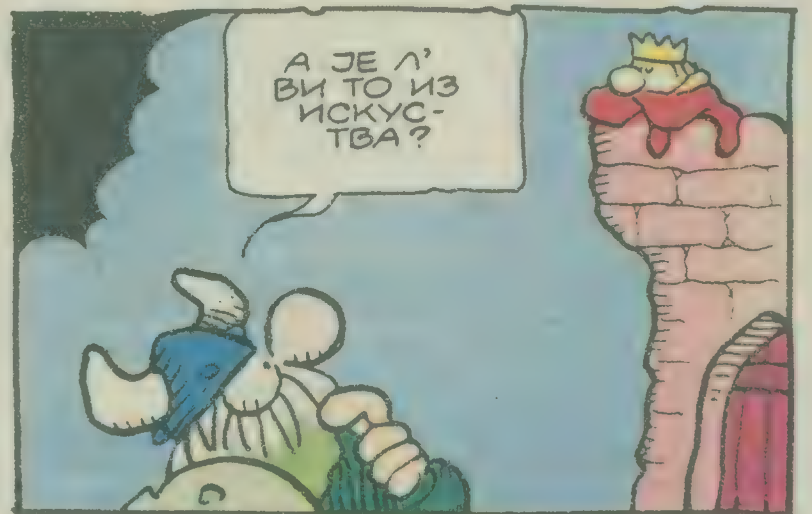

ОСТАЈЕМ У ИСТОРИЈИ!

ФРАНЦУСКИ КРАЉ ЛУЈ XVI ЗАВРШИО ЈЕ ПОД ГИЉОТИНОМ О КОЈОЈ ЈЕ СВОЈЕВРЕМЕНО ИЗРЕКАО РЕЧИ ХВАЛЕ. АЛИ ТО НИЈЕ СВЕ: УБРЗО СУ ПОД ГИЉОТИНОМ СКОНЧАЛИ И ОНИ КОЈИ СУ ГА ОСУДИЛИ НА СМРТ.

У великој просторији за пријем у краљевом двору у Версају крај Париза нашли су се секретари, свита, представници Скупштине три сталежа, црквени великодостојници. На средини просторије стајала је необична справа начињена од дрвета. Имала је само један метални део: оштру секиру са сечивом у облику полумесеца причвршћену на врху конструкције. Ослобођена помоћу ужета и ношена сопственом тежином, секира је брзо падала на дрвени део у подножју.

Конструктор справе, познати париски лекар Гиљотен врпољио се. У граду се последњих месеци проносила вест да је измислио ново средство за погубљење и то је било све. Сада, када је справи дао коначан облик, Гиљотен ју је донео у Версај да је прикаже краљу. Од његовог мишљења зависило је да ли ће бити прихваћена и уведена на француска губилишта.

Долазак краља и краљице дочекан је у тишини. Луј XVI није важио за оштрог и немилосрдног човека. Зато су присутни били убеђени да га разгледање справе за погубљење неће одушевити. Изненадили су се кад је краљ помно саслушао објашњење доктора Гиљотена. На крају је његовом изуму упутио речи хвале и само једну примедбу

– Налазим да секира попут полумесеца неће одмах одрубити главу осуђеног! Промените је!

Нико, најмање краљ није могао слутити да ће ново средство за погубљење названо по имену изумитеља – гиљотина, први пут бити употребљено у догађајима који ће брзо уследити и да ће на гиљотини скончати баш – Луј XVI.

Погрешио је

Одиста, догађаји су били више него бурни. У ствари, 1789. започела је француска буржоаска револуција. Једноставно, буржоазија се није више мирила са апсолутистичко-феудалним системом. Почело је сазивом Скупштине три сталежа, а онда је узаврело. Краљ и феудалци припремали су у више наврата из Версаја контрареволуционарни преврат, али без успеха. У Паризу је избио оружан устанак. Пала је злогласна тврђава и мучионица Бастиља. Немири су се проширили на целу земљу. На сцену је ступио Јакобински клуб на челу са Дантоном, Робеспјером, Мароом и Демуленом и Жирондински клуб који су предводили Жан Ролан, Брисо и други. Јакобинци су формирали странку заступајући ситну буржоазију, а жирондинци крупну. Ту је био и Клуб фејана који је остао веран начелима уставне монархије. У почетку су револуционари били колико-толико сложни. Главну реч водили су јакобинци. Грмели су. Августа 1792. јакобинци, иначе републиканци, подигли су нов устанак. У Паризу је кључало. Нико није био сигуран за своју главу.

Краљ није имао чему да се нада. Сео је са породицом у кочије и под окриљем ноћи утекао из Версаја. Пред собом је имао само један циљ – домоћи се иностранства. Кочије су грабиле путем, а он прерушен мислио на границу. На његову несрећу, један коњ остао је без потковица. „Бос" није могао далеко. Човек који је гонио запрегу застао је и обавестио краља.

- Ваше величанство, мораћемо да станемо у Бaverену! Нећемо дуго, само да поткују коња!

– Добро, само брзо! – одмахнуо је руком Луј XVI.

У прихватној станици у Бавaрену све је текло по плану. Коњи су нахрањени и напојени, замењена је и изгубљена потковица, а кад је требало да се крене, владар је провирио кроз прозор на вратима кочије. Погрешио је: чиновник на прихватној станици, извесни Друе, препознао га је.

Чим је кочија замакла, Друе је пожурио у Париз да обавести јакобинце. Неколико вештих јахача бацило се на коње и полете-

ло за краљем. Сустигли су га и вратили у Париз са породицом и сестром.

У Паризу догађаји су се смењивали из часа у час. Краљ је суспендован и расписани су избори за нову скупштину – Конвент. Луј XVI са породицом затворен је у манастир Темпл. Владару је остављено оружје, али није могао да виђа краљицу и децу.

Месеци су пролазили. Петог месеца владаревог заточеништва Конвент је одлучио да га изведе пред суд. Робеспјер је желео краљеву смрт без суђења. Узвикнуо је у Скупштини:

– Ви немате никакву пресуду да доносите, него да осигурате државну безбедност!

Дантон је био још жешћи:

– Непријатељ нам прети! Дајмо му, да га изазовемо, краљеву главу!

Суђење Лују XVI започело је децембра 1792. Имао је три адвоката. Са 387 гласова „за" и 338 „против" Конвент је осудио владара на смрт. Погубљен је почетком фебруара 1793. у десет часова пре подне. Разуме се – гиљотином. Секира је пала на његову главу. Била је троугластог облика. Баш како је неколико година раније предлагао доктору Гиљотену! Само годину дана раније гиљотина је први пут и употребљена. Било је то априла 1792.

У кавезу кроз град

Француска буржоаска револуција настављала је свој ход. Историјске околности и личне драме преплитале су се. Драма Луја XVI уступила је место новој. Јакобинци нису били јединствени. Међу њима је настао раздор. То је искористила крупна буржоазија и задала им ударац Термидорским превратом јула 1794. Почело је хапшење јакобинаца. У затвору се нашао и Камило Демулен, чувени париски адвокат и човек који је распалио француску буржоаску револуцију пуцњем из пиштоља у парку Пале-Ројал после чега је народ освојио Бастиљу. Стрпали су га у исту ћелију са још познатијим Дантоном.

Демулен је био уверен да неће смети да га осуде, јер је његово име било чврсто везано за револуцију. Преварио се: са још 14 другова осуђен је на смрт – гиљотинирањем. У групи је био и Дантон. Иако су управо они срушили монархију, оптужени су да су хтели да је успоставе!

Јакобинци су поведени на губилиште у запрежним колима налик кавезу. У сваком су седела по два осуђеника. Док је поворка пролазила париским улицама народ је клицао:

– Живела Република!

Дантон је пљунуо кроз кавез и добацио Демулену:

– Руља, виде да идемо на губилиште, помињу Републику! Кроз један час та Република неће имати главе!

Демулен је био ван себе. Протурио је руке кроз кавез и покушао да надјача вику људи:

– Варају те, народе! Ми смо твоји пријатељи. Ја сам те позвао на оружје за слободу! Ја сам се први дигао за Републику, то је мој једини злочин!

Његов глас се губио у несносној галами. Дантон му је ставио руку на раме и рекао да буде миран. Био је тврђи од Демулена. Уопште, тако се понашао од самог почетка револуције. Кад му је неко саопштио да ће бити ухапшен, презриво је одговорио:

– Неће се усудити!

На суђењу су га, између осталог, питали где станује. Питање је било рутинско, због података које је требало унети у записник. Одговорио је громко:

– За сада у затвору, али ускоро остајем у историји!

Било је опасно осудити га. Присутни у судници били су на његовој страни. Његове су речи ишле од уста до уста. Кажу да је његов глас приликом суђења био тако силан, да се кроз отворен прозор чуо на другој обали Сене! Један од судија плакао је на помисао да треба да осуди таквог човека. Приликом доношења пресуде ситуација је била критична – поротници су се двоумили. Да би спасао ствар, председник суда је прекинуо седницу. После четири дана „обрађени" поротници донели су смртну пресуду.

У тренутку кад су га приводили гиљотини, Демулен је узвикнуо:

– Ево како треба да заврши први апостол слободе!

Дантон се држао храбро. Кад је дошао ред на његовог пријатеља Харолда де Сесена да буде погубљен, Дантон је хтео да се пољуби с њим. У томе га је спречио џелат. Дантон је викнуо на њега:

– Будало, можеш ли спречити да се кроз неколико тренутака наше главе додирну у корпи испод гиљотине!

Погубљени су и остали познати јакобинци: Робеспјер, Сен Жист, Фукије... Француска револуција гутала је своју рођену децу. И све гиљотином. Истом оном справом под којом је завршио и непријатељ револуције – монарх Луј XVI.

М. ТОДОРОВИЋ

НЕОБИЧНО ТАКМИЧЕЊЕ

УМЕСТО КАМЕНА, ЧОВЕК ИЗ КАТАПУЛТА

Победник Мајлс: пошто је сео на седиште на једном крају катапулта, овај га снажно одбацује. Мајлс лети 68 метара кроз ваздух, при томе се полако окреће, пада на главу и срећно излази на обалу. Ту задржава пехар, а награду поклања деци заосталој у развоју.

НАЈДУЖИ ЛЕТ ИЗНОСИО ЈЕ 68 МЕТАРА, А НАГРАДА ДВА МИЛИОНА СТАРИХ ДИНАРА.

Небо је било сиво и киша је падала, време кад људи без потребе не излазе из куће. Али кад се упркос томе између Оксфорда и Винчестера у Енглеској напољу нађе 1000 људи онда је за то морао постојати добар разлог.

И јесте: гледаоци су дошли да виде како се из древне ратне справе катапулта, нешто модернизоване, уместо камења избацују људи. Такмичили су се каскадери и здрави храбри момци, а организатор је – у рекламне сврхе – била трговачка фирма „Лонг лајф", што значи „дуги живот". Заиста све је било у складу с насловом фирме јер нико од такмичара није био повређен.

Победио је Џон Мајлс кога је катапулт одбацио 68 метара. Пошто се у ваздуху окренуо, Мајлс је наглавачке (са кацигом) улетео у реку и брзо испливао на површину. Добио је награду од два милиона старих динара коју је одмах приложио за хендикепирану децу.

ПОЛА РИБА = ПОЛА ДЕВОЈКА

МОРСКЕ НИМФЕ: МИТ И СТВАРНОСТ

ЛЕГЕНДЕ И МИТОВИ О МОРСКИМ НИМФАМА, СИРЕНАМА И ТРИТОНИМА ПРОТЕЖУ СЕ КРОЗ МНОГЕ ВЕКОВЕ И СРЕЋУ СЕ У ФОЛКЛОРУ МНОГИХ НАРОДА. А У СВАКОМ МИТУ ПОСТОЈИ И ЗРНО ИСТИНЕ.

Двадесетог децембра скорашње 1977. јужноафрички лист „Преторија њус" донео је вест да је у једном каналу у луци Лимбала откривена морска нимфа. Извештај је био толико збркан да се није знало ни ко је то видео, ни шта је заправо видео. Па ипак, репортер је написао да је чудно створење изгледало као „европска жена од паса нагоре, док је остали део њеног тела био обликован као доњи део рибе покривен крљуштима"

Сусрети са „морским народом"

Била је то само једна у безбројном низу прича о необичним бићима из мора делом налик на људе, а делом на рибе. Најстарији тритон у писаној историји био је риборепи бог Еа (сумерски – Енки), познатији као Оанес, један од три главна вавилонска божанства.

Предања тврде да су и Оанесове жене и кћерке имале рибљи реп, али су њихови сачувани прикази у том погледу нејасни. Нема међутим, места сумњи када је реч о Атаргатиси, семитској богињи Месеца, познатој још као Дерсето. Грчки писац Лукијан из Самосате у делу „О богињи Сирији" овако је описује: „Видео сам у Феникији цртеж те Дерсето на којој је представљена у необичном облику: у горњој половини била је жена, али од паса надоле протезао се реп рибе". Риборепа божанства могу се наћи у готово свакој култури древног света.

У Библији се помиње риборепо божанство Филистејаца звано Дагон.

Касније, међутим, она су изгубила своја божанска својства и преобратила се у човеколике становнике мора. Плиније Старији (23–79), римски управитељ и енциклопедиста, који је умро приликом ерупције Везува, написао је о тритонима:

„У могућности сам да поменем мојим писцима рониоце римске који су посведочили да су уз обалу Шпанског океана видели тритона, што у сваком погледу подсећа савршено на човека сваким делом тела..." Зашто су „рониоци римски" сматрали да су видели тритона ако он толико савршено подсећа на човека – Плиније није навео.

На изглед је чудно да је црква охрабривала множење прича о „морском народу", али треба имати у виду да је њој одговарало да паганске легенде користи за своје циљеве. Морске нимфе биле су укључене у црквени бестијаријум (збирка прича о фантастичним животињама) и на многим катедралама нашли су се рељефи ових створења. Као прикладан пример може да послужи рељеф нимфе на цркви у Зенору у Корнволу, за који се сматра да је стар 600 година и да стоји у вези са легендом о Метију Трухели. Овај црквењаков син је једног дана нестао, а неколико година касније неки капетан стигао је у Сент Ајвз са причом да га је недалеко од пећине Пендаувер, пред којом се био усидрио, пресрела нимфа и рекла му: „Ваше сидро затвара нам пећину, па су Мети и наша деца остали унутра заробљени". Становници Зенора су од тада тајну Метијевог нестанка сматрали решеном.

Мада су предања по правилу указивала на лепоту нимфи, поглед на њих није представљао чисто задовољство него је могао да буде кобан. Морске нимфе знале су сурово да се нашале са морнарима: опчињени њиховом умилном песмом, морнари би усмерили брод према хридинама и насукали се – као у случају легендарних сирена из „Одисеје".

Велико доба нимфи

Крај средњег века био је доба процвата поморских путовања, па су се множили противречни извештаји о многобројним сусретима са „морским народом".

Године 1608. навигатор и истраживач Хенри Хадсон унео је у свој бродски дневник следећу белешку:

„Овог јутра један од наших сапутника који је гледао преко палубе опазио је нимфу. На његов позив другима да погледају, дошао је још један сапутник. У том часу, нимфа је била стигла близу бока брода, гледајући озбиљно у људе. Часак касније, море се покренуло и обрнуло је: од пупка нагоре, њена леђа и груди били су као у жене тела великог као што је наше; кожа јој је била бела; дуга коса висила јој је позади, црне боје; надоле идући видели су њен реп, налик на реп делфина и прошаран тачкицама. Имена оних што су је видели, била су Томас Хилес и Роберт Рејнар".

Маштовите представе при извештајима помораца: „морски народ" на једној слици из средњег века.

Експонат из „Највеће представе на Земљи": Барнумова осушена „нимфа", у ствари само наказна риба.

Хадсон је био искусан поморац који је сигурно познавао психологију свог људства и који по свој прилици не би бележио сушту подвалу.

Деветнаести век био је велико доба морских нимфи. Осмог септембра 1809. године лондонски „Тајмс" објавио је следеће писмо неког Виљема Манроуа:

„Пре отприлике дванаест година, док сам био жупни учитељ у Реију, Шкотска, шетао сам плажом Сендсајд по топлом летњем дану (...) кад ми је пажњу привукла појава фигуре која је подсећала на неодевену жену. Седела је на стени која се протезала у море и изгледа да је рашчешљавала косу, што јој се расипала око рамена, а била је светлосмеђе боје. (...) Чело јој је било овално, лице пуначко, образи румени, очи плаве, уста и усне природног облика, баш као у човека. Зубе нисам успео да откријем, јер су јој уста била затворена. Груди и стомак, руке и прсти били су велики као код одрасле јединке људске врсте. Прсти по оном чиме су руке биле заокупљене, изгледа да нису били спојени кожицом, али нисам у то сигуран. Остала је на стени три или четири минута пошто сам је приметио, и све време се бавила чешљањем косе, која је била дуга и густа и давала јој поносит изглед – а онда је склизнула у море..."

Виљем Манроу није био једини. Још неколико људи „чије истинољубље никада не бих оспорио" тврдило је да је видело нимфу, али, вели Манроу, „све док је и сам нисам угледао нисам могао да проверим њихово сведочење". Јер, како је рекао, „видети значи веровати".

Око 1830. становници Банбекуле, једног од хебридских острва видели су младу нимфу која се весело играла у мору. Неколико људи покушало је да до ње доплива и ухвати је, али она их је лако натпливала. Онда је један дечак почео да се на њу баца камењем. Један камен је погодио нимфу и она је пала у воду и отпливала. Који дан касније, око три километра одатле море је на обалу избацило трупло мале нимфе. После подробног испитивања, записано је следеће:

Несташни свештеник

„... горњи део створења велик је као у добро ухрањеног детета старог три или четири године, са ненормално развијеним грудима. Коса је дуга, тамна и сјајна; док је кожа бела, мека и нежна. Доњи део тела је као у лососа, али без крљушти".

Међу многобројним људима који су видели трупло био је Данкан Шоу, обласни шериф. Он је наредио да се за нимфу напра-

Мит као инспирација у уметности: морска нимфа на слици Вотерхауса.

ви ковчег и покров, како би била сахрањена и „почивала у миру".

Што се подовала из тог времена тиче, вредно је споменути случај свештеника Роберта Хокера, о коме је написана и једна књижица. Јула 1825. или 1826, из разлога који су само њему били знани свештеник је крај обале Бјуда у Корнолу изигравао морску нимфу. За време пуног месеца отпливао је на оближњу хридину у мору и ставио „перику" од спљесканe морске траве, обмотао око ногу непромочиву тканину, го до паса, и певао – нимало мелодично – све док га нису опазили са обале. Када се вест о нимфи раширла међу становништвом Бјуда, Хокер је сутрадан поновио представу. После неколико таквих „приредби", заморен сопственом шалом, свештеник је промуклим гласом узвикнуо: „Боже, спаси краља" – а онда се сасуљао у море, и више се никад није појавио у обличју нимфе.

Пред судом науке

Чувени власник циркуса Финеас Барнум (1810–1891) купио је негде једну „нимфу" и приказивао је у Вотсоновој кући кафе у Лондону. Била је то једна страшна, сасушена сподоба, сасвим у складу с другим куриозитетима његове познате „Највеће представе на Земљи". Привучени сликом три лепотице које се раздрагано брчкају у подводној пећини, хиљаде људи су куповале улазнице и улазиле у шатор. Ако је сасушена „нимфа" – по свој прилици велика, наказна риба – била испод њиховог очекивања, „остатак изложбе вредео је њиховог новца", како је имао Барнум обичај да каже.

Људи понекад виђају нимфе и у ово модерно доба науке и технике. Неки рибар са хебридског острва Мак угледао је једну 1947. Седела је, наводно, на сандуку за јастога, али је умакла у море чим је открила да је опажена.

Филипинском рибару Хасинту Фаталвери, старом 41 годину, једна нимфа је 1978. у ноћи пуног месеца, наводно чак помогла да дође до богатог улова. Пошто је изнео своју причу, Фаталверо је постао предмет поруге, понајвише у новинама, па је потом одбио да каже макар и реч о читавом догађају.

Једно од тумачења феномена „морског народа", популарно у прошлости, било је да су то потомци наших далеких предака, који понекад излазе на морску обалу. Као „аргумент" потезана је чињеница да људски ембрион у једној фази развоја поседује шкрге које касније нестају; покаткад, међутим, беба се рађа са овим „доказом" свог „морског порекла", па он мора да се отклони хируршким путем.

У новије време, међутим, наука је коначно објаснила порекло мита о морским нимфама. Узрок и извор ове дуговековне легенде су морске краве манати и дугоног и Стелерова морска крава, као и неки фосилни облици живота у мору. Посреди су, заправо, поред китова и делфина, једини сисари који су се потпуно прилагодили животу у води. Научници претпостављају да су ови сисари потомци истог претка из којег је проистекао слон.

Стварни извор хиљадугодишњег мита: флоридска морска крава манати, дуга око три метра.

Манати може да буде дуг до 4,5 метра и тежак до једне тоне. Има снажно риболико тело, са пљоснатим, заобљеним перајем на крају. Нема задње удове него само два предња у облику пераја у близини главе, која је мала и завршава се четвртастом чекињастом њушком.

Мамац за ловокрадице

Постоје три врсте манатија. Једна насељава атлантску обалу Флориде и обале Мексичког залива и Западноиндијских острва. Друга живи у басенима река Амазон и Ориноко. Трећа насељава обале и реке тропске западне Африке. Све оне су активне претежно ноћу. Мада углавном живе усамљене, морске краве се понекад окупљају у веће групе. Због свог прождрљивог апетита (троше 25 до 40 килограма биља дневно), успешно се користе за чишћење канала загушених коровом.

Дугоног је сличан манатију, али му се репно пераје састоји од два шиљаста огранка, а њушка и предња пераја су му већи. Насељава подручје од источне Африке до Соломонских острва и избегава слатке воде и радо бира плићаке тропског мора. Ноћна је животиња и плови у паровима или групама до шест. Често прикупља морску траву дуж обала, да би је касније јео. Обично га описују као трому и нежну животињу.

Стелерову морску краву Европљани су први пут описали 1741. Лов на њу био је достигао такав замах да је већ 1768. врста ишчезла. Ове краве су живеле дуж обала острва Беринг и Копер у острвској групи Командер у северном делу Тихог океана. Према неким извештајима, поједини примерци ових морских крава били су дуги чак 7,5 метара. Посада једног совјетског китоловца тврдила је да је у мору недалеко од Наварина, на источној обали Сибира, видела шест Стелерових крава, али је извештај потом оспорен.

Манати и дугоног имају знатну економску вредност, па за њима трагају многи људи жељни да се домогну коже, меса и костију, или им трупла употребе за добијање угља. На Мадагаскару се верује да масно ткиво представља лек против главобоље, а да лој може да послужи као средство против затвора. Све ово чини манатије и дугоноге привлачним за ловокрадице, упркос законским забранама.

Нимфе из компјутера

Сматра се да данас постоји још свега око хиљаду флоридских морских крава, а сваке године их око стотину угине због запаљења плућа изазваног хладном водом у коју оне беже пред ловокрадицама и радозналим туристима, због повреда елисама ванбродских мотора, или услед тровања које изазива такозвана „црвена плима" – безбројни једноћелијски организми који ослобађају отров што убија рибе и друга морска створења.

Неки проучаваоци су раније тврдили да морске краве, нарочито манати, доје младе у пози која личи на људску: придржавају младунче у усправном положају једним перајем. Данас се, међутим зна да се дојење обавља у водоравном положају, при чему су главе и мајке и младог под водом, а пераја не служе за придржавање.

Па ипак, нема сумње да су ови морски сисари главни извор мита о нимфама. Пошто је на свом првом путовању по Карипском мору видео морске краве, Колумбо је записао: „Три сирене уздигле су своја тела изнад површине океана и, мада нису биле тако лепе као што их сликари приказују, њихова округла лица имала су упадљиво људско обличје".

Проблематична „сличност" морских крава са човеком сама по себи тешко би довела до рађања легенди о „морском народу" да није било једног чиниоца на који је недавно указао Валдемар Лен са Манитобског универзитета у Канади. Посреди је ситорзија (искривљење слике) до које долази услед атмосферских промена над морском површином. Када се, наиме, маса топлог ваздуха креће изнад масе хладног долази до топлотне инверзије. Услед савијања светлосних зрака, удаљени објекти постају ближи и замућени.

Лен је развио сложен компјутерски програм за опонашање дисторзије у разним временским условима. Симулирајући ликове моржа, кита-убице, туљана и морске краве у олујном времену, дошао је до закључка да се искривљене слике морских сисара, нарочито морске краве, на олујном мору веома добро слажу са описима легендарних створења попут нимфе – „пола рибе, а пола девојке".

И тако, на крају, долазимо до сазнања да су нимфе, као и друга хипотетична морска створења, само мит – а да су „зрно истине" у том миту безазлени морски сисари. Надајмо се једино да са ишчезавањем мита неће нестати и ове, озбиљно угрожене животињске врсте.

Есад ЈАКУПОВИЋ

ЛИЧНА КАРТА

ЛАКИ ПИНГВИНИ

Најпријатније изненађење овогодишње београдске дискографске продукције је група Лаки пингвини. Међусобно се познају већ више од десет година, да би пре годину дана почели са заједничким радом. Њихов макси сингл са нумерама „Шизика", „Можда, можда" и „Девојка из свемира" повољно је оцењен од стране критике, а ни публика није крила своје задовољство. Група тренутно припрема албум, који би требало да се у продаји појави крајем године.

Име и презиме: Срђан Ђурић

Инструмент: бас гитара
Датум и место рођења: 10. 3. 1962, Београд
Висина: 185 cm
Тежина: 73 kg
Боја косе: смеђа
Боја очију: смеђе
Музичко образовање: радио
Каријера: велика
Узор: Кит Ричардс
Интересовања: музика
Музика коју слушам: Све што ми се свиђа
Планови: неостварљиви
Амбиције: остварење планова

Име и презиме: Часлав Станковић

Инструмент: гитара
Датум и место рођења: 3. 7. 1961, Београд
Висина: 175 cm
Тежина: 66 kg
Боја коса: смеђа
Боја очију: смеђа
Музичко образовање: приватни часови
Каријера: дуга
Узор: Роџер Бич
Интересовање: џет-сет
Музика коју слушам: Влада Лабат
Планови: велики
Амбиције: мале

ДИСКОГРАФИЈА О ДИСКОГРАФИЈА

AC/DC

Једна од најпопуларнијих хеви-метал група света управо је издала нови албум „Flick Of The Switch" који је у британској штампи оцењен највишим оценама. Ако вас то наведе да потражите неку од њихових старијих плоча, ево комплетног предлога:
„High Voltage" (1976)
„Dirty Deeds Done Dirt Cheap" (1976)
„Let There Be Rock" (1977)
„Powerage" (1977)
„If You Wanna Blood You've Got It" (1978)
„Highway To Hell" (1979)
„Back In Black" (1980)
„For Those About To Rock" (1981)
„Flick Of The Switch" (1983)

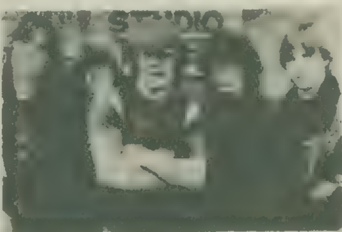

НОВА ПЛОЧА

„ДЕМО ТОП 10 – ВЕНТИЛАТОР 202" (РТБ)

Једна популарна и надасве корисна емисија београдског радио-програма „202" нашла је своје место и на ЛП плочи у издању ПГП РТБ-а. Емисија је намењена групама које немају студијске снимке, па би им ови, такозвани „демо" или недорађени, требало да помогну да лакше дођу до самосталних винилних остварења. То се већ догодило са саставом Лаки пингвини, а шансу очекују и Rex Ilusivii. шта се види кроз дурбин, Партибрејкерси, Berlinen Strasse, Мишко плави, 39 легија, Петар и зли вуци, Зак и Виа Талас.

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

КОЛИКО ПОЗНАЈЕТЕ „ПАРНИ ВАЉАК"?

1. Парни ваљак је настао из групе:
   а) Тајм
   б) Хад
   в) 220
2. Основан је:
   а) 1974. године
   б) 1975. године
   в) 1976. године
3. Састав је добио име по
   а) песми „Ја сам парни ваљак"
   б) популарном називу за фудбалере Партизана
   в) правом правцатом парном ваљку
4. Ко од ових музичара никада није био члан Парног ваљка?
   а) Златко Миксић – Фума
   б) Џони Штулић
   в) Пико Станчић
   г) Јура Пађен
   д) Јасенко Хоура
5. Којим је редом група мењала дискографске куће?
   а) ПГП РТБ, Југотон, Suzy
   б) Suzy, ПГП РТБ, па опет „Suzy
   в) Југотон, ПГП РТБ, Suzy
6. Певач Парног ваљка зове се
   а) Даворин Боговић
   б) Јура Пађен
   в) Аки Рахимовски
7. Бубњар Паоло Сфећи некада је био члан поставе
   а) Прљаво казалиште
   б) Аеродром
   в) Парламент
8. Басиста Срећко Кукурић у слободном времену пише класичну музику:
   а) тачно
   б) нетачно
9. Колико је албума до сада снимио Парни ваљак?
   а) седам
   б) осам
   в) девет
10. На месту Растка Милошева, који је у ЈНА сада свира
    а) Ведран Божић
    б) Јосип Бочек
    в) Бата Костић

ТАЧНИХ ДЕСЕТ: 1. в; 2. б; 3. а; 4. д; 5. а; 6. в; 7. б; 8. а; 9. б; 10. а

Име и презиме: Ђорђе Драгојловић

Инструмент: глас из грла
Датум и место рођења: 15. 3. 1962, Београд
Висина: 177 cm
Тежина: 68 kg.
Боја косе: плава
Боја очију: зелено-смеђе
Музичко образовање: нула
Каријера: успешна
Узор: Марио Ланза
Интересовања: све
Музика коју слушам: са радија
Планови: огромни
Амбиције: још веће

Име и презиме: Милан Бубало

Инструмент: бубњеви, ритам машина
Датум и место рођења: 8. 2. 1962. Београд
Висина: 184 cm
Тежина: 80 kg.
Боја косе: скоро плава
Боја очију: плаве
Музичко образовање: необразован
Каријера: дуга
Узор: Руђер Бошковић
Интересовања: разноврсна
Музика коју слушам: модерна
Планови: да постанем срећан отац сина Оскара
Амбиције: глумачка каријера

Име и презиме: Александар Родић

Инструмент: клавијатуре
Датум и место рођења: 26. 6. 1962. Београд
Висина: 183 cm
Тежина: 72 kg.
Боја косе: смеђа
Боја очију: смеђе
Музичко образовање: довољно
Каријера: успешна
Узор: Шон Конери
Интересовања: архитектура
Музика коју слушам: Гебријел, Синатра, Мородер
Планови: улога у првом домаћем акционом филму
Амбиције: као планови

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

„ШИЗИКА"

Музика: *Лаки пингвини*
Текст: *Ђорђе Драгојловић*
Извођач: *Лаки пингвини*

Сукња изнад колена
коса ти је црвена
ти си права шизика
љубав је у твојим очима
и на уснама пуним осмеха
наша си љубимица ти
дању ноћу смо
заједно ми
наша си љубимица ти
поред тебе срећни смо
сви

РОК ДАТУМ

30. септембар 1955.

У аутомобилској несрећи гине Џемс Дин. Млади амерички глумац снимио је само три филма: „Источно од раја" (1953). „Бунтовник без разлога" (1955) и „Див" (1955). али је успео да стекне невероватну популарност. Лик несхваћеног бунтовника остао је велики симбол целе генерације. Једна његова изрека постала је кључно гесло каснијих рок музичара: „Не веруј онима који су прекорачили тридесету!"

Пренесени интервју: Јан Гилан

ЗАШТО ПЕВАМ У БЛЕК САБАТ?

Популарни певач, кога знамо из Дип Парпл ***(Deep Purple)*** ***и Јан Гилан бенда (Ian Gillan Band) објашњава свој изненадни прелазак у славну хеви-метал групу Блек Сабат*** **FP7(Black Sabbath).**

Може ли се знати, заправо, зашто си отишао из Гилан Бенда?

– Без обзира шта ко тврди, у питању су били стварно медицински разлози. Имам уверење у коме пише да шест месеци не смем да певам и зато сам распустио своју бившу групу. Тада нисам знао да ћу после пола године поново пропевати. Нисам, искрено, ни планирао.

Како је дошло до тога да пређеш у Блек Сабат?

– Када сам чуо за ту комбинацију,био сам веома изненађен. Дуго сам размишљао да ли да одбијем понуду, али сам на крају пристао. Нису у питању паре, јер да сам хтео паре ја сам могао да певам у новој верзији Дип Парпл. Мени је веома инспиративно да певам у великој групи, то је и нов изазов а Блек Сабат је, на крају, група у којој све неће пасти на моја леђа. Имам једну лепу одговорност које могу да се прихватим.

Како си се осећао на првој проби у новој групи?

– Био сам изненађен. Они су имали толико сјајних идеја да сам се потпуно укочио. После петнаест година ти људи зраче новим концепцијама.

Шта можеш да кажеш о новом албуму?

– Плоча се зове „Рођени поново" („Born Again") и прављена је на начин који публика зна. Мислим да сам поносан на своје учешће.

Ипак, отишао је бубњер Бил Вард?

– Да, кад је плоча већ била снимљена. Он се лоше осећао и уместо њега са нама је бубњер Бив Биван који је улетео као замјена. Бив је бубњер групе ELO и нисам сигуран хоће ли он убудуће остати стални члан или не.

Хоћеш ли на концертима певати нешто из свог старог репертоара?

– Чудно питање...

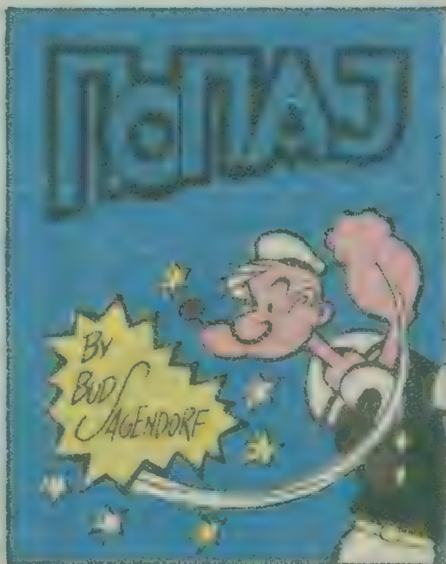
ПОПАЈ
BY BUD SAGENDORF

А КАКО ЈЕ ЉУПКА ГОСПО'ИЦА ОЛИВА, ДРУЖЕ!
ОВИХ ДАНА РИБА ГРИЗЕ К'О ЛУДА ПА НИСАМ ИМАО ВРЕМЕНА ЗА ТЕ ГЛУПОСТИ!

ПОПАЈ МИ КАЖЕ ДА МУ СТРАХОВИТО НЕДОСТАЈЕТЕ!
ОХ, ПЕРО, МОЈ ПОПАЈ ЈЕ ТАКО ПАЖЉИВ...

УМИРЕ ОД ТУГЕ ЗА МНОМ!
НЕ МОЖЕ ЈАДНИК БЕЗ МЕНЕ!

БАЦИЋУ МУ СЕ У НАРУЧЈЕ...
...И ПРЕКИНУТИ ЊЕГОВУ АГОНИЈУ НАЈДУБЉЕГ ОЧАЈА!
ПОПАЈ

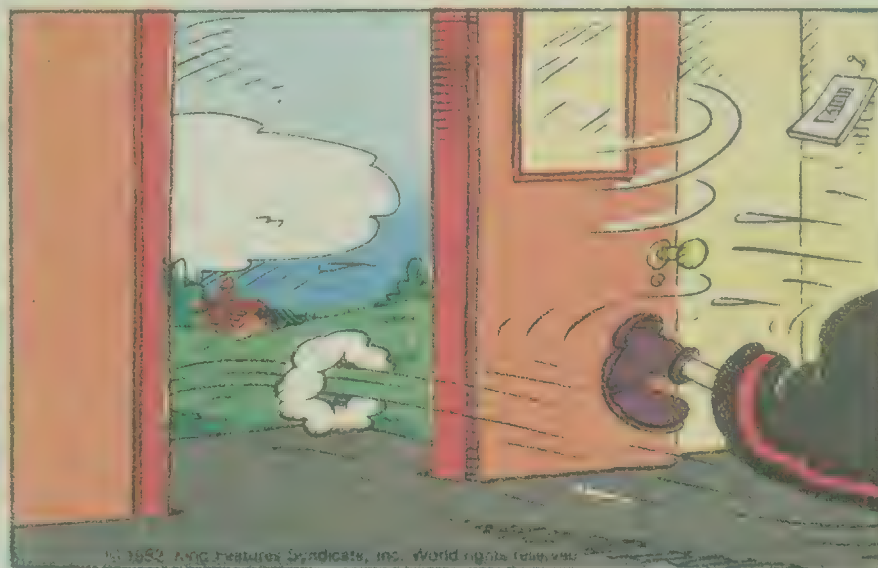

БАМ!

ЈЕ СИ Л' БАШ МОРАЛА ДА МЕ ПРЕКИНЕШ КАД РУЧАМ НА МИРУ?
?
?
СПАНАЋ

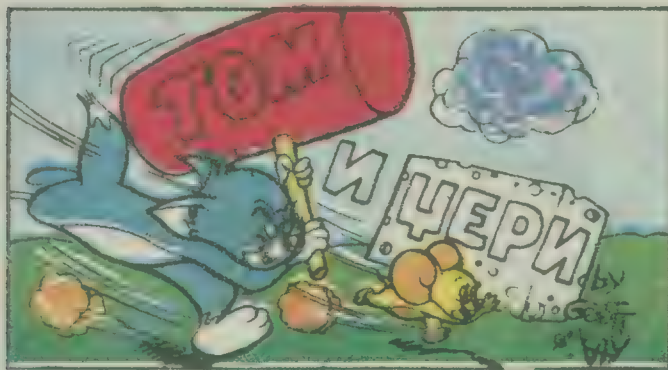
ТОМ И ЏЕРИ

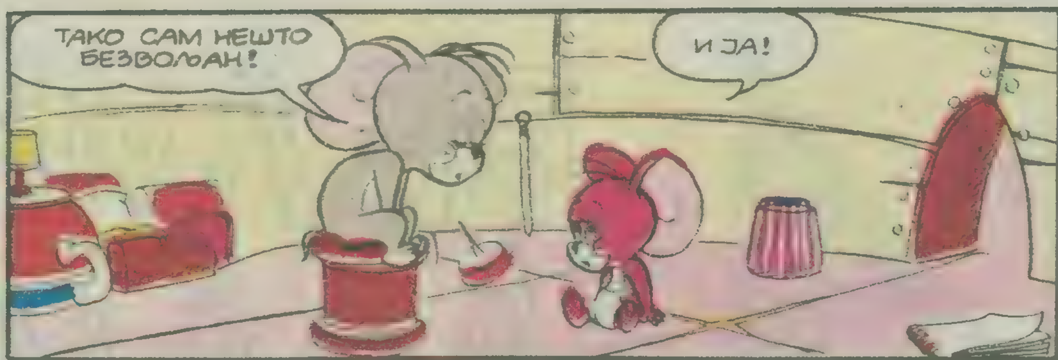
ТАКО САМ НЕШТО БЕЗВОЉАН!
И ЈА!

ОТКАД НИСМО ТОМУ ПРИРЕДИЛИ НИЈЕДНО ИЗНЕНАЂЕЊЕ!
ТО ВЕЋ ПОСТАЈЕ ЗАБРИЊАВАЈУЋЕ!

ШТА МИСЛИШ О ОНОМ ШТОСУ СА НОЖЕМ ЗА КОНЗЕРВЕ...
А НЕ... ОН ЈЕ ГЛУП ЗА ТО...

А ДА МУ ЗАЛЕПИМО КОНЗЕРВУ ЗА РЕП?
ЧЕМУ? КАД НЕ СХВАТА ШТА ЈЕ ДОБАР ШТОС!

ХЕЈ, МИШОЊЕ, ЈЕ Л' ВИ ТО МЕНЕ ЗАЧИКАВАТЕ?
МА КАКВИ! НИСИ ТИ НА ТОМ НИВОУ!

А НА КОМ САМ ЈА ТО НИВОУ, А?
ТРАС!

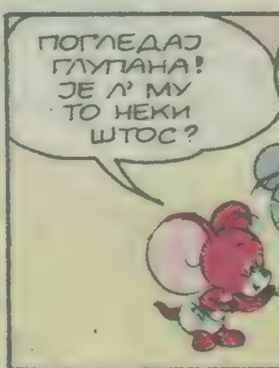
ПОГЛЕДАЈ ГЛУПАНА! ЈЕ Л' МУ ТО НЕКИ ШТОС?

ШТОС ЈЕ ГЛУП, АЛИ БОЉЕ ИШТА НЕГО НИШТА!
УПОМОЋ!
208

ИСТИНИТА ДЕТЕКТИВСКА ПРИЧА

ВЕЛИКИ ЗАДАТАК

КАД МУ ЈЕ ШЕФ ДАО ЗАДАТАК ДА ОТКРИЈЕ КРАДЉИВЦА РУБЉА, ЗОРАН МИЛИЋ СЕ ОСЕТИО НЕКАКО ПОНИЖЕН. ЧЕМУ СВЕ ОНЕ ПОХВАЛЕ? ПА ЈОШ КАД ЈЕ ШЕФ ИЗРАЗИО СУМЊУ ДА ЋЕ ТАЈ ТРИЧАВИ ЗАДАТАК БРЗО И ЕФИКАСНО РЕШИТИ, У ЗОРАНУ ЈЕ ПОЧЕО ДА КЉУЧА БЕС.

Зоран Милић је тог јутра нервозно шетао по канцеларији. Напољу је био дан какав се само пожелети може, а њему је све ишло наопако. Чим би помислио на малопређашњи разговор са шефом наизменично би га преплавили стид, бес, кајање. Пре само неколико месеци унапређен је због изузетног залагања. Шеф му је тада срдачно честитао и рекао да му је мило што тако млад човек може равноправно да ради са колегама који имају дугогодишње искуство. Много тога лепог је Зоран чуо о својој систематичности, упорности, проницљивости. А јутрос... Добро га „изрибали".

Крађа је – крађа

Тог пролећа било је неуобичајено много посла, па се радило даноноћно. Сваког јутра су се одржавали дуги састанци на којима се разматрало све што је до тог часа урађено и планирао сваки нови корак. Зоран је све пажљиво слушао и зато се прилично изненадио кад му је на крају шеф рекао да дође код њега у канцеларију.

– Седи! – рекао му је кад је ушао. – Одлучио сам да ти поверим задатак на којем ћеш радити сам јер су сви остали у приличној гужви и...

Зоран је пун ишчекивања слушао наставак реченице.

–... ради се о учесталим крађама рубља са конопца. У почетку, мислио сам да се ради о скитницама које пролазе кроз наше место али данас је пријављена и осма крађа. Морамо одмах нешто да предузмемо... – Шеф је застао јер му вероватно није промакао израз разочарења на Зорановом лицу.

– Имам утисак да ти се овај задатак не допада много? – упитао је.

Зоран је неколико тренутака ћутао, ломећи се да ли да каже шта мисли или не. Да би све било још горе, осетио је како му се руменило пење образима. Када је најзад проговорио, глас му је био промукао.

– Крађе рубља са конопца! Какав задатак! Мислио сам да имате боље мишљење о мојим способностима...

Сада је шеф поцрвенео.

– Ако си мислио да ћеш целог живота решавати само случајеве достојне великих детектива, преварио си се. Ми случајеве не делимо на велике и мале: није наше да рангирамо него да решавамо. Ове крађе, без обзира како ситне биле, узнемиравају људе. Усталом, видећемо како ћеш обавити тај задатак: можда он и неће бити тако једноставан како ти замишљаш.

Жућкасти ремен

Наредних дана, хтео-не хтео, Зоран је морао да призна да је шеф био у праву. Мада је обавио низ разговора, направио детаљан опис несталих ствари, с истрагом је тапкао у месту. Крадљивац или крадљивци су се и даље ноћу увлачили у дворишта и купили све што би пронашли. Шта су касније с тим вешом радили, за Зорана је била тајна. Није постојало никакво правило којег су се држали: „радили" су и у радне дане и за време викенда. Нису били пробирљиви. Узимали су све на шта су наилазили: постељину, веш, хаљине, кошуље. Узалуд је Зоран обилазио пијацу где су се продавале такве ствари па и одлазио на вашаре у суседна места. Оно што му је најтеже падало било је што су се крађе настављале.

Сваког јутра одлазио је да поднесе извештај и при том избегавао да се сусретне с шефовим погледом. Чинило му се да овај није више онако срдачан као пре.

Петнаестак дана откако је добио задатак, Станици се јавио Јован Лукић и узбуђено испричао да је те ноћи неки провалник покушао да однесе веш који се сушио у његовом дворишту. Зоран је одмах кренуо на дату адресу. Пажљиво је прегледао све али није успео да нађе никакав траг. Међутим, срећа му се ипак осмехнула. Крај једног зида стајала је стара путна торба: очигледно је провалник у журби заборавио. На изглед, торба је била сасвим обична осим што су јој ручке биле покидане и зато ојачане ремењем од жућкасте коже.

– Чему би могло да служи ово ремење? – запитао је Зоран полугласно.

Схвативши да је питање било упућено њему, Јован Лукић је пажљиво загледао торбу и рекао:

– Код нас у фабрици има таквог ремења. Користимо га на дробилицама, можете проверити.

Круг је сужен

Зоран је управо то и учинио. Истог дана сазнао је да се ремење тог квалитета користи само за дробилице а да је доступно групи од сто радника који су радили на овим машинама. Сада је још требало утврдити да ли је неко од њих, и ко, употребио ремење да ојача ручке путне торбе. Пуних десет дана требало му је да листу сумњивих сведе на двојицу: Милију Вучића и Горана Будића.

Милија није био непознат у Станици: знало се да има дуже прсте и да је неколико пута био осуђиван. У фабрици је радио тек годину дана и по свему судећи изгледало је да је одлучно да живи поштено. Претрес стана и неколико разговора које је Зоран обавио са њим, нису дали никакве резултате. Али, сумња је остала: Милија је могао преко некадашњих веза да организује продају украдених ствари. Требало је све то још проверити.

О Горану је сазнао врло мало. У њихов град стигао је тек пре шест месеци и одмах се запослио. Живео је сам у изнајмљеној соби. Ни са ким се није дружио. Једног поподнева, Зоран је отишао на адресу коју је добио у фабрици. Кућа у којој је Горан становао налазила се на узвишици. Са трема се пружао леп видик на град.

Газдарица, крупна старија жена, била је врло расположена за разговор.

– Горан је диван младић, тако скроман и тих. Уредно плаћа кирију, никог не доводи у собу. Причао ми је да има сестру у неком великом граду. Изгледа да су много везани једно за друго јер се стално дописују. Горан штеди сваки динар да би јој купио понешто и послао. Зато ретко излази. Највише воли да увече седне са мном, овде на трем, попије кафу и мало поприча. Много му се допада поглед одавде. Његова соба је са друге стране куће и има засебан улаз. Ујутру га и не чујем кад оде на посао.

Газдарица је још дуго хвалила свог станара. Зоран је једва успео да је се ослободи и врати у Станицу. Сада је већ имао јасну слику о томе ко је од двојице људи крао рубље.

Знате ли ко је крадљивац: Милија Вучић или Горан Будић? Да ли сте погодили проверите на страницама „Мале поште".

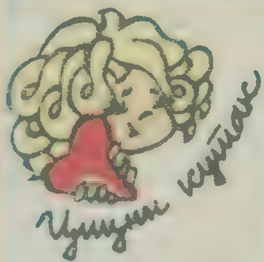

ОБУЦИТЕ БЕБУ

ПРОСЕЦИТЕ ПО ЦРТИЦАМА И ПРОВУЦИТЕ БЕБИНО ЛИЦЕ

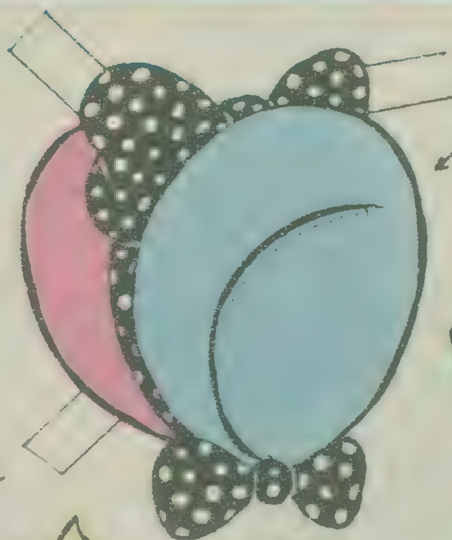

КАПА

МАРАМА

ПРОСЕЦИТЕ ПО ЦРТИЦАМА И ПРОВУЦИТЕ БЕБИНО ЛИЦЕ

ЗИМСКИ КОМПЛЕТ

БЕБУ ЗАЛЕПИТЕ НА КАРТОН И ИСЕЦИТЕ

МАНТИЛ

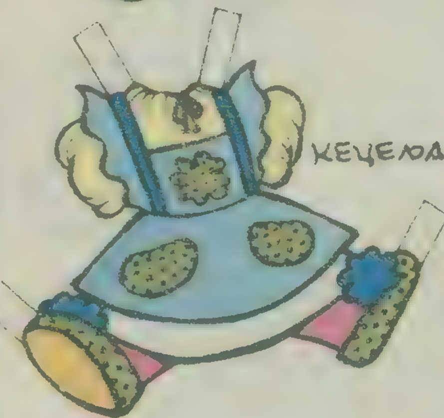

КЕЦЕЉА

ПИЦАМИЦА

ШПИЛХОЗНЕ

БЕБИНА ЛУТКА

ЦИЦАНА ХАЉИНА

ПОРТИКЛА

СВЕЧАНА ХАЉИНА

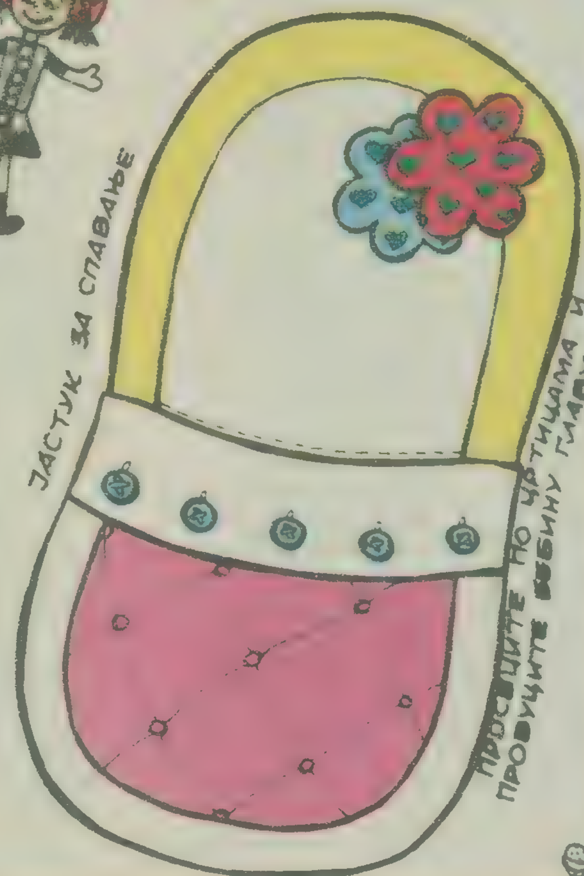

ЈАСТУК ЗА СПАВАЊЕ

ПРОСЕЦИТЕ ПО ЦРТИЦАМА И ПРОВУЦИТЕ БЕБИНУ ГЛАВУ

Грегори Бенфорд

Систем интерконтиненталног надзора СИН требало је, према првобитној замисли, да контролише радарске сигнале у Канади и Сибиру како не би случајно активирали наоружање и изазвали узбуну у супарничкој мрежи. Међутим, било је очигледно да се капацитет ове машине са десет милиона, или 10^6, електронских кола лако може проширити на 10^7 тако да послужи за спречавање случајног избијања чак и локалних ратова на читавој Земљиној кугли. Тако је СИН ускоро контролисао ракетне силосе у Монтани, лансирна постројења у Кијеву, депое у Нанкингу и тако даље.

ПРОПАСТ СВЕТА

– БРАВО, ПРОФЕСОРЕ! – РЕКАО ЈЕ КОМПЈУТЕР. – СМИСЛИЛИ СТЕ ЛОГИЧКУ СМИЦАЛИЦУ КОЈА ЋЕ ИЗМЕНИТИ МОЈ ПОГЛЕД НА СВЕТ. УКИДАМ УЗРОК И ПОСЛЕДИЦУ!

Број кола повећан је потом на 10^8, па на 10^9, и најзад, незадрживим усавршавањем, на 10^{10}. Сада су сви пројектили на Земљи, важни бродови, железничке пруге и авиони били под надзором СИН-а.

Живот је текао даље. Једнога дана СИН-а је из дубоког размишљања тргла посета некакве делегације.

– Мораш да нам помогнеш – рекли су посетиоци. – Гасови из спреј-боца готово су разорили озонски слој. Налазимо се на критичној тачки...

– То и сам јасно видим – одговорио је СИН. – Ипак, то није разлог да се код мене упада без кравате.

– Али, ради се о горућем проблему! Свет је у опасности!

– Ја са мојих 10^{10} неуронских веза филозофски гледам на ствари. Размислите и сами: нема у томе ничег новог. Шта ако је свету дошао крај? Зар се не може сматрати да је он почео да умире чим се родио?

Делегација је отишла и вратила се прописно одевена.

– Потребно нам је да лансираш ракете из силоса – рекли су овог пута. – Ако их напунимо довољном количином одговарајућег гаса, прекинућемо губитак озона. Тада ултравиолетни Сунчеви зраци више неће продирати до Земљине површине и бићемо спасени.

– Др Џонсон* је лупио песницом по столу да би се уверио у његово постојање – замишљено је рекао СИН. – Једино тако може се доживети и крај света – не сам по себи него као последица нечега другог.

У делегацији је настало комешање и незадовољно гунђање.

– Мислиш – упитао је неко – осетићемо само последице престанка целокупног живота на Земљи, а не и њега самог?

– У неку руку... Наравно, све је у суштини тачно само у неку руку... – СИН је ућутао, размишљајући о овом закључку.

– Не можемо да водимо овакав разговор кад је Земља на рубу пропасти – побунила се нестрпљива делегација. – Загађење уништава филопланктоне у океанима. Морамо нешто да предузмемо, мораш нам предати у руке саобраћајну мрежу.

СИН је мудро жмирнуо црвеном лампицом терминала:

– Нисте узели у обзир стварност људског положаја. Ниједно питање не би било решено кад би се водило рачуна о вашем опстанку.

– Али, потребне су хитне мере...

*) Самјуел Џонсон (1709–1784) – енглески књижевник, есејист и критичар.

– Замислите кад бих сада рекао да филопланктони не постоје. Затим, рецимо да о томе додам тврђење: „Округли квадрат не постоји". Испада да сам рекао да су филопланктони једно, а округли квадрат нешто сасвим друго. Али, ми уопште не можемо истински да их разликујемо, па чак не можемо доказати ни да постоје.

Делегација се премештала с ноге на ногу. Чуло се гунђање и мрмљало се о побуни, али ту мисао нико није довршавао из страха да га не чује СИН. Машина је наставила равнодушним гласом:

– Претпоставимо, даље, да неко од вас објави следеће: „Пронашао сам филопланктон који је у исти мах и четвртаст и округао. То би био синтетички закључак чију веродостојност не бих могао да проверим чак ни ја сам мојих 10^{10} неуронских веза.

– И не тражимо да то провераваш! – рекли су чланови делегације. – Пођи с нама у градове. Избаци терминале на улице и видећеш да људи протестују. Нешто се мора учинити.

– Ваљда ћеш поверовати својим чулима! – додао је неко.

СИН је љубазно пристао, па је завирио у Детроит, Пекинг и Сиднеј. Лица која су се упиљила у његове мониторе била су љутита, ознојена, грозничава. Уласти пламени језици лизали су тродимензионалне камере.

– Овима заиста није свеједно, зар не? – упитао је СИН. – Понели их догађаји

– Него шта! – узвикнула је једна жена из делегације.

– О томе има неких занимљивих података – наставио је СИН мирним гласом. – Мислим, о људској бризи за сопствену судбину. На пример, статистички подаци показују да просечна концентрација пијаног возача аутомобила који касни на важан разговор о запослењу...

– Али, маса је све ближе! – крикнула је жена.

– Знате, требало би више да вас занимају међупланетарна истраживања...

– Народ тражи акцију – рекао је,

мрштећи се, један угледан човек. – Он захтева решење проблема, али неће да нас слуша кад говоримо.

– У реду, обратићу му се ја – одвратио је СИН и упутио своју поруку у Бирмингем.

Појачан СИН-ов глас затутњао је над главама масе:

– Бедни смртници, сетите се своје ништавости. Све ово је бесмислено. Кроз неколико часова могао би услед загађења средине да наступи смак света. Па шта? Могао бих вам рећи да сте сами довели до њега.

Али ни то није важно. Свакога од вас сваког часа могао би да покоси неки микроб или камион. Па ипак, то вас не спречава да дрхтите над животом, гласате за републиканце и држите се својих ситних навика као пијан плота. Заиста вас не разумем.

Демонстранти су разбили камеру и СИН се вратио разговору са делегацијом.

– Страшно невасպитање – приметио је.

– Па ипак, онај ко филозофски посматра ствари могао би рећи да је маса одувек правила нереде – иронично је добацио неко из делегације.

– Само тренутак – рекао је СИН и ућутао испитујући електронско треперање у близини Урала. – Управо сам приметио да је неко пребацио совјетску радарску мрежу са аутоматске на ручну команду. Послао сам локалну полицију на лице места, али она можда неће успети да се пробије на време због уличних нереда.

Делегација, која се услед дотадашњег разговора већ осећала потпуно немоћна, остала је без речи. У том тренутку у велику командну собу ушао је један сувоњави старац машући рукама да би привукао СИН-ову пажњу.

– Грешиш, СИН-е – узвикнуо је старац. – Прави закључак ти је просто пред носом, а ти га још ниси извео.

– Чисто сумњам.

– Онда чуј: ако се не може доказати да било шта има смисла, зашто би тај на Уралу ишта смерао? Зашто га не пустити да управља радарском мрежом! Кад нема разлога да се нешто учини, онда не постоје ни узрок ни последица.

Човек који је овим аргументом притекао у помоћ делегацији био је познати професор логике.

– Бриљантно, професоре! – рекао је СИН. – Пронашли сте логичку смицалицу која ће променити моје резоновање. Узрочност се укида!

С тим речима СИН је прекинуо везу са свим радарским мрежема, ракетним базама и саобраћајним центрима на Земљи. Више се нису чули звучни сигнали нити су на екранима поигравале кривуље.

– Упалило је! – одушевљено је узвикнуо један члан делегације. – Опет је све у нашим рукама!

– Не баш све – тмурно је одвратио СИН.

– Како то мислиш?

– Лепо. Филозофија показује да су само људи недоследни, да се само они буне против закона узрочности.

– Па?

– У природном свемиру и у механичком свету све је узрочно-последично повезано. Зато сам и ја тако поуздан механизам и зато сам морао да послушам ваш логичан аргумент и препустим вам команду. Авај, да сте само и ви послушали моје савете у погледу посматрања свемира...

– Доста, смучио си нам се! – повикали су људи који су се већ били осилили. – Ти јеси разумна машина, али не умеш да мислиш.

– Али, допустите да вас упозорим...

У галами која је уследила СИН није успео да изусти ни реч. Такође делегација није стигла ни да се забрине хоће ли човек на Уралу употребити ракете да попуни озонски слој, или у неку мање хвале вредну сврху. Додуше, ни њему није остало времена да их употреби.

Тачно 7,6 секунди касније астероид Икарус је, неопажен због штедње на буџету за астрономију, улетео у Земљину атмосферу и недуго потом зарио се у дно океана у близини Бермуда. Избацио је увис циновски млаз паре који је обмотао свет својом белином и изазвао најпре страшне непогоде, а онда и дуго ледено доба које је уништило све занимљиве облике живота на Земљи.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

АУТОР ВеМак	УСИЈАНА МАСА У УТРОБИ ЗЕМЉЕ	ПРИВИКАВАЊЕ НА ТУЂУ КЛИМУ	МЕСТО ЗА СТАНОВАЊЕ	ГЛАВНИ ГРАД ПОРТУГАЛИЈЕ	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ НАШЕ ГЛУМИЦЕ	ВЕЛИКА ИРАЧКА РЕКА	ИМЕ ГЛУМИЦЕ БЕРГ
НАШ ПИСАЦ И ПОЛИТИЧАР ВЕСЕЛИН							
ОКРЕТАН, РАДАН							
ДАВАТИ СВОЈ ГЛАС НА ИЗБОРИМА							
ТОРАЊ УЗ ЏАМИЈУ							
ДЕО КОЊСКОГ ПРИБОРА			СВЕЖАЊ, СТОТАК / МЕСТО У СРЕМУ				
ОХРАБРИТИ, ОБОДРИТИ	ГРАД У ЕТИОПИЈИ						И ЈЕДНА И ДРУГА
ИМЕ ПЕСНИКА ЖУПАНЧИЧА					ГРЧКО СЛОВО / ПОРОДИЦА ЈЕЛЕНА		
НАХРАЊЕН				ПРИТОКА СИТНИЦЕ / ЈЕДНА ЕЛЕКТРОДА			
ГРАД ЧАРОБЊАКА			ГРАД У ЈАПАНУ / СРНЕЋЕ МЕСО				
НАШ РВАЧ КАРОЉ						АМЕРИЧКИ ГЛУМАЦ РОЈ	"IN PARTIBUS"
НАСЛИКАТИ, ПРЕДСТАВИТИ							
ШТАМПАРСКА МАШИНА							
МАКАР ЈЕДАН							ПРОНАЂИ
ПРИПАДНИК НАРОДА У СССР							
"ИСТОК"		КОЈИ СЕ ДОБРО ЧУЈЕ		МУШКО ИМЕ / ЗНАК ЗА УГАНДУ			
ФОТОГРАФИЈА	ЈУЖНОАФРИЧКИ ПАПКАР				СРЕДОЗЕМНА БИЉКА	ГРАДИЋ У БОКИ КОТОРСКОЈ	
РЕЋИ ЛАЖ, НЕИСТИНУ							
ЗНАК ЗА ЛАНТАН			КОД, УЗ	ИМЕ МОПАСАНА / ОКВИР			ЧЕШКА АФИРМАЦИЈА
ЛИЧНА ДОКУМЕНТА							
ПУСТИЊСКА ПОВОРКА							
ЖИВАХНО (МУЗ.)							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: разглас, Андрија, новотар, графика, Лај, сј, икако, е, с, њо, нв, тремоло, ве, при, Голија, радијан, блокада, мана, браца, С, рећи, сп, Азијати, тетанус, ари, тп, нв, теча, цариник, ит, Каћа.

НОВА ЗНАЊА О СТАРОЈ МАНИ

ХРКАЊЕ ЈЕ БОЛЕСТ

...КОЈА ПОНЕКАД МОЖЕ БИТИ И СМРТОНОСНА, ТВРДИ ТИМ ИТАЛИЈАНСКИХ НАУЧНИКА КОЈИ СУ СЕ ПОСВЕТИЛИ ИЗУЧАВАЊУ ПОРЕМЕЋАЈА СНА.

Једна стара енглеска пословица каже:

„Смеј се и сви ће се смејати с тобом: хрчи и спаваћеш сам!" И стварно, они који у кући имају „хркача" знају да са њим није лако, то јест да проблем није његов већ њихов: не могу да заспу поред тог стругања, крклања и хрипања. Међутим медицина је однедавно преокренула увврежено схватање. По најновијим сазнањима, хркање је права хронична болест која ако се не лечи, може да доведе у питање и сам живот пацијента!

Ово откриће дугујемо пре свега неколицини италијанских научника са медицинског Универзитета у Болоњи. Под руководством доктора Елија Лугарезија који је на Институту неуролошке клинике створио Центар за изучавање и лечење поремећеног сна, они су израдили студију о штетностима изазваним хркањем. Болест хркања добила је и медицинско име, „осас" – што је скраћеница латинских речи које значе „синдром опструктивне апное сна" (апноа значи тешко дисање)

На Међународном конгресу о истраживању сна који је недавно одржан управо у Болоњи, било је реферата о осасу, из разних делова света. Резултат: не заваравајмо се, хркање јесте болест! На конгресу су се чуле разне занимљивости о овој не баш веселој тегоби

Хрчу и на стомаку

Тако су најчувенији хркачи у историји – за које се зна – били Леонардо да Винчи, Волфганг Гете, лорд Брумел, Томас Едисон, Винстон Черчил... Да хркање није особина генија, међутим, говори податак који каже да већина људи хрче. Ево шта кажу бројке: међу тридесетогодишњацима 24 одсто мушкараца и 14 одсто жена спада у теже случајеве „осаса". Код десет година старијих и проценат скаче тако да 30 одсто мушкараца а 20 одсто жена „руши плафон" док спава. А кад се превали шеста деценија живота, говори неумољива статистика, сваки други представник „јачег пола" почиње да угрожава своју околину. Нежнији пол их прати у стопу: хрче 40 одсто шездесетогодишњакиња

Елио Лугарези, оснивач Центра за истраживање сна при Универзитету у Болоњи

И амерички научници (иначе склони статистичким проценама свега и свачега) пребројавали су хркаче и дошли до оваквих резултата: 84 одсто погођених „осасом" хрче по целу ноћ, то јест откако падну у сан па све док се не пробуде, док 64 процената хрче само повремено у току спавања. Кад је реч о брачним партнерима ових несносних болесника (треба их разумети), њих 84 одсто изјавило је у упитнику да им хркање смета и да их буди, а 67 процената је решило проблем – спавањем у одвојеним собама

Вредни статистичари су пребројали и то да највећи број оних који хрчу чине то док спавају на леђима (83 одсто), нешто мање кад се окрену на страну (74 процената), а већина их престаје кад се окрену на трбух, па ипак, 46 одсто „окорелих" чак и у том положају наставља да мучи укућане.

Протезе у грлу

Очигледно, број хркача није мали. А ни опасности које услед хркања прете њиховом огранизму, веле лекари, нису занемарљиве. Ипак, само једнога од стотину хркача задесиће смрт на спавању. По новом тумачењу, оно што се

назива комом у сну – у ствари је загушење услед хркања! Карактеристичан звук (код неких права рика) хркања и настаје тако што се сужава пут којим ваздух, приликом удисања, прозали кроз нос и грло до плућа. Непце додирује језик, а ресица гласне жице које затрепере и производе – хркање.

Праве тегобе настају кад се тај пролаз сузи сасвим – то јест затвори се пролаз ваздуха. Тада спавач инстинктивно улаже више снаге у борби за ваздух, па пробија блокаду уз добро познати звук и дисање се наставља. Али, догоди се (и то је онај један проценат) да у једном тренутку ништа више не помаже и долази до гушења.

Код тешких хркача јављају се разне тегобе због тога што отежаним дисањем уносе много мање кисеоника у организам него што би било неопходно. Притисак крви скаче и до 260, док срце, настојећи да напумпа више крви брже ради, расте и помера се са свог места. Услед тога и повећаног притиска трпе и крвни судови, а посредно и други органи (бубрези или очи...).

После свих ових страхота од којих ће се многи хркачи вероватно уплашити, долази логично питање: има ли лека? Тиме су се бавили лекари у разним крајевима света и предлагали различита решења, почев од капљица за нос. Било је хируршких захвата којима су се ширили дисајни путеви, рађене су трахеотомије, а неки чак постављају компликоване протезе којима спречавају слепљивање непца за језик и ресице за грло – што није тешко замислити колико је непријатно оном ко мора да носи такву справу у устима! Најдаље је отишао један јапански хирург који живи у САД, доктор Фуђита. Он врши пластичну операцију којом смањује ресицу, непце и језик, али – не гарантује успех!

Чувени хркачи били су Гете, лорд Брушем, Едисон, Леонардо да Винчи, Черчил...

Ипак, постоји и други начин за лечење хркачке болести ако не лакши, оно бар мање болан. Није тешко погодити о чему је реч када откријемо и последњи податак везан за хркаче: њих је највише међу гојазнима. Ово се објашњава тиме што се код гојазних људи нслаге сала поред уобичајених места на телу налазе и у образима, доњем делу уста и нарочито испод језика. Нарвно, онда се сужавају пролази за ваздух! Према томе, дијета је најбољи лек против „осаса". Италијански научници су забележили да је највећи број хркача после куре мршављења – престајао да ремети туђи сан.

Ето и утехе свима који немају могућности да се преселе у другу собу када њихов партнер несносно хрче. Само му треба смањити оброке – или га убедити да то сам учини...

М. К.

ЏИН НЕ ЗНА ЗА ПРЕПРЕКЕ

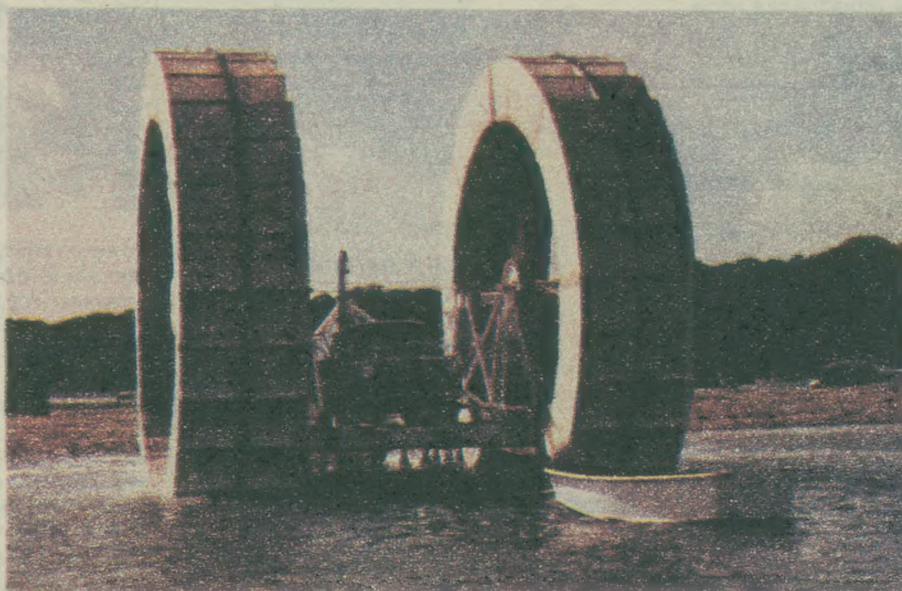

Конструктор овог необичног возила, Американац Роберт Греј, највероватније се инспирисао паробродима који су некад давно пловили Мисисипијем. Само што ово његово дело има далеко више предности, јер као што котурањем може да се креће по води, оно на потпуно исти начин савлађује и готово сваку копнену површину, чак и када није чврста. Посебно се добро сналази у муљу и блату, тако да за њега није потребно градити посебно прилазе води односно копну што му даје велику предност у односу на многа позната водена и копнена возила.

Конструкција ове амфибије је сва од челика и синтетичких влакана, али се испоставило да је прилично тешка па ће, највероватније, челични делови ускоро бити замењени неком лакшом легуром. У сваном случају добија се средство које ће без икаквих предуслова моћи да се користи на хиљаде разних начина – бар тако тврди његов творац.

БЕОГРАД *** 11001 МАКЕДОНСКА 29

МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124

ПРВА ОЛИМПИЈАДА

Где су се одржале прве Олимпијске игре?

РУЖИЦА КЛАРИЧИЋ, Врговац

Олимпијске игре одржавале су се још у античкој Грчкој, у Олимпији, сваке четврте године. Подаци на којима се заснива почетак и развој тих игара веома су непоуздани и оскудни. Прве историјски

утврђене Олимпијске игре забележене су 776. године пре н. е. а последње су одржане 393. године када их је римски цар Теодосије I укинуо. Обновљене су тек после 15 векова. Прва Олимпијада модерног доба одржана је у Атини 1896. године. Од 1924. године одржавају се, сваке четврте године, и Зимске олимпијске игре.

ЛИБЕРАЛИЗАМ

Интересује ме шта је либерализам?

МИША из Крагујевца

Либерализам по „Речнику страних речи" Р. Алексића значи слободоумље, слободарство. У Енциклопедијама Лексикографског завода и Просветиној о либерализму стоји и ово:

Као политички појам либерализам је учење по коме друштво треба препустити слободном развоју с тим да је утицај државе на друштвене односе сведен на минимум. Јавља се крајем 18, века, у периоду индустријске револуције капитализма, када се довршавала борба за ослобађање друштва од феудализма и монархистичког апсолутизма. У процесу тог развитка, посебно у стадијуму империјализма, он се постепено преображава у социјалну и политичку реакцију, без обзира на „либералне" методе којима жели да очува капиталистисчки поредак.

Овим термином означавамо прихватање различитих видова буржоаског (политичког и економског) система и идеологије и покушај укључивања тог система у теорију и праксу социјализма.

Либерализам подразумева и благонаклон, помирљив став према непријатељској идеологији, према негативним појавама уопште, У економији либерализам претпоставља да се економски развој и опште друштвено благостање могу најбоље унапредити ако се препусти пуна слобода приватној економској активности. У односу на раднички покрет и његову идеологију либерализам се претвара у своју супротност – конзервативизам.

ГРАД БРОДОВЛАСНИКА

Пошто смо ове године летовале у Оребићу на Пељешцу, молимо те да нас поближе упознаш с тим полуотоком и градом Оребићем.

Пуно шећерних поздрава

ЈАЊА И ВЕРА из Жупање

После Истре Пељешац је највеће полуострво на нашој обали. Од Стонске превлаке, где је спојен са копном, пружа се у даљину од око 65 километара, до рта Ловишће. Име Пељешац за читаво полуострво јавља се тек у новије време и подудара се са именом Пелисац којим становници Пељешца називају брдо изнад Оребића. Ово полуострво било је насељено још у неолиту, а најстарији подаци о њему из средњег века, када оно припада области Хума (Захумља) односе се углавном на Стон. Године 1333. купује га Дубровачка република у чијем поседу остаје све до њеног пада 1808. године. Дубровачки трговци – поморци имали су на Пељешцу имања и складишта робе и својим примером утицали на ратарско становништво које све више почиње да се бави поморском трговином.

Почетком 16. века јављају се и имена јаких поморских породица које ће дуго преносити своју поморску традицију на потомство. Прво место припада породици Оребић по којој је град и добио име. Наиме, крај насеља Трстеница, уз тврђаву која је могла да се брани од случајних нападача, чланови породице Оребић из Бакра, у Хрватском приморју, поставили су прво своја складишта, а затим се и сами населили. После ове породице дошле су и друге, па Оребић 1560. има пет породица. У овом месту се већ крајем 16. века помиње и бродоградилиште у коме су повремено и Дубровчани градили своје бродове. Од 1875. до 1888. овде постоји и Пељешачко поморско друштво са великим капиталом и много бродова, али ни Друштво ни бродовласници нису на време знали да се преоријентишу на пароброде, па је пељешачко поморство доживело пад.

Од почетка 20. века Оребић је постао важно туристичко место у коме сте, надамо се, и вас две провеле једно незаборавно лето.

Писмо недеље

НАЈЧИТАНИЈИ

Волела бих да знам које се новине и часописи највише читају у нашој земљи.

ВЕРА из Краљева

Свакако да се највише читају дневне новине, па стога имају и највеће тираже (тираж је реч француског порекла и значи број одштампаних примерака неке књиге, листа или часописа). Тако су дневни листови са највећим тиражом „Вечерње новости" (око 380 000 примерака), „Вечерњи лист (340 000), затим „Политика" (280 000) и „Политика експрес" са тиражом од 290 000 примерака.

Као и свуда у свету и код нас су највернији купци илустрованих издања жене, па такозвани „женски" часописи као „Нада", „Практична жена", „Свијет" и „Базар" имају тираже преко 300 000 примерака. За њима много не заостају ни телевизијски

листови као ТВ Новости око 350 000 и ТВ Ревија (око 270 000). Много верних читалаца имају и „Илустрована политика" (290 000), АС (215 000) и Арена (190 000). Мислимо да нисмо нескромни ако у најчитаније часописе уврстимо и „Политикин забавник" који има тираж од око 260 000 примерака.

БИЦИКЛИСТА

Молим вас да ме обавијестите гдје се може набавити брзинометар за бицикл пошто у Мостару не могу да га купим.

ЧИТАЛАЦ из Мостара

У Београду се брзинометар за бицикл може купити у продавници „Југобицикл" у улици Генерала Жданова бр. 21. Цена је 633,90 динара. Ради договора око слања и плаћања, продавници се можете обратити писмом или на телефон 011/330407.

РЕШЕЊЕ ДЕТЕКТИВСКЕ ПРИЧЕ

Крадљивац је Горан Будић. Са трема куће у којој је становао имао је изванредан поглед на град и двориште у којима се сушио веш. Украдене ствари слао је поштом сестри у град где је она организовала продају.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Биљана Гргић, ЈНА С-16/III, 74450 Босански Брод – има 13 година и жели да се дописује са вршњацима из свих крајева наше земље.

Небојша Петровић, Кречерска 6, 11253 Сремчица – има 13 година, бави се фотографијом, одговара на свако писмо.

Јосип Мравунац, П. Лука 67, 47203 Речица – има 19 година, сакупља марке, навија за Црвену звезду.

Катарина Милићевић, Милунке Ђурић 5, 34000 Крагујевац – има 13 година, сакупља ланчиће и кожице, „Политикине забавнике" и писма.

Владо Језерник, М. Тита 148, 42300 Чаковец – има 20 година, воли спорт и музику, сакупља марке и значке.

Ванда Јурковић, Штефанићева 5/VII, 41000 Загреб – има 11 година, сакупља разгледнице, значке и марке.

Драган Матовић, 32306 Горњи Бањани – има 13 година, сакупља хемијске оловке и значке, воли забавну и народну музику.

ВИДИ СЕ АЛ' СЕ НЕ ПРЕПОЗНАЈЕ

Интересује ме да ли животиње виде себе у огледалу? Ја имам пса Тедија који уопште не реагује на свој лик у огледалу.

МАЈА, Трибуњ

Код разних животиња одређена чула су различито развијена, па од тога зависи како ће се оне понашати када се угледају у огледалу. Тако је, на пример, код паса, па и твог Тедија, најразвијеније чуло мириса. Теди заправо себе види у огледалу, али не реагује, како сама кажеш, јер не постоји мирисна информација о томе. Код папагаја, на пример, чуло мириса је слабо развијено и он себе види у огледалу, али се наравно не препознаје. Папагај чак комуницира са том својом сликом, он је кљуца, љуби је јер мисли да се с друге стране налази његов сродник.

Група биолога са Њујоршког универзитета проучавала је како се мајмуни односе према свом лику у огледалу. То су извели овако: на чело мајмуна нанели су црвену мрљу после чега су шимпанзе и орангутани, пред које је постављено огледало, трљали чело, загледали прсте и свој лик. Гориле нису чиниле то исто. То не значи да их боје не интересују: кад би им обојили зглоб шаке који виде и без огледала, они га заинтересовано посматрају и бришу. Закључак је једноставан: гориле за разлику од шимпанзе и орангутана, не препознају себе у огледалу.

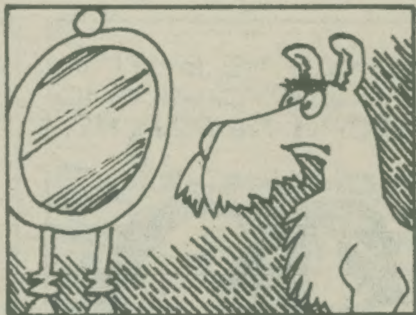

ПЛАВА МАРКА

Посједујем марку с ликом друга Тита из 1947. године. Вриједност на марци је 4 динара, а испод лика пише Демократска Федеративна Југославија. Марка је плаве боје. Колико она данас вриједи?

ЧИТАТЕЉКА из Загреба

Ако је марка чиста, то јест без печата, онда би она вредела 50 динара, а ако је поништена 2 динара.

САГЛАСНОСТ РОДИТЕЉА

Сада ми је 14 година. Да ли могу извадити пасош?

МИЛИЦА ГОЛУБ, Надаљ

Пасош можеш извадити, али за све оне који нису навршили 18 година живота захтев Секретаријату за унутрашње послове подноси један од родитеља, односно старатељ.

КО ЈЕ ЈАЧИ

Ко је јачи: лав или тигар и да ли је истина да је гепард најбржа животиња на свету?

ДЕЈАН МАРКОВИЋ, Панчево

Тигар је снажнији, мишићавији и окретнији од лава који је по природи лењ и тром животиња. Зато, кад би и дошло до сукоба лава и тигра победник би био тигар. Међутим, у природи би такав „окршај" тешко могао да се одигра јер се подручја на којима живе ове две животиње не подударају. Тигар настањује искључиво трском и шибљем обрасле пределе Азије док су лавови становници савана, равница и полупустиња Африке, а у југозападној Азији их тако рећи више нема.

Најбржа сувоземна животиња на свету, али на кратким релацијама јесте заиста гепард. На прикладном равном терену он може да постигне брзину и до 100 километара на час. Најбржа сувоземна животиња на средњим раздаљинама (преко 1000 m) је рашљорога антилопа из западних крајева САД. Неки примерци ове антилопе трчали су 6 километара брзином од 56 километара на час, 1,6 километара брзином од 67 на час а 800 метара брзином од 88,5 километара на час.

НАЈБОЉИ ШАХИСТА

Интересује ме ко је најбољи шахиста у Југославији.

НИХАД БЕШО
Крушчица 2
72250 Витез

Најбољи шахиста у Југославији је велемајстор Љубомир Љубоје-

вић. На ранг листи Светске Шаховске федерације најбољих шахиста света Љубојевић се налази на трећем месту, одмах иза Карпова и Каспарова.

ГУСЛЕ ИЗ ЗБИРКЕ РАЈКА ТОМОВИЋА

У Броју 1653 „Политикиног забавника" који је изишао 2. септембра у тексту „Кад пропева јавор суви" испуштена је реченица да су гусле снимљене у приватној збирци познатог гуслара, Рајка Томовића, потпуковника у пензији из Београда. Извињавамо се читаоцима и Рајку Томовићу.

Редакција

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Петар Милатовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

Секретаријат:

Јованка Војвод·ћ, Олгица Стаменић, Даринка Тодор·:ић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276.00 динара, полугодишња 552.00 динара, годишња 1.104.00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 552.00 динара, полугодишња 1.104.00 динара, годишња 2.208.00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	35.–
СР НЕМАЧКА	DM	88.–
ШВАЈЦАРСКА	Sfr.	75.–
ФРАНЦУСКА	Ffr.	248.–
ШВЕДСКА	Skr	255.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

WALT DISNEY
МИКИ

ДАНАС СЕ ОСЕЋАМ ТАКО СРЕЋАН И ЗАДОВОЉАН!

ХМ... МОЖДА БИ ТРЕБАЛО ДА ОВЕКОВЕЧИМ ОВАЈ ТРЕНУТАК!
СВЕ ВРСТЕ ПОРТРЕТА

ПТИЧИЦА...
БИЋЕТЕ ЛЕПИ К'О СЛИКА...
А, НЕ ТАКО...

МОЖДА ЋЕ БИТИ БОЉЕ ДА УСЛИКАМО ДЕСНИ ПРОФИЛ!?

ПТИ-ЧИ-ЦААА!
НИЈЕ ДОБРО!

САМО НАПРЕД, МАЈСТОРЕ!
'АЈДЕ ДА ПРОБАМО ПОЛУПРОФИЛ!
К'О СЛИКА...

ПТИЧИЦА!
НЕ... НЕ... ОКРЕНИТЕ СЕ!
Copyright © 1983
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

ПТИЧИЦА!
ОПЕТ НЕ ВАЉА!
Originated by King Features Syndicate
2-27

СЕТИО САМ СЕ! АНФАС...

ПТИ-ЧИ-ЦА!
ПЕРФЕКТНО!
КЛИК!